

ગુજરાત લૉ સોસાયટી સંચાલિત
જીએલએસ (સદ્ગુણા & બી.ડી.)
કોલેજ ફોર ગર્લ્સ

દીપાર્ણવ

: વાર્ષિક મુખપત્ર :
૨૦૨૩-૨૪

સીટી કેમ્પસ, દીનબાઈ ટાવરની સામે, લાલદરવાજા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧
ફોન : ૦૭૯ ૨૫૫૦૬૯૭૭

Email: glsgc2018@gmail.com

Website: www.glsgc.org

ગુજરાત લૌ સોસાયટી સંચાલિત
જીએલએસ (સદ્ગુણા & બી.ડી.) કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ

દીપાર્ણવ

: વાર્ષિક મુખપત્ર :
૨૦૨૩-૨૪

: સંપાદક :

ડૉ. ધીરજ વણકર   ડૉ. કવિતા પટેલ
ડૉ. મોહન ચાવડા   ડૉ. અમિત પટેલ

: પ્રકાશક :

ડૉ. ધરમશી બી. દેસાઈ

જીએલએસ (સદ્ગુણા & બી.ડી.) કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ
દીનબાઈ ટાવરની સામે, સીટી કેમ્પસ, લાલદરવાજા, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૧

ફોન : ૦૭૯ ૨૫૫૦૬૯૭૭

Email: glsgc2018@gmail.com

Website: www.glsgc.org

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિગત	પૃષ્ઠ ક્રમાંક
૧	આચાર્યશ્રીની કલમે...	૧
૨	અમારો ગુણવત્તાસભર કોલેજ પરિવાર	૨
૩	વિદ્યાર્થીનીઓની શૈક્ષણિક - શિક્ષણેત્તર સિધ્ધિઓ	૪
૪	વર્ષ: ૨૦૨૨-૨૩ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ	૬
૫	વર્તમાનપત્રોમાં અમારી કોલેજ	૯
૬	સ્પોર્ટ્સની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પર એક નજર	૧૦
૭	વાર્ષિક ઈનામ વિતરણ સમારંભની ઝાંખી	૧૨
૮	અધ્યાપકોની શૈક્ષણિક તથા અન્ય સિધ્ધિઓ	૧૪
૯	અધ્યાપકોની સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિ	૨૨
૧૦	વિદ્યાર્થીનીઓની સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિ	૫૦
૧૧	શૈક્ષણિક પ્રવાસની યાદગાર ક્ષણ	૫૭
૧૨	સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિનો અહેવાલ	૫૮
૧૩	કોલેજમાં કરેલ વિવિધ દિવસોની ઉજવણી પર એક દૃષ્ટિ	૫૯
૧૪	વર્ષ દરમિયાન કરેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પર એક નજર	૬૦
૧૫	COGENT અંતર્ગત કરેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની ઝલક	૬૧
૧૬	NCC પ્રવૃત્તિઓની ઝલક	૬૫
૧૭	NSS પ્રવૃત્તિઓ પર એક નજર	૬૭
૧૮	CWDC પ્રવૃત્તિની ઝલક	૬૮

આચાર્યશ્રીની કલમે.....

પ્રિ. ડૉ. ધરમશી દેસાઈ

ગુજરાત લૉ સોસાયટી સંચાલિત જીએલએસ (સદ્ગુણ એન્ડ બી.ડી.) કૉલેજ ફૉર ગર્લ્સ સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન શિક્ષણની સાથે અનેક પ્રવૃત્તિઓથી સતત ધબકતી રહી. જેમ કે, પ્રથમ વર્ષમાં પ્રવેશ લીધેલ વિદ્યાર્થીનીઓનો સત્કાર સમારંભ, ગુરૂપૂર્ણિમા દિનની ઉજવણી, નવરાત્રિ ઉત્સવ, સાંસ્કૃતિક સમિતિ હેઠળ અનેક સ્પર્ધાઓનું સુંદર આયોજન, યુવા રોજગારલક્ષી કાર્યક્રમ અને કોલેજના અંતર્ગત સ્વચ્છ ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત, મતદાન જાગૃતિ અભિયાન, જી-20 કાર્યક્રમ, સમાજ જાગૃતિ અને વ્યસનમુક્તિ, એસએસઆઈપી અંતર્ગત વર્કશોપ, આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ અંતર્ગત વિવિધ સ્પર્ધાઓ, સાયબર કાર્ષમ અંતર્ગત વ્યાખ્યાન, સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા સંબંધી માર્ગદર્શન જેવા કાર્યક્રમો યોજવામાં આવ્યાં. મિત્રો કહેવાય છે કે 'જ્ઞાનથી ઉત્તમ કશું જ નથી' આ ઉક્તિને સાર્થક કરવા માટે જીએલએસ કૉલેજ ફૉર ગર્લ્સ વર્ષોથી બહેનો માટે જ્ઞાનદીપ પ્રગટાવવાનું ઉમદા કાર્ય કરતી આવી છે. આ કૉલેજરૂપી વૃક્ષની શીતળ છાયામાં અને જ્ઞાનપિપાસું વિદ્યાર્થીનીઓએ વિસામો લીધો છે. એકવીસમી સદીની નારી-શક્તિએ કરેલ દરેક ક્ષેત્રની સિદ્ધિઓ આંખે ઉડીને વળગે એવી છે. જે સમાજ અને કુટુંબમાં સુશિક્ષિત સ્ત્રી હશે તેની ઉન્નતિ અને પ્રગતિ નિષ્ચિત રીતે થશે. બદલાતા જતા ઉચ્ચ શિક્ષણના અભિગમ સાથે વૈશ્વિકરણના આ સ્પર્ધાત્મક યુગમાં નૈતિક મૂલ્યોની જાળવણી સૌપ્રથમ કર્તવ્ય છે. જે વિદ્યાને, વિદ્યાર્થીને તથા અધ્યાપકોને મૂલવવાના માપદંડો બદલાઈ ચુક્યા છે. એનઈપી ના અમલ પ્રમાણે આ વર્ષે નવા પ્રવેશ લીધેલ વિદ્યાર્થીનીઓને શિક્ષણ આપવામાં આવ્યું. તેમના વ્યક્તિત્વના વિકાસ માટે 'ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા' પદ્ધતિ પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો.

કૉલેજનો સ્પોર્ટ્સ વિભાગ ડૉ. ધરમશીના માર્ગદર્શન હેઠળ સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન રાજ્ય-રાષ્ટ્રીય સ્તરે ધમધમતો રહ્યો. અનેક રમતોમાં ખેલદીલી સાથે ઉત્તમ પ્રદર્શન કરી વિજેતા બની સંસ્થાને ગૌરવ અપાવ્યું. સંસ્થામાં ચાલતી એન.સી.સી. પ્રવૃત્તિઓમાં વિદ્યાર્થીનીઓ બી અને સી સર્ટીફિકેટ પરીક્ષા પાસ કરી આરડીસી જેવા કેમ્પોમાં ભાગ લઈ સંસ્થાનું ગૌરવ વધાર્યું. એન.એસ.એસ.માં પણ નોંધનીય પ્રવૃત્તિઓ કરી. શિક્ષણની સાથે-સાથે કૉલેજના અભ્યાસું અધ્યાપકોએ રાજ્ય-રાષ્ટ્રીય સ્તરીય સેમિનારોમાં ઉપસ્થિત રહી શોધપત્રો પ્રસ્તુત કર્યાં. અંગ્રેજી, હિન્દી, ગુજરાતી, સમાજશાસ્ત્ર, મનોવિજ્ઞાન તથા શારીરિક શિક્ષણના અધ્યાપકોના માર્ગદર્શન હેઠળ અનેક શોધાર્થિઓએ પીએચ.ડી.ની ઉચ્ચ પદવી પ્રાપ્ત કરી સંસ્થાનું ગૌરવ વધાર્યું. એટલેથી અટકવાનું નથી. કારણ કે...

જેને ઉડવું જ છે તેને ગગન મળી રહે છે

જેને ગાવું જ છે તેને ગીત મળી રહે છે.....

નવી શિક્ષણ નીતિની ચારે દિશાઓમાં ચર્ચા થઈ રહી છે. નવી શિક્ષણ નીતિના ઘડવૈયા કે.કસ્તુરીરંગને શિક્ષણ નીતિના ઉદ્દેશ્યોમાં ગુણવત્તા સભર તથા મૂલ્ય આધારિત શિક્ષણની વાત કરી છે. આ શિક્ષણનીતિનું અમલીકરણ થતાંની સાથે જ, સમાજની નજર શિક્ષક તરફ આવીને ઠરી છે. ત્યારે શિક્ષકોનું ચારિત્ર્ય નમૂનારૂપ હોય તે જરૂરી છે. શિક્ષક માત્ર વ્યાખ્યાતા ન રહે પરંતુ તે પ્રાણપૂરક, પ્રાણદાતા પ્રોત્સાહક બની રહેશે. સાંપ્રત સમયમાં માનવ સંસ્કૃતિ પર ખતરો મંડરાવા લાગ્યો છે. ત્યારે મૂલ્ય આધારિત શિક્ષણ આપવા માટેની જરૂરિયાત વધી છે. મૂલ્ય વ્યવહાર અને વર્તનમાં ઉતરે તે જરૂરી છે. આપણે સૌ સારસ્વત મિત્રો વિદ્યાર્થીઓના વ્યક્તિ વિકાસ માટે ખભેખભા મિલાવી લાગી જઈશું તો ચોક્કસ પરિણામ મળશે. મિત્રો, વાર્ષિક મુખપત્ર માટે અધ્યાપકો તથા વિદ્યાર્થીનીઓ પાસેથી 'ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા', 'નારી સશક્તિકરણ', 'સોશિયલ મીડિયા અને યુવાનો', 'મૂલ્ય શિક્ષણ', 'સાયબર કાર્ષમ અને જાગૃતિ' જેવા વિષયો પર વિદ્વતાપૂર્ણ શોધલેખ તથા વિવિધ વિષયો પર સ્વરચિત કવિતાઓ પ્રાપ્ત થઈ, જે કૉલેજ માટે ગૌરવની બાબત કહેવાય. 'દીપાર્ણવ ૨૦૨૩-૨૪' નો આ અંક આપના કર-કમલોમાં મૂકતા આનંદની લાગણી અનુભવું છું ને કુશળ સંપાદન માટે સંપાદક મંડળને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન પાઠવું છું. અંતે.....

મંજિલે મિલે ના મિલે, યે તો મુકદ્દર કી બાત હૈ,
હમ કોશિશ ભી ના કરે, યે તો ગલત બાત હૈ..
જિંદગી મેં કઠિનાઈયાં મિલેગી, યહ તો આમ બાત હૈ,
કઠિનાઈ કો પાર કર ઉભરના હી ખાસ બાત હૈ.....

અમારો ગુણવત્તાસભર કોલેજ પરિવાર

Dr. Dharamshi B. Desai
Administrative In-Charge Physical Director,
(M A, M.P.Ed, LLB, M.Phil. Ph.D.)

ENGLISH DEPARTMENT

GUJARATI DEPARTMENT

Dr. Kavita Patel
Head & Asso. Professor
M.A. M.Phil. Ph.D.

Dr. Ulupi Rathod
Associate Professor
M.A. M.Ed. Ph.D.

Dr. Bhupesh Gupta
Assistant Professor
M.A. B.Ed. M.Phil. Ph.D.

Dr. Mohan Chavda
Head & Asso. Professor
M.A. M.Phil. Ph.D.

HINDI DEPARTMENT

SOCIOLOGY DEPARTMENT

Dr. Dhiraj Vankar
Head & Asso. Professor
M.A. M.Phil. Ph.D.

Dr. Amit Patel
Assistant Professor
M.A. B.Ed. M.Ed. Ph.D. NET

Dr. Malde Odedara
Head & Asso. Professor
M.A. Ph.D.

Dr. Jayanti Baniya
Assistant Professor
M.A. M.Phil. Ph.D.

PSYCHOLOGY DEPARTMENT

SANSKRIT DEPARTMENT

Dr. Pragna Parikh
Head & Asso. Professor
M.A. D.C.P. Ph.D.

Dr. Prakash Dabhi
Assistant Professor
M.A. GSET Ph.D.

Dr. Dipali Brahmaniya
Assistant Professor
M.A. Ph.D.

Dr. Rashmikanth Dhruv
Head & Asso. Professor,
M.A. Ph.D.

ECONOMICS DEPARTMENT

HISTORY DEPARTMENT

LIBRARY

Dr. Smita Patel
Head & Asso. Professor
M.A. B.Ed. M.Phil. Ph.D.

Prof. Babubhai Pateliya
Associate Professor
M.A.

Prof. Falguni Rajguru
Part Time Lecturer
M.A.

Dr. Apexa Mehta
Associate Professor
M.A. M.Phil. Ph.D.

Dr. Urvi Kamboya
Librarian,
M.L.I.S.C.

ADMINISTRATIVE STAFF

Karan Trivedi
Sr. Clerk

Rahul Buj
Jr. Clerk

Jayanti Thakor
Head Peon

Mahendra Rathod
Head Peon

Raju Makwana
Head Peon

Deepak Vaghela
Peon

Dharmishtha Vaghela
Sweeper

વિદ્યાર્થીનીઓની શિક્ષણોત્તર સિદ્ધિઓ

દામા હેતલ

Bronze Medal in National Level 54kg. Boxing Competition
Gold Medal in Khelo India REC Combined National Talent Hunt 54kg. Boxing Championship
She is selected in Youth Asian Games

વંદના રાવલ

College Best Student
NCC Best Leader
Kho-Kho Captain, NCC C Certificate

મુસ્કાન યાદવ

Sports Best Leader
All India Kabaddi Player

અભોચ રૂશદા

All India Kabaddi Player

અટીક પ્રિયાંશી

All India Kabaddi Player

થાપા આશિકા

All India Kabaddi Player

શિવાની સોલંકી

All India Kabaddi Player

ગાયત્રી અટીક

All India Kabaddi Player

શેખ ફરદીન

All India Kabaddi Player

માનસી ધનપાલ

Library Best User

પાઠક જુહી

NSS Best Leader

પૂજા યાદવ

NCC C Certificate

વુંદા શાહ

NCC C Certificate

વિદ્યાર્થીનીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિઓ

મકવાણા શ્વેતા
સેમ 5 & 6
કોલેજ પ્રથમ
અર્થશાસ્ત્ર પ્રથમ

મન્સૂરી નાઝબીનબાનુ
સેમ. 3 & 4
કોલેજ પ્રથમ
મનોવિજ્ઞાન-સંસ્કૃત પ્રથમ

શેખ હુમેરા
સેમ. 5 & 6 અંગ્રેજી પ્રથમ
Uni. 21st Rank

રાજા પુશી
સેમ. 5 & 6
હિન્દી પ્રથમ

અંસારી સનાબાનુ
સેમ. 5 & 6
સમાજશાસ્ત્ર પ્રથમ

પરમાર આશા
સેમ. 5 & 6
મનોવિજ્ઞાન પ્રથમ

શેખ સક્કિના
સેમ. 3 & 4
અંગ્રેજી પ્રથમ

ભટ્ટ હિતાંશી
સેમ. 3 & 4
હિન્દી-ઈતિહાસ પ્રથમ

ઠાકોર પુશી
સેમ. 3 & 4
અર્થશાસ્ત્ર પ્રથમ

સોલંકી ચેતના
સેમ. 3 & 4
સમાજશાસ્ત્ર પ્રથમ

વાઘેલા લક્ષ્મી
સેમ. 1 & 2
હિન્દી પ્રથમ

સૈયદ નૂરજાહેના
સેમ. 1 & 2
અર્થશાસ્ત્ર પ્રથમ

પરમાર ભારતી
સેમ. 1 & 2
સમાજશાસ્ત્ર પ્રથમ

સૈયદ નિલોફરબાનુ
સેમ. 3 & 4
ગુજરાતી પ્રથમ

જાગડુ રૂહીન
સેમ. 1 & 2
મનોવિજ્ઞાન પ્રથમ

અન્સારી સિદ્ધા
સેમ. 1 & 2
ઈતિહાસ પ્રથમ

બિહોલા અનુભ
સેમ. 1 & 2 ગુજરાતી પ્રથમ

કુરેશી તૈયબાખાતૂન
સેમ. 1 & 2
કોલેજ પ્રથમ
અંગ્રેજી પ્રથમ

અન્સારી ઝેબાનાઝ
સેમ. 1 & 2 સંસ્કૃત પ્રથમ

વર્ષ-૨૦૨૨-૨૩ માં ડિસ્ટીક્શન તથા પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

સેમેસ્ટર-૧ માં ડિસ્ટીક્શન મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) કુરેશી તૈયબાખાતૂન	(૩) જાગડું રૂહીન	(૫) પરમાર ભારતી
(૨) નાગોરવાલા શાફિન	(૪) વાઘેલા ઈશિતા	(૬) સોલંકી વંદના

સેમેસ્ટર-૧ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) પઠાણ સનાપરવીન	(૧૭) અન્સારીજુલાયા સાનિયાબાનું	(૩૩) સૈયદ રૂહી ફાતેમા
(૨) રાવત દેવયાની	(૧૮) ચૌહાણ નિશા	(૩૪) મેવાતી ઉમામા
(૩) પટેલ કશક	(૧૯) શેખ આફરીનકૌશાર	(૩૫) પરમાર હોનીબેન
(૪) સાબુવાલા નફિશા	(૨૦) પીરઝાદા કરિશમાબાનુ	(૩૬) રાવત જ્યોતિકા
(૫) સકીના	(૨૧) શેખ બુશરાબાનુ	(૩૭) ચાવડા સના
(૬) મન્સૂરી ફરહીન	(૨૨) ચૌહાણ દિવ્યા	(૩૮) છાવણીવાલા નીદા
(૭) મલેક ખુશનુમાબાનું	(૨૩) અન્સારી શિક્તમન	(૩૯) પ્રજાપતિ પ્રાચી
(૮) ઝા અદિતિ	(૨૪) વણકર અંકિતા	(૪૦) સોલંકી મનીષા
(૯) શુક્લા પુનિતા	(૨૫) નિર્મલ મોનિકા	(૪૧) ખેરાલા નયના
(૧૦) વાઘેલા લક્ષ્મી	(૨૬) અગાશે ચૈતાલી	(૪૨) પરમાર રીન્કુ
(૧૧) શેખ શરીફખાતૂન	(૨૭) ચૌહાણ પ્રીતિદેવી	(૪૩) પરમાર ઊર્વશી
(૧૨) પરમાર ભવ્યા	(૨૮) તડવી રંજન	(૪૪) અન્સારી રૂશદાબાનુ
(૧૩) રોહિત ઈશિકા	(૨૯) નુકુમ સોફિયાબાનુ	(૪૫) પરમાર મોનાલી
(૧૪) પંચાલ કામિની	(૩૦) સૈયદ નૂરફાતેમા	(૪૬) રાઠવા દેવિશા
(૧૫) અશોપવાલા મુસ્કાન	(૩૧) શર્મા દિપીકા	
(૧૬) ચાવડા હર્ષા	(૩૨) બિહોલા જનલ	

સેમેસ્ટર-૨ માં ડિસ્ટીક્શન મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) સાબુવાલા નફિશા	(૩) વાનોલ રીયા	(૫) સોલંકી વંદના
(૨) કુરેશી તઈયબાખાતૂન	(૪) પરમાર ભારતી	

સેમેસ્ટર-૨ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) અજમેરી સુઝાન	(૧૬) મીઠાઈવાલા આફ્રીયા	(૩૧) પટણી આરઝૂ
(૨) પઠાણ સનાપરવીન	(૧૭) શેખ અલ્ફીનાબાનુ	(૩૨) દાતણિયા એકતા
(૩) સકીના	(૧૮) દેવડાજીવાલા ઈકારા	(૩૩) પટણી સેજલ
(૪) મન્સૂરી ફરહીન	(૧૯) શેખ આફરીનકૌશાર	(૩૪) મેવાતી પિનાઝ
(૫) મલેક ખુશનુમાબાનું	(૨૦) પીરઝાદા કરિશમાબાનુ	(૩૫) મેવાતી ઉમામા
(૬) ઝા અદિતિ	(૨૧) શેખ રહેનુમાબાનુ	(૩૬) છાવણીવાલા નીદા
(૭) અન્સારી શિક્કાબાનુ	(૨૨) શેખ બુશરાબાનુ	(૩૭) સોલંકી મનીષા
(૮) વાઘેલા લક્ષ્મી	(૨૩) ચૌહાણ દિવ્યા	(૩૮) ખેરાલા નયના
(૯) શેખ શરીફખાતૂન	(૨૪) પરમાર ખુશી	(૩૯) અન્સારી રૂશદાબાનુ
(૧૦) ઠાકોર અન્નૂ	(૨૫) ઝાલા નેહાબા	(૪૦) પરમાર મોનાલી
(૧૧) પંચાલ કામિની	(૨૬) અન્સારી શિક્તમન	(૪૧) દેસાઈ રીન્કુ
(૧૨) અશોપવાલા મુસ્કાન	(૨૭) પટણી કોમલ	(૪૨) માલી સંતોષકુમારી
(૧૩) નાગોરવાલા શાફિન	(૨૮) નુકુમ સોફિયાબાનુ	(૪૩) સોલંકી તારા
(૧૪) જાગડું રૂહીન	(૨૯) સૈયદ નૂરફાતેમા	(૪૪) રાવત દેવયાની
(૧૫) અન્સારીજુલાયા સાનિયાબાનું	(૩૦) બિહોલા જનલ	

વર્ષ-૨૦૨૨-૨૩ માં ડિસ્ટીક્શન તથા પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

સેમેસ્ટર-૩ માં ડિસ્ટીક્શન મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) પટેલ જ્યોત્સના	(૩) ભટ્ટ હિતાંશી
(૨) શેખ શફીના	(૪) મન્સૂરી નાઝમીનબાનુ

સેમેસ્ટર-૩ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) કુશવાહ હેમા	(૮) વેગડા હિના	(૧૫) સોલંકી ચેતના
(૨) રાજપૂત સ્નેહલતા	(૯) ઠાકોર ખુશી	(૧૬) રાઠોડ ગાયત્રી
(૩) ભટ્ટ જ્ઞા	(૧૦) પાઠક નંદિની	(૧૭) દામા હેતલ
(૪) સૈયદ નીલોફરબાનુ	(૧૧) ગઢવી નિરાલી	(૧૮) મેસરીયા પ્રિયંકા
(૫) તિવારી છાયા	(૧૨) દંતાણી મિનાક્ષી	(૧૯) સમરીયા દક્ષા
(૬) વોરા મનીષા	(૧૩) પઠાણ અમીરુનિશા	(૨૦) સમરીયા જ્યોતિ
(૭) રાજપૂત નમ્રતા	(૧૪) મેસરીયા ભાવિકા	

સેમેસ્ટર-૪ માં ડિસ્ટીક્શન મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) પટેલ જ્યોત્સના	(૪) ભટ્ટ જ્ઞા	(૭) રાધનપુરી સલોમી
(૨) શેખ સફીના	(૫) મન્સૂરી નાઝમીનબાનુ	(૮) તિવારી છાયા
(૩) ભટ્ટ હિતાંશી	(૬) સૈયદ નીલોફરબાનુ	

સેમેસ્ટર-૪ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) ઠાકોર માનસી	(૧૨) ચૌહાણ યોગિની	(૨૩) રાવત વનિતા
(૨) કુશવાહ હેમા	(૧૩) ઘટાલિયા પ્રીતિ	(૨૪) ધાનેક વૈષ્ણવી
(૩) રાજપૂત સ્નેહલતા	(૧૪) પટેલ રાજવી	(૨૫) ડોડીયા અર્પિતા
(૪) ઝા કાજલકુમારી	(૧૫) વેગડા હિના	(૨૬) મેસરીયા ભવિકા
(૫) મિશ્રા લક્ષ્મીકુમારી	(૧૬) ઠાકોર ખુશી	(૨૭) સોલંકી ચેતના
(૬) પઠાણ મહેનૂરબાનુ	(૧૭) ઉમટ ઉર્વશી	(૨૮) રાઠોડ ગાયત્રી
(૭) કોજર સલમાફાતેમા	(૧૮) સોલંકી અનીતા	(૨૯) રાઠોડ પાયલ
(૮) છતરિયા માનસી	(૧૯) ગઢવી નિરાલી	(૩૦) દામા હેતલ
(૯) પઠાણ મુસ્કાન	(૨૦) સૈયદ રહનુમા	(૩૧) મેસરીયા પ્રિયંકા
(૧૦) તિવારી નિધિ	(૨૧) પઠાણ અમીરુનિશા	(૩૨) સમરીયા દક્ષા
(૧૧) પાલ નિશા	(૨૨) સિપાઈ અશક્તિબાનુ	

સેમેસ્ટર-૫ માં ડિસ્ટીક્શન મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) મુંગફલીવાલા આફરીન	(૬) પ્રજાપતિ જશોદા	(૧૧) પટણી ખુશાલી
(૨) શેખ હુમેરા	(૭) પટેલ મીમાંશા	(૧૨) મલેક નાબીરા
(૩) કુરેશી હુસેનાબીબી	(૮) રાઠોડ શિલ્પા	(૧૩) રબારી નિકીતા
(૪) પટેલ આશા	(૯) મક્વાણા શ્વેતા	(૧૪) અન્સારી સનાબાનુ
(૫) રાજપૂત દિવ્યા	(૧૦) પટણી ભૂમિકા	

વર્ષ-૨૦૨૨-૨૩ માં ડિસ્ટીક્શન તથા પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

સેમેસ્ટર-૫ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) પોઠીયાવાલા અમીના	(૧૩) રાજપરા ખુશી	(૨૫) ખત્રી તેહરીન
(૨) પરમાર હેતવી	(૧૪) પરમાર કિંજલ	(૨૬) રબારી અર્પિતા
(૩) બરંડા ખુશુ	(૧૫) શેખ નાહેદાબાનુ	(૨૭) અમીન ભૂમિકાકુમારી
(૪) અન્સારી મહેનૂર	(૧૬) ચૌધરી રિધ્ધિ	(૨૮) પટણી કાજલ
(૫) કાઝી સમીના	(૧૭) શેખ સાનિયા	(૨૯) ભદોરિયા ખુશુકુમારી
(૬) સોની શ્રધ્ધા	(૧૮) રાઠોડ વિધિ	(૩૦) પટણી કોમલ
(૭) રાણા ખુશી	(૧૯) દાતણીયા દિપ્તી	(૩૧) રબારી લક્ષ્મી
(૮) ગુપ્તા લક્ષ્મીનાકુમારી	(૨૦) ચૌહાણ દિવ્યા	(૩૨) ડબગર મિનાક્ષી
(૯) ખટીક પૂજા	(૨૧) રબારી હિમાંશી	(૩૩) દેસાઈ નિરાલી
(૧૦) ગુર્જર વિદ્યા	(૨૨) શ્રીમાળી જિગીશા	(૩૪) અન્સારી રેશ્મા
(૧૧) પરમાર આશા	(૨૩) પ્રસાદ કુંતીકુમારી	(૩૫) શેખ સુમૈયાબાનુ
(૧૨) પ્રજાપતિ ખુશી	(૨૪) યાદવ પૂજા	

સેમેસ્ટર-૬ માં ડિસ્ટીક્શન મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) મુંગફલીવાલા આફરીન	(૬) પ્રજાપતિ જશોદા	(૧૧) પટણી ખુશાલી
(૨) શેખ હુમેરા	(૭) પ્રસાદ કુંતીકુમારી	(૧૨) મલેક નાબીરા
(૩) કુરેશી હુસેનાબીબી	(૮) પટેલ મીમાંશી	(૧૩) રબારી નિકીતા
(૪) પટેલ આશા	(૯) રાઠોડ શિલ્પા	(૧૪) અન્સારી સનાબાનુ
(૫) રાજપૂત દિવ્યા	(૧૦) મકવાણા શ્વેતા	

સેમેસ્ટર-૬ માં પ્રથમ વર્ગ મેળવનાર તેજસ્વી તારલાઓ

(૧) પોઠીયાવાલા અમીના	(૧૫) શેખ નાહીદાબાનુ	(૨૯) પટણી દેવિકા
(૨) પરમાર હેતવી	(૧૬) ચૌધરી રિધ્ધિ	(૩૦) રાણા જગૃતિ
(૩) અન્સારી મહેનૂર	(૧૭) શેખ સાનિયા	(૩૧) પટણી કાજલ
(૪) સોની શ્રધ્ધા	(૧૮) રાઠોડ વિધિ	(૩૨) ભદોરિયા ખુશુકુમારી
(૫) રાણા ખુશી	(૧૯) કોષ્ટિ ધ્રુવી	(૩૩) પટણી કોમલ
(૬) ગુપ્તા લક્ષ્મીનાકુમારી	(૨૦) દાતણીયા દિપ્તી	(૩૪) રબારી લક્ષ્મી
(૭) રાણા મુસ્કાન	(૨૧) ચૌહાણ દિવ્યા	(૩૫) દેસાઈ નિરાલી
(૮) કશ્યપ નિશાકુમારી	(૨૨) રબારી હિમાંશી	(૩૬) અન્સારી રેશ્મા
(૯) શેખ નોશીનબાનુ	(૨૩) શ્રીમાળી જિગીશા	(૩૭) પટણી રોશની
(૧૦) ખટીક પૂજા	(૨૪) યાદવ પૂજા	(૩૮) મિરઝા શાહજહાનબાનુ
(૧૧) ગુર્જર વિદ્યા	(૨૫) ખત્રી તેહરીન	(૩૯) શેખ સુમૈયાબાનુ
(૧૨) પરમાર આશા	(૨૬) ઠાકોર અલ્પા	(૪૦) ક્રિશ્ચિયન વેરોનિકા
(૧૩) રામપરિયા ધારા	(૨૭) રબારી અર્પિતા	(૪૧) રબારી વિધિ
(૧૪) પરમાર કિંજલ	(૨૮) પટની ભૂમિકા	

હાર્દિક અભિનંદન

અધ્યાપક સહાયક તરીકે નવી નિમણૂક

Dr. Prakash Dabhi
Dept. Of Psychology
Joining Date: 13.1.2024

Dr. Dipali Brahmaniya
Dept. Of Psychology
Joining Date: 2.2.2024

Dr. Bhupesh Gupta
Dept. Of English
Joining Date: 4.3.2024

વર્તમાનપત્રોમાં અમારી કૉલેજ

ખેલો ઇન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સમાં ગુજરાતની હેતલ દામાને બોલ્ડ મેસલ

અમદાવાદ આસામના સિદ્ધિમ ખાતે યોજાયેલી ખેલો ઇન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સની વિધાનસ બોલિંગ ઇવેન્ટમાં ગુજરાતની યુવા બોક્સર હેતલ દામાને ૫૪ કિલોગ્રામ કેટેગરીમાં શાનદાર પ્રદર્શન કરીને બોલ્ડ મેસલ હાસલ કર્યું હતું.

ગુજરાત વૈભવ

હિંદી કે વરિષ્ઠ સાહિત્યકાર રામદરશ મિશ્રની શતાબ્દી યાત્રા પર રાષ્ટ્રીય સંગોષ્ઠી આયોજિત

અહમદાવાદ સાહિત્ય પરિવાર પરિકા નહિવાદ, ડૉ. એચ.કે. અર્દેસ કૉલેજ અને જી.એલ.એસ કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ કે સંયુક્ત સત્કારવાચન મેં જાને માને હિંદી સાહિત્યકાર ડૉ. રામદરશ મિશ્ર શતાબ્દી યાત્રા પર રાષ્ટ્રીય સંગોષ્ઠી કા આયોજન ચંતુભાઈ ચંમનભાઈ સમાગૃહ, એચ.કે. અર્દેસ કૉલેજ ને આયોજિત કિયા ગયા। સેમિનાર કી અધ્યક્ષતા રાષ્ટ્રીય વૈભવની ને કી। ચૌધરી ને રામદરશ મિશ્ર સે જુડે સંસ્મરણ ઓર ડાકે સાહિત્યિક યાત્રા પર ચિદ્વાપણ વચ્ચે કિયા। અભિવિ કિયોય રામદરશ મિશ્ર કી સુસુત્રી વ મોહિવા ચિલક ડૉ. સિમતા મિશ્ર (મિલ્લી) ને બતાયા કિ પિતાજી કે અધ્યાપકીય જીવન કા શુભાંશ

ગુજરાત વૈભવ

જી.એલ.એસ કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ મેં હિંદી દિવસ મનાયા ગયા

અહમદાવાદ। ગુજરાત લો સોસાયટી સંચાલિત જી.એલ.એસ સુગ્ના એડ.બી.કોલેજ ફોર ગર્લ્સ મહાવિદ્યાલય મેં હિંદી દિવસ કે પરિ પ્રેક્ષ્ય મેં ગુજરાત વિશ્વવિદ્યાલય સંલગ્ન આંતર કૉલેજ વાક પ્રતિયોગિતા કા આયોજન કિયા ગયા, કિસકા વિષય રહ્યા યા- હિન્દી મેં ગોચાર કે અવસર, પ્રવૃત્ત સ્પર્ધા મેં નો મહાવિદ્યાલય કે છાત્રો ને ભાગ લિયા। કાર્યક્રમ કે પ્રારંભ મેં પ્રાચાર્ય વ ચિનયન વિદ્યા શાહા કે ડોન ડૉ. ધરમસિંહ દેસાઈ ને હિંદી દિવસ કે મહત્વ પર સાર્ગમિત વિચાર રહ્યો, પ્રતિયોગિતા મેં આરોગીવદ વ શુભકામનાવર્ષ ડૉ. નિર્માણક કે તોર સો.પૂ.શાહ આર્ટ્સ કૉલેજ કી પૂર્વ હિંદી વિભાગાધ્યાક્ષા ડૉ.અશ્વા મહુ તથા કલિ વ સમીક્ષક ડૉ. મોતીલાલ ને સંભારે ડૉી પ્રથમ સ્થાન પર સ્વામિનારાયણ આર્ટ્સ કૉલેજ કા છાત્ર દિવેદી શિવમ કૃષ્ણકુમાર, હિંદીય સ્થાન પર-વ્યાસ પુત્ર મોહન ભાઈ મેનગલા કૉલેજ વાક પ્રતિયોગિતા શત્રુભાગા કૉલેજ ઓર તૃતીય સ્થાન પર જુ.ન.દિની પાઠક જી.એલ.એસ કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ, ડાક વિવેતા પ્રતિયોગિતા મેં પ્રાચાર્ય વ નિર્માણક ગામ કે ફરકમત્તો સે ટ્રોફી વ પ્રમાણપત્ર ડેકર સન્માનિત કિયા ગયા। કાર્યક્રમ કો સમ્પન્ન બનાવે મેં હિન્દી વિભાગ કે ડૉ.ધીરજ અચાર ઓર ડૉ. અમિત પટેલ કી મહત્તી ભૂમિકા રહી। વિદ્યોપ મેં એ.પી.આર્ટ્સ વ કોમર્સ કૉલેજ કી પ્રાધ્યાપિકા ડૉ.રેવતીની મહિલા મો ડરખિત રહી। ઇસ ગરિયા મય કાર્યક્રમ મેં બહી સંજ્યા મેં છાત્ર ડરખિત રહી।

જી.એલ.એસ કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ મેં વિશ્વ યોગ દિવસ મનાયા ગયા

અહમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત લો સોસાયટી સંચાલિત જી.એલ.એસ સુદ ગુણા એન્ડ ડો.કો. કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ મેં નૌવાં વિશ્વ યોગ દિવસ મનાયા ગયા। કાર્યક્રમ કે પ્રારંભ મેં પ્રાચાર્ય ડૉ. ધરમશી દેસાઈ ને પ્રાસંગિક વચ્ચે વેતે હુપે કહ્યા કિ જીવન મેં યોગ કા બડા મહત્વ હૈ, હમં ઇસે નિર્યામિત કરના ચાહિણે। યોગ હમારી કઈ ઘોમારિયોં કા સમાધાન હૈ। ડૉ. ધીરજ યગનકર ને વચ્ચે વેતે હુપે કહ્યા કિ યોગ ભારત કો હજારોં સાલ પુરાની પરંપરા હૈ, હમારે શ્રદ્ધિ મુનિયોં ને યોગ કે જરિણે લંબા આયુષ પાયા। યોગ ભારત કો વિશ્વ કો સવસે બડી દેન હૈ। મનુષ્ય માત્ર કે ડિણે તનાય, ડાયબીટીઝ,

આઝાદીમાં સ્ત્રીઓની ભૂમિકા અંગે વક્તવ્ય સ્પર્ધા યોજાઈ

લાલ દરવાજાની જીએલએસ સદગુણ એન્ડ બીડી કોલેજ ફોર ગર્લ્સના એનએસએસ વિભાગ દ્વારા ભારતની આઝાદીમાં સ્ત્રીઓની ભૂમિકા વિષય પર વક્તવ્ય સ્પર્ધાનું આયોજન કરાયું હતું. વિજેતા ત્રણ વિદ્યાર્થીનીઓને ઇનામો આપી પ્રોત્સાહિત કરાઈ હતી.

અહમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત લો સોસાયટી સંચાલિત જી.એલ.એસ સુદ ગુણા એન્ડ ડો.કો. કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ મેં નૌવાં વિશ્વ યોગ દિવસ મનાયા ગયા। કાર્યક્રમ કે પ્રારંભ મેં પ્રાચાર્ય ડૉ. ધરમશી દેસાઈ ને પ્રાસંગિક વચ્ચે વેતે હુપે કહ્યા કિ જીવન મેં યોગ કા બડા મહત્વ હૈ, હમં ઇસે નિર્યામિત કરના ચાહિણે। યોગ હમારી કઈ ઘોમારિયોં કા સમાધાન હૈ। ડૉ. ધીરજ યગનકર ને વચ્ચે વેતે હુપે કહ્યા કિ યોગ ભારત કો હજારોં સાલ પુરાની પરંપરા હૈ, હમારે શ્રદ્ધિ મુનિયોં ને યોગ કે જરિણે લંબા આયુષ પાયા। યોગ ભારત કો વિશ્વ કો સવસે બડી દેન હૈ। મનુષ્ય માત્ર કે ડિણે તનાય, ડાયબીટીઝ,

છાત્રોં કે સ્વાર્ગીણ વિકાસ કે ડિણે કૉલેજ સદૈવ તત્પર : ડૉ. દેસાઈ

જી.એલ.એસ કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ મેં નવે અહમદાવાદ। ગુજરાત લો સોસાયટી સંચાલિત જી.એલ.એસ (સુદ ગુણા એન્ડ બી.કો.) કૉલેજ ફોર ગર્લ્સ મેં સેપ્ટેમ્બર ૧, ૨૦૨૩ મેં પ્રવેશ ડિણે છાત્રોં કા અભિમુખતા કાર્યક્રમ કે આરંભ હોલ મેં રહ્યા ગયા। કાર્યક્રમ કા શુભારંભ ઇશ્વર સ્તુતિ સાથે કિયા ગયા। પ્રારંભ મેં પ્રાચાર્ય વ પૂર્વ ડોન ડૉ. ધરમશી દેસાઈ ને શિક્ષા કા મહત્વ સમ્બોધે હુપે કહ્યા કિ હમારો કૉલેજ છાત્રોં કો સુપુસ શક્તિયોં કે વિકાસ કે ડિણે સદૈવ તત્પર રહતા હૈ। ડૉ. હમોને કહ્યા કિ સરકારી નોકરી કે ડિણે જિતની મી સ્પર્ધાત્મક પરીશાઈ હોતી હૈ ડૉ. હમને વિનયન શાહા કે વિદ્યાર્થી ડાક પ્રદર્શન કરકે વાંચી માર જાતે હૈ। છાત્રોં કે સર્વાંગીણ વિકાસ કે ડિણે કૉલેજ કે અનુષ્ઠાઓ અધ્યાપક સદૈવ માર્ગદર્શન કરતે હૈ, ડૉ. હમને છાત્રોં સે કહ્યા કિ પ્રવેશ ડિણે છાત્રોં કા ઓરિએન્ટેશન કાર્યક્રમ ડૉ. હમને સાથે મનાયા ગયા

આપકો મિલી સ્વતંત્રતા, સ્વચ્છતા મેં ન વલ્લ જાણે ડૉ. હમને કહ્યા કિ સરકારી નોકરી કે ડિણે જિતની મી સ્પર્ધાત્મક પરીશાઈ હોતી હૈ ડૉ. હમને વિનયન શાહા કે વિદ્યાર્થી ડાક પ્રદર્શન કરકે વાંચી માર જાતે હૈ। છાત્રોં કે સર્વાંગીણ વિકાસ કે ડિણે કૉલેજ કે અનુષ્ઠાઓ અધ્યાપક સદૈવ માર્ગદર્શન કરતે હૈ, ડૉ. હમને છાત્રોં સે કહ્યા કિ પ્રવેશ ડિણે છાત્રોં કા ઓરિએન્ટેશન કાર્યક્રમ ડૉ. હમને સાથે મનાયા ગયા

વર્ષ ૨૦૨૩-૨૪ દરમ્યાન સંસ્થામાં રમત-ગમત વિભાગ ધમધમતો રહ્યો. ગુજરાત યુનિવર્સિટી આંતર કોલેજના કેલેન્ડરને ધ્યાનમાં રાખીને સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીનીઓએ રમત-ગમતની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ (કોસ કન્ટ્રી, ખો ખો, કબ્બડી, બોક્સિંગ)માં ઉત્સાહભરે ભાગ લઈ કોલેજનું ગૌરવ વધાર્યું હતું.

ગુજરાત યુનિવર્સિટી આંતર કોલેજ કોસ કન્ટ્રીમાં આપણી સંસ્થાએ બીજું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું તેમજ કુમારી હેતલ દામા ઓલ ઈન્ડિયા રમવા પસંદગી પામી હતી.

કબ્બડી અને ખોખોની ટીમે પણ આ વર્ષે ઉત્કૃષ્ટ પ્રદર્શન કર્યું હતું. જેમાં કબ્બડીની ટીમ પ્રથમ સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. અને ખો ખો ની ટીમે તૃતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું. જેમાં કબ્બડીમાં કુમારી યાદવ મુસ્કાન કુમારી, થાપા આશિકા, કુમારી ખટીક ગાયત્રી, કુમારી ખટીક પ્રિયંકા ઓલ ઈન્ડિયા રમવા ગયા હતાં અને ખો-ખો માં કુમારી સોલંકી શિવાની કુમારી, બલોચ રુશદા, કુમારી શેખ ફરહીન પણ ઓલ ઈન્ડિયા રમવા ગયા હતા. બોક્સિંગમાં કુમારી હેતલ દામા ઓલ ઈન્ડિયા રમવા ગઈ હતી જ્યાં તેમણે તૃતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કરી સંસ્થા તેમજ ગુજરાત યુનિવર્સિટીનું નામ રોશન કર્યું હતું.

ગુજરાત યુનિવર્સિટી આંતર કોલેજ ખેલકૂદ સ્પર્ધામાં આપણી સંસ્થાએ ભાગ લીધો હતો જેમાં આપણા ખેલાડીઓએ સારું પ્રદર્શન કર્યું હતું.

ગુજરાત યુનિવર્સિટીની વિવિધ રમતોમાં પણ આપણી સંસ્થાની ખેલાડીઓએ જુદી જુદી રમતોમાં પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું.

- ❖ **કબ્બડી :-** આપણી સંસ્થાના ખેલાડીઓ કુમારી યાદવ મુસ્કાન, કુમારી થાપા આશિકા, કુમારી ખટીક ગાયત્રી, કુમારી ખટીક પ્રિયાંશી. મધ્યપ્રદેશ ખાતે એમ સી બી ખંડ યુનિવર્સિટી ખાતે રમવા ગઈ.
- ❖ **ખો ખો :-** આપણી સંસ્થાના ખેલાડીઓ કુમારી સોલંકી શિવાની, કુમારી બલોચ રુશદા અને કુમારી શેખ ફરહીન રાજસ્થાન ખાતે વિદ્યાપીઠ યુનિવર્સિટી ખાતે રમવા ગઈ.
- ❖ **કોસ કન્ટ્રી :-** કુમારી દામા હેતલ એસ આર ટી એમ યુનિવર્સિટી મહારાષ્ટ્ર ખાતે રમવા ગઈ હતી.
- ❖ **બોક્સિંગ :-** કુ. દામા હેતલ પંજાબ ખાતે ચંદીગઢ યુનિવર્સિટી મોહાલી ખાતે રમવા ગઈ.
- ❖ **વિશેષ સિદ્ધિ :-** કુમારી દામા હેતલે ખેલો ઈન્ડિયા બોક્સિંગ ઈવેન્ટની ૫૪ કિલોગ્રામ વેઈટ કેટેગરીમાં બ્રોન્ઝ મેડલ મેળવ્યો હતો. તેમજ રોહતક ખાતે ફેરેશન તથા ખેલો ઈન્ડિયા આરઈસી કમ્બાઈન્ડ નેશનલ ટેલેન્ટ હન્ટ પ્રોગ્રામ હેઠળ બોક્સિંગ ઈવેન્ટની ૫૪ કિલોગ્રામ વેઈટ કેટેગરીમાં બ્રોન્ઝ મેડલ મેળવી કોલેજનું ગૌરવ વધાર્યું હતું.
  - આપણી સંસ્થા દ્વારા આપવામાં આવેલ એવોર્ડમાં સ્પોર્ટ્સ બેસ્ટ સ્ટુડન્ટ તરીકે કુમારી યાદવ મુસ્કાન ની થઈ હતી.
  - સંસ્થાની બેસ્ટ સ્ટુડન્ટનો એવોર્ડ વિજેતા કુમારી વંદના રાવત ખો-ખો ની ટીમની કેપ્ટન તેમજ કોસકન્ટ્રીમાં ભાગ લીધો હતો.

સ્પોર્ટ્સની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પર એક નજર

હેતલ દામાને REC ટેલેન્ટ હન્ટ બોક્સિંગમાં બોલ્ડ મેડલ

અમદાવાદ : ગુજરાતની સિનિયર વિભાગની મહિલા બોક્સર હેતલ દામાને રોહતક ખાતે ફેડરેશન દ્વારા યોજાયેલી તથા ખેલો ઈન્ડિયા આરઈસી કમ્બાઈન્ડ નેશનલ ટેલેન્ટ હન્ટ પ્રોગ્રામ હેતલ બોક્સિંગ ઈવેન્ટની ફાઈ ક્લોસિંગ વેઈટ કેટેગરીમાં બોલ્ડ મેડલ જીત્યો હતો. આ વિજેટના કારણે હેતલની નેશનલ કેમ્પ તથા ઈન્ટરનેશનલ સ્પર્ધા માટે પસંદગી થાય તેવી સંભાવના છે.

BOXING (WOMEN)

KHELO INDIA UNIVERSITY GAMES 2023

1 3

ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સમાં ગુજરાતની હેતલ દામાને બોલ્ડ મેડલ

અમદાવાદ : આસામના સિક્કિમ ખાતે યોજાયેલી ખેલો ઈન્ડિયા યુનિવર્સિટી ગેમ્સની વિમેન્સ બોક્સિંગ ઈવેન્ટમાં ગુજરાતની યુવા બોક્સર હેતલ દામાને પૃથ્વી ક્લોસિંગ કેટેગરીમાં શાનદાર પ્રદર્શન કરીને બોલ્ડ મેડલ જીત્યો હતો.

KHELO INDIA REC COMBINED NATIONAL TALENT HUNT PROGRAMME (E-OUTLINE JUNIOR & SUB JUNIOR)

1 2

ગુજરાતની યાત્રીની એશિયન યુથ બોક્સિંગ માટે પસંદગી

ગોલ્ડ જીતનાર હેતલ દામાની પણ ઓ.સી.ટૂર્ના માટે પસંદગી

ભારતર વ્યૂઝ : અમદાવાદ/રોહતક

ગુજરાતનાં જ મેહસાણાની યુથ બોક્સર યાત્રી પટેલની એશિયન બોક્સિંગ ચેમ્પિયનશિપ માટે પસંદગી થઈ. યાત્રી પટેલની 57 કિ.ગ્રા. કેટેગરી માટે પસંદગી થઈ છે. ગુજરાતની સિનિયર બોક્સર હેતલ દામા એ રોહતક ખાતે ફેડરેશન દ્વારા આયોજીત ખેલો ઈન્ડિયા આરઈસી કમ્બાઈન્ડ નેશનલ ટેલેન્ટ હન્ટમાં 54 કિ.ગ્રા.માં ગોલ્ડ મેડલ જીત્યો હતો. આ પરિણામ સાથે હેતલ દામાની નેશનલ કેમ્પ અને ઈન્ટરનેશનલ સ્પર્ધા માટે પસંદગી થઈ છે.

Dodgeball games ...

Gujarat champion....

THE INDIAN DODGEBALL FEDERATION (R)
2nd Junior & Sub-Junior National Dodgeball (Boys & Girls) Championship 2023-24

વાર્ષિક ઈનામ વિતરણ સમારંભની ઝાંખી

હિન્દી દિવસ અંતર્ગત આયોજિત વિવિધ સ્પર્ધાઓની ઝાંખી

આંતર કોલેજ વક્તૃત્વ સ્પર્ધાના વિજેતાઓ

આંતર કોલેજ વક્તૃત્વ સ્પર્ધા

સાહિત્યિક પોસ્ટર સ્પર્ધા

કાવ્યપઠન સ્પર્ધા

નિબંધ લેખન સ્પર્ધા

English Department:

Dr. Kavita J. Patel

1. Published a paper under the title *An Attempt to Reformulate Traditional & Cultural Ethics* in an International Journal of Social Impact, Vol. 8, Issue 3, September – 2023. 2455-670X
2. Published a paper under the title *Reminiscences and Reflections: Telling Lives* in a Saarth, E-Journal of Research, Vol. 8, Issue 4, Oct. to Dec. 2023 – 2395-339X
3. Co-authored a paper under the title *Expression and Exclusion of Downtrodden: A Dalit Study of Discrimination based on Caste in Joseph Macwan's The Stepchild* in Surabhi an International Peer Reviewed Refereed Journal, Vol. 1, 73rd Issue, April – 2023. 2349-4557
4. Co-authored a paper under the title *Depiction of Traditional and Cultural Irrational Inclination in Baby Kamble's Autobiography: The Prison We Broke* in Surabhi an International Peer Reviewed Refereed Journal, Vol. 9, 75th Issue, June – 2023. 2349-4557
5. Co-authored a paper under the title *Struggle of Female Domestic Workers with reference to Baby Halder's autobiography – A Life Less Ordinary* in Ayudh an International Peer Reviewed Refereed Journal, Vol. 4, 98th Issue, July – 2023. 2321-2160
6. Co-authored a paper under the title *Kundanika Kapadiya's Seven Steps in the Sky: A Step towards Women Empowerment* in Ayudh an International Peer Reviewed Refereed Journal, Vol. 4, 98th Issue, July – 2023. 2321-2160
7. Attended One-Day National Seminar on 12th September 2023 on the topic “Teaching English Literature and Language : A Pedagogy through NEP – 2020” organized by Gujarat University English Teachers’ Association and Umiya Arts and Commerce College for Girls.
8. Executive Committee Member of WILPF [INDIA]

9. Member of Board of Studies in English Gujarat University.
10. Contributed as Content Developer and Resource person for the syllabus of Degree Programme at Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Ahmedabad current year.
11. Presiding Officer of the Internal Complaints Committee at Maneklal Nanavati Law College
12. Volunteered contributing e-content GUETA Digital portal www.englishgueta.in GUETA Digital
13. Ph.D. Supervisor at Gujarat University, ongoing research scholars- 05 [1 International student]

Dr. Ulupi Rathod :

1. Guest Lecture: Topic: ‘Sahitya Ma Pakshio’ Samvad, in special reference with Shakespearean Plays, Uma Arts and Nathiba Arts and Commerce College, Gandhinagar. Dt. 14/08/23
2. External Examiner for Sem 5 Viva Voce Bhavan’s Sheth R.A.College of Arts and Commerce

હિન્દી વિભાગીય પ્રવૃત્તિ :

1. તા.14 સપ્ટેમ્બર 2023 ના દિને 'હિન્દી દિવસ' અન્તર્ગત 'હિન્દી મેં રોજગાર કે અવસર' વિષય પર 'આંતર કોલેજ વક્તૃત્વ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન વિવિધ કોલેજમાંથી કુલ 12 સ્પર્ધકોએ ભાગ લીધો હતો. સ્પર્ધામાં પ્રથમ ક્રમાંક દિવેદી શિવમ કૃષ્ણકુમાર (સ્વામીનારાયણ આર્ટ્સ કોલેજ), દ્વિતીય ક્રમાંક વ્યાસ ધૃવ મહેન્દ્રભાઈ (મે.બ.પટેલ રાષ્ટ્રભાષા કોલેજ) તથા તૃતીય ક્રમાંક કુ.નંદિની પાઠક (જીએલએસ કોલેજ ફોર ગર્લ્સ) એ પ્રાપ્ત કર્યો હતો. નિર્ણાયક તરીકે સી.યુ.શાહ આર્ટ્સ કોલેજના હિન્દી વિભાગના પૂર્વ અધ્યક્ષ ડૉ.અરૂણા ભટ્ટ તથા અત્રેની સંસ્થાના ગુજરાતી વિભાગના અધ્યક્ષ ડૉ.મોહનભાઈ ચાવડાએ ભૂમિકા ભજવી હતી. વિજેતા સ્પર્ધકોને આચાર્ય ડૉ.ધરમસિંહ દેસાઈ, હિન્દી વિભાગાધ્યક્ષ ડૉ.ધીરજ વણકર તથા નિર્ણાયકોના વરદ્ હસ્તે ટ્રોફી અને પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યા હતા. આ આંતર કોલેજ વક્તૃત્વ સ્પર્ધાના સંયોજક તરીકે તથા સ્પર્ધાનું સુચારું ડૉ.અમિત પટેલે કર્યું હતું.

2. તા.14 સપ્ટેમ્બર, 2023 હિન્દી દિવસ ઉજવણી અંતર્ગત રેલી રાષ્ટ્રભાષાથી ગુજરાત વિદ્યાપીઠ સુધી યોજાઈ હતી જેમાં હિન્દી વિષયની 22 વિદ્યાર્થીનીઓએ ભાગ લીધો, રેલીમાં ડૉ.ધીરજ વણુકર અને ડૉ.અમિત પટેલ પણ જોડાયા હતાં.
3. તા.15 સપ્ટેમ્બર 2023 ના રોજ કોલેજમાં રાષ્ટ્રભાષા હિન્દી પ્રચાર-પ્રસાર સંદર્ભે કાવ્યપઠન સ્પર્ધા, સાહિત્યિક પોસ્ટર સ્પર્ધા તથા નિબંધ લેખન સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં કુલ 47 વિદ્યાર્થીનીઓ ભાગ લીધો હતો. કાવ્યપઠન સ્પર્ધામાં કુલ 17 સ્પર્ધકોએ ભાગ લીધો હતો. જેમાં પ્રથમ ક્રમાંક કુ.નંદિની પાઠક, દ્વિતીય ક્રમાંક કુ.જક્ષિતા સોલંકી તથા તૃતીય ક્રમાંક કુ.રાખી સિકરવારે પ્રાપ્ત કર્યો હતો. નિર્ણાયક તરીકે ડૉ.ઉલૂપી રાઠોડ અને ડૉ.રૂપા પટેલે ભૂમિકા ભજવી હતી. નિબંધ લેખન સ્પર્ધામાં કુલ 18 સ્પર્ધકોએ ભાગ લીધો હતો. જેમાં પ્રથમ ક્રમાંક કુ.પ્રાચી ભગત, દ્વિતીય ક્રમાંક નિદા છાવનીવાલા અને તૃતીય ક્રમાંક કુ.પાયલ પટેલે પ્રાપ્ત કર્યો હતો. નિર્ણાયક તરીકે ડૉ.કવિતા પટેલ, ડૉ.સ્મિતા પટેલ અને ડૉ.રશ્મિકાન્ત ધૃવે યોગદાન આપ્યું હતું. સાહિત્યિક પોસ્ટર સ્પર્ધામાં કુલ 12 સ્પર્ધકોએ ભાગ લીધો હતો. જેમાં પ્રથમ ક્રમાંક કુ.પ્રાચી ભગત, દ્વિતીય ક્રમાંક મહેક શેખ તથા તૃતીય ક્રમાંક કુ. હેમા કુશવાહાએ પ્રાપ્ત કર્યો હતો. ડૉ.માલદે ઓડેદરા, ડૉ.અપેક્ષા મહેતા તથા ડૉ.પ્રજ્ઞા પરીખે નિર્ણાયક તરીકે ભૂમિકા ભજવી હતી. સ્પર્ધાનું સુંદર આયોજન તથા સંચાલન પ્રિ.ડૉ.ધરમસિંહ દેસાઈ અને હિન્દી વિભાગાધ્યક્ષ ડૉ.ધીરજ વણુકરના માર્ગદર્શન હેઠળ ડૉ.અમિત પટેલે કર્યું હતું.
4. તા.27 સપ્ટેમ્બર 2023 ના રોજ જીએલએસ (સદ્ગુણ એન્ડ બી.ડી.) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ, શ્રી એચ.કે.આર્ટ્સ કોલેજ તથા સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા નડિયાદના સંયુક્ત ઉપક્રમે 'ડૉ.રામદરશ મિશ્ર કા શતાબ્દી યાત્રા' વિષય અંતર્ગત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. રાષ્ટ્રીય સેમિનારના અધ્યક્ષ તરીકે જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કૃત, સાહિત્યકાર ડૉ.રઘુવીર ચૌધરી ઉપસ્થિત રહ્યા હતાં તથા અતિથિ વિશેષ તરીકે ડૉ.રામદરશ મિશ્રની સુપુત્રી ડૉ.સ્મિતા મિશ્ર ઉપસ્થિત રહી હતી. 18 વક્તાઓએ ડૉ.રામદરશ મિશ્રના વિવિધ પલ્લવો પર વક્તવ્યો આપ્યા હતા. 100 થી વધુ પ્રતિભાગીઓએ આ સેમિનારમાં ભાગ લઈ શોધપત્રો પ્રસ્તુત કર્યા હતા.

સેમિનારના સંયોજક તરીકે ડૉ.સૂર્યદીન યાદવ તથા સમન્વયક તરીકે ડૉ.ધીરજ વણુકર અને ડૉ.ગોવર્ધન બંજરાએ ભૂમિકા ભજવી હતી. સમગ્ર સેમિનાર પ્રિ.ડૉ.ધરમસિંહ દેસાઈ અને પ્રિ.ડૉ.જયવંતસિંહ સરવૈયાના માર્ગદર્શન હેઠળ સંપન્ન થયો હતો. સેમિનારનું સુચારું સંચાલન ડૉ.અમિત પટેલે કર્યું હતું.

5. ગુજરાત પ્રાન્તીય રાષ્ટ્રભાષા પ્રચાર સમિતિ, અમદાવાદ દ્વારા તા.17 જાન્યુઆરી 2024 થી તા.25 જાન્યુઆરી 2024 દરમિયાન આયોજિત 'જન સંચાર એવમ્ પત્રકારિતા પ્રવેશ પાઠ્યક્રમ' માં હિન્દી વિષયમાં અભ્યાસ કરતી સેમ.6 ની વિદ્યાર્થીની કુ. નંદિની પાઠકે સક્રિય રીતે ભાગ લઈ પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કર્યું.
6. ગુજરાત પ્રાન્તીય રાષ્ટ્રભાષા પ્રચાર સમિતિ, અમદાવાદ દ્વારા 'અખિલ ગુજરાત હિન્દી નિબંધ સ્પર્ધા 2024' માં કુ.ભગત પ્રાચી રામદાસે ભાગ લઈ પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કર્યું.

ડૉ. ધીરજ વણુકર :

પુસ્તક પ્રકાશન :

1. 'અન્વીક્ષા' (વિવેચન) – ગુજરાતી દલિત સાહિત્ય અકાદમી વર્ષ-2023.
2. છત્તરૂપ (અનુવાદ પ્રવીણ ગઢવીની વાર્તાઓ) પ્રકાશક, સાહિત્ય સંસ્થાન, ગાજીયાબાદ-વર્ષ-૨૦૨૩

સેમિનાર / અતિથિ વક્તા :

1. સંકલ્પ – સોશિયલ વર્ક વડોદરા એચ.ડી.આર.સી. અને સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજ દ્વારા આયોજિત રાજ્ય કક્ષાના પરિસંવાદ 'ગુજરાતી દલિત કવિતા અને ઉપેક્ષિત સમાજ' પર વક્તા તરીકે વ્યાખ્યાન આપ્યું.(તા.૧૦ ડિસેમ્બર ૨૦૨૩)
2. ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, એ.પી.પટેલ આર્ટ્સ અને એન.વી.પટેલ કૉમર્સ કોલેજ નરોડા દ્વારા તા.12 માર્ચ 2024 ના રોજ આયોજિત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં 'હિન્દી કવિતાઓ મેં રામ કે જીવન કા યથાર્થ' પેપર પ્રસ્તુત કર્યું.
3. ગુજરાત હિન્દી સાહિત્ય અકાદમી ગાંધીનગર અને હિન્દી વિભાગ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વિદ્યાનગર દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સંગોષ્ઠીમાં વક્તા તરીકે 'હરિશંકર પરસાઈ કી

- કલ્પાનિયોં મેં સમકાલીન વિસંગતિયોં એવં વ્યંગ્ય' પર વક્તવ્ય પ્રસ્તુત કર્યુ.તા.13/03/2024
4. હિન્દી સાહિત્ય અકાદમી ગાંધીનગર અને હિન્દી દલિત સાહિત્ય અકાદમી ગાંધીનગર દ્વારા આયોજિત રાજ્ય સ્તરીય સેમિનારમાં 'રામદરશ મિશ્ર કી કલ્પાનિયોં મેં ગ્રામીણ પરિવેશ' પર વ્યાખ્યાન આપ્યું.તા.10/01/2024
  5. ગુજરાત પ્રાન્તીય રાષ્ટ્રભાષા પ્રચાર સમિતિ, અમદાવાદ દ્વારા શ્રી જ્ઞેઠાલાલ જોષીની 125 મી જન્મ જયંતિના ઉપક્રમે 'જ્ઞેઠાલાલ જોષી કા હિન્દી કે પ્રચાર-પ્રસાર મેં યોગદાન' પર વ્યાખ્યાન આપ્યું.તા.2/3/2024
  6. તા.16/09/2023 ના રોજ ડૉ.બાબા સાહેબ ઓપન યુનિવર્સિટીના 'ચૈતન્ય સ્ટૂડિયોમાં વિશુદ્ધ હિન્દી સાક્ષાત્કાર અતર્ગત ગુજરાત કે હિન્દી સાહિત્યકાર પર વ્યાખ્યાન આપ્યું.

સન્માન / પુરસ્કાર :

1. સાહિત્ય સન્માન, મહિલા બહુભાષી સાહિત્યિક મંચ, અમદાવાદ, સપ્ટેમ્બર-2023
2. વિશ્વ હિન્દી સાહિત્ય સંસ્થાન, અમદાવાદ દ્વારા તા.28/01/2024 ના રોજ 'સાહિત્ય સેતુ કાવ્ય વૈભવ સન્માન
3. નામદેવ ઢસાલ રાષ્ટ્રીય સાહિત્ય સન્માન, નાગરૂની (આંતરરાષ્ટ્રીય પત્રિકા-દહેરાદૂન) વર્ષ-2020

પ્રકાશિત લેખો / વાર્તા / લઘુકથા :

1. સમસામયિક સમાજ કે વિવિધ રંગો કી બેબાક અભિવ્યક્તિ- 'કાલાસય' (સમીક્ષા), પત્રિકા-બોધિસત્વ બાબા સાહેબ ટૂંડે-જૂન-જુલાઈ-2023, પૃ.12
2. કર્મઠ અધ્યાપક, સમર્પિત સમાજસેવી, લેખક ઓર ઈન્સાનિયત કા સમન્વય : ડૉ. મફતલાલ પટેલ, લેખ-ડૉ.મફતલાલ પટેલ કે સાહિત્ય સ્વાદ કા સંચય પુસ્તકમાં પ્રકાશિત.વર્ષ-2023,પૃ.23
3. ધ્વસ્ત હોતે સપને (વાર્તા) સોચ-2 માં પ્રકાશિત, નવદલિત લેખક સંઘ, દિલ્લી, પૃ.2023, પૃ.148
4. પુત્રમોહ (લઘુકથા) સાહિત્ય પરિવાર (ત્રૈમાસિક)-નડિયાદમાં પ્રકાશિત- ઓગસ્ટ-2023, પૃ.78
5. વિષય વૈવિધ્યપૂર્ણ જ્ઞાનવર્ધક નિબંધ લેખ (સૂર્યદીન યાદવ કે નિબંધ), પુસ્તકમાં પ્રકાશિત નમન પ્રકાશન,દિલ્લી, વર્ષ-2023, પૃ.158

6. હિન્દી કે ઉન્નાયક એવં હિંદી પ્રચાર કે ભીષ્મ પિતામહ : જ્ઞેઠાલાલ જોષી, ગુર્જર રાષ્ટ્રવીણા પત્રિકામાં પ્રકાશિત- ઓક્ટો-ડિસે.2023, પૃ.16
7. 'તુલસી કે કાવ્ય મેં લોક-ચેતના (શોધલેખ), સોહમ ઈન્ટરનેશનલ પીયર રિવ્યૂ જર્નલમાં પ્રકાશિત- પૃ.43, માર્ચ-2024
8. જાતિગત ભેદભાવ કે વિવિધ રૂપો કી સશક્ત અભિવ્યક્તિ : વિઝિટીંગ કાર્ડ, લેખ. બોધિસત્વ બાબા સાહેબ ટૂંડે સામિક પીયર રિવ્યૂ માસિકમાં પ્રકાશિત, માર્ચ-2024, પૃ.32
9. દલિતોં કી આપ બીતી સે સંવાદ કરતી કલ્પાનિયોં (સમીક્ષા), ડિપ્રેસડ એક્સપ્રેસ (માસિક) માં પ્રકાશિત, માર્ચ, 2024, પૃ.37
10. ગુજરાતી દલિત કવિતા (સમીક્ષા), ડિપ્રેસડ એક્સપ્રેસ (માસિક) માં પ્રકાશિત, ઓગસ્ટ-2023, પૃ.39
11. સ્ત્રી જીવન કે વિભિન્ન પલલુ ઓર સ્ત્રી ચેતના કા સશક્ત દસ્તાવેજ : 'સ્ત્રી કી ગંધ' (લેખ), બોધિ સત્વ બાબા સાહેબ ટૂંડેમાં પ્રકાશિત. ડિસ.2023
12. ચરિત્ર ઘડતર કરે તેવા ઈતિહાસના અમરચરિત્રો, અચલા (માસિક) માં પ્રકાશિત, માર્ચ-2024.

ડૉ. અમિતભાઈ એન. પટેલ :

શોધલેખ પ્રકાશન :

1. 'નારી સંઘર્ષ એવમ્ મુક્તિ કા યથાર્થ દસ્તાવેજ : 'અનારો' - Bohal Shodh Manjusha An International Peer- Reviewed Refereed Multidisciplinary & Multiple Languages Research Journal Vol.19, Issue-2(1), February-2024 (ISSN : 2395-7115, Impact Factor- 7.523) (Page No.156-159)
2. 'દૌડ' - બદલતે હુએ પરિવેશ કા યથાર્થ દસ્તાવેજ (શોધલેખ) AKSHARA Multidisciplinary Research Journal Peer - Reviewed & Refereed International Research Journal, Vol.1, Special Issue 11 February 2024 (ISSN : 2582-5429, Impact Factor 5.675) Page No.79-82
3. પ્રલલાદ સિંહ અહલૂવાલિયા દ્વારા સંપાદિત 'બાબા સાહેબ ડૉ. અમ્બેડકર : જીવન ઓર સંઘર્ષ' (શોધ પ્રકાશન, હિસાર (હરિયાણા) પુસ્તકમાં 'અમ્બેડકરી વિચારધારા કે પરિપ્રેક્ષ્ય મેં 'આગ ઓર

આંદોલન' શોધલેખ પ્રકાશિત થયો. ISBN No. 978-81-19110-34-6 (વર્ષ : 2023)

4. ડૉ. જયંતીલાલ બામણીયા, ડૉ.સુભાષ પાંડર દ્વારા સંપાદિત 'સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ અને આદિવાસી નાયક-નાયિકાઓ' (અક્ષર બુક એજન્સી, અમદાવાદ, ગુજરાત) પુસ્તકમાં 'સ્વાધીનતા આંદોલન મેં આદિવાસી નાયકોં કા યોગદાન' શોધલેખ પ્રકાશિત થયો. ISBN No. 978-81-960318-3-1 (વર્ષ : 2023)
5. સંપા.ડૉ.રામદાસ નારાયણ તોડે દ્વારા સંપાદિત 'સાહિત્ય, સિનેમા ઓર સમાજ' પુસ્તકમાં 'નારી જીવન કા યથાર્થ ઓર હિન્દી સિનેમા' શોધલેખ પ્રકાશિત થયો. (વર્ષ : 2024)

સન્માન / પુરસ્કાર :

1. એશિયન રિસર્ચ ફાઉન્ડેશન, શોધ પ્રકાશન તથા ભારતીય દલિત સાહિત્ય અકાદમી, હરિયાણા દ્વારા બાબા સાહેબ ડૉ.અંબેડકર રાષ્ટ્રીય ગૌરવ સન્માન-2023 પ્રાપ્ત થયો.
2. બોહલ શોધ મંજૂષા, ગીના પ્રકાશન, ભિવાની (હરિયાણા) દ્વારા શ્રી ગિરધારીલાલ ઘાસીરામ સિહાગ સ્મૃતિ સન્માન-2024 (ચયનાત્મક સર્જન માટે) રાષ્ટ્રીય એવોર્ડ તા. 29/02/2024 ના રોજ પ્રાપ્ત થયો.
3. ગુજરાત અને ઉત્તરપ્રદેશથી પ્રકાશિત થતી હિન્દી સાહિત્ય, કલા અને સંસ્કૃતિ ચેતનાની પત્રિકા સાહિત્ય પરિવાર દ્વારા વિશિષ્ટ કલા, વિશિષ્ટ સાહિત્ય સર્જન માટે 'ધાન પાતી રાષ્ટ્રીય સન્માન' તા. 27.09.2023 ના રોજ પ્રાપ્ત થયો.

વિશેષ કાર્ય :

1. તા. 11/12/2023 થી તા. 24/12/2023 સુધી Malaviya Mission Teacher Training Centre (MMTTC) Sardar Patel University, Vallabh Vidyanagar દ્વારા આયોજિત 85th Refresher Course: Hindi Language & Literature માં સક્રિય રીતે ભાગ લઈ પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કર્યું.
2. તા. 21/08/2023 થી તા. 27/08/2023 દરમ્યાન Career Development Cell (CDC), Gokul Global University, Siddhpur, Gujarat દ્વારા 'Teaching Language Through Literature' વિષય અંતર્ગત આયોજિત સાત દિવસીય (Online)

Faculty Development Programme માં ભાગ લઈ પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કર્યું.

3. તા.04/09/2023 થી તા.10/09/2023 દરમ્યાન Career Development Cell (CDC), Gokul Global University, Siddhpur, Gujarat દ્વારા 'The Art of Storytelling' વિષય અંતર્ગત આયોજિત સાત દિવસીય Short Term Course માં ભાગ લઈ પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કર્યું.
4. All India Serve On Higher Education (AISHE) ના કોલેજ નોડલ ઓફિસર તરીકે કાર્ય કરી વર્ષ 2022-23 ની કોલેજની જરૂરી માહિતી અપલોડ કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા નિભાવી તથા AISHE, ન્યૂ દિલ્હી તરફથી પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત કર્યું.
5. ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ, ગુજરાત સરકારના COGENT માં કોલેજના ETRP તરીકે પ્રસંશનીય કામગીરી કરી વર્ષ 2023-24 માં કોલેજમાં ફરેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની માહિતી અપલોડ કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી.

સેમિનાર :

1. તા. 29 સપ્ટેમ્બર, 2023 ના રોજ સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા, નડિયાદ, શ્રી એચ.કે.આર્ટ્સ કોલેજ તથા જીએલએસ (સદ્ગુણ એન્ડ બી.ડી.) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ, અમદાવાદના સંયુક્ત ઉપક્રમે આયોજિત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં ઉદ્ઘાટન સત્રનું સુચારું સંચાલન કર્યું. તથા 'રામદરશ મિશ્ર કી ગઝલોં મેં માનવીય સંવેદના' વિષય પર શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું.
2. તા. 10 જાન્યુઆરી 2024 ના રોજ હિન્દી સાહિત્ય અકાદમી, હિન્દી દલિત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર દ્વારા આયોજિત રાજ્ય સ્તરીય સેમિનારના ઉપસ્થિત રહી 'ડૉ.રામદરશ મિશ્ર કે સાહિત્ય મેં ગ્રામીણ પરિવેશ' વિષય પર શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું.
3. તા. 1,2,3 ફેબ્રુઆરી 2024 ના રોજ કેન્દ્રીય હિન્દી નિદેશાલય, દિલ્હી તથા સંત ગોન્સાલી ગાર્સિયા મહાવિદ્યાલય, વસઈ, પાલઘર, મહારાષ્ટ્ર દ્વારા આયોજિત ત્રિ-દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં ઉપસ્થિત રહી 'હિન્દી સિનેમા મેં નારી કે બદલવે સરોકાર' વિષય પર શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું.
4. તા. 12 જાન્યુઆરી 2024 ના રોજ ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર તથા શ્રીમતી

એ.પી.પટેલ આર્ટ્સ તથા શ્રી એન.પી.પટેલ કોમર્સ કોલેજ, નરોડા, અમદાવાદ દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં 'પ્રવાહ-પર્વ' મેં રામ કા જીવન-દર્શન' વિષય પર શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું.

સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ :

ડૉ.માલદે ઓડેદરા :

1. ગુજરાત યુનિવર્સિટીમાં બી.એ. સેમેસ્ટર 5 અને 6 ના કો-ઓર્ડિનેટર વર્ષ-2023-24
2. ગુજરાત યુનિવર્સિટીમાં પ્રાશ્નિક પરીક્ષક સમિતિના સભ્ય વર્ષ-2023-24
3. ગુજરાત યુનિવર્સિટીના સમાજશાસ્ત્ર વિષયના પીએચ.ડી. માર્ગદર્શક
4. પરમાર સંગીતા બી.પી.નભાઈ એ 'મહિલા પોલીસ કોન્સ્ટેબલ બેવડી ભૂમિકા (અમદાવાદ શહેરમાં સંદર્ભમાં) વિષય પર ડૉ.માલદે ઓડેદરાના માર્ગદર્શન હેઠળ પીએચ.ડી.ની પદવી પ્રાપ્ત કરી. વર્ષ-2023-24
5. તા.28.08.2023 સોમવારના રોજ ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર અને એચ.કે.આર્ટ્સ કોલેજ, અમદાવાદ દ્વારા સંયુક્ત ઉપક્રમે આયોજિત 'શબ્દનો સોદાગર : મેઘાણી વંદના' વિષય પર આયોજિત સેમિનારમાં શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું.
6. તા.27.09.2023 ના બુધવારના રોજ સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા, નડિયાદ, શ્રી એચ.કે.આર્ટ્સ કોલેજ તથા જીએલએસ કોલેજ ફોર ગર્લ્સના સંયુક્ત ઉપક્રમે આયોજિત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું..
7. તા.8.10.2023 ના રવિવારના રોજ એમ.પી.આર્ટ્સ એન્ડ એમ.એચ.કોમર્સ કોલેજ ફોર વિમેન અને ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં શોધપત્ર પ્રસ્તુત કર્યું..

ડૉ.જયંતિલાલ એલ. બામણીયા :

1. એચઆરડીસી, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ દ્વારા આયોજિત રિફ્રેશર કોર્સમાં ભાગ લીધો.

પ્રકાશિત પુસ્તક :

1. ભીલ પ્રદેશ (ગુજરાતી અને હિન્દી), અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.

2. અનામત એક પરિચય (ગુજરાતી) - અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
3. ભારતના મૂલવાસી આદિવાસી સમાજ - અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
4. સામાન્ય સમાજશાસ્ત્ર - અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
5. ભારતીય સમાજ અને સંસ્કૃતિ - અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.
6. સમાજશાસ્ત્રના મૂળભૂત તત્ત્વો - અક્ષર પબ્લિકેશન, અમદાવાદ.

અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ :-

1. તા.૭-૦૮-૨૦૨૩થી તા.૧૨-૦૮-૨૦૨૩ દરમિયાન ગુજરાત રાજ્ય સહકારી સંઘ,અમદાવાદ દ્વારા આયોજિત 'યુવા સહકારી શિક્ષણ' તાલીમ વર્ગનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. જેમાં ૪૩ વિદ્યાર્થીનીઓએ ભાગ લીધો. તાલીમ વર્ગમાં સહકારના સિધ્ધાંતો, સહકારી મંડળીઓ, સહકારી શિક્ષણ જેવા વિવિધ મુદ્દાઓ અંગે જાણકારી આપવામાં આવી.
2. તા.૨૯-૦૮-૨૦૨૩ને બુધવારના રોજ 'હમ હોંગે કામચાબ' વિષય પર આદરણીય શ્રી વાડીભાઈ પટેલનું વ્યાખ્યાન રાખવામાં આવ્યું. જેમાં ૧૨૦ વિદ્યાર્થીનીઓએ ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો.
3. તા.૧૨-૦૯-૨૦૨૩ને મંગળવારના રોજ એક દિવસીય 'શૈક્ષણિક પ્રવાસ(Educational Tour)'નું આયોજન કરવામાં આવેલ. આ ટૂર અંતર્ગત 'ધરોઈ ડેમ, તારંગા અને ઐતિહાસિક સ્થળ વડનગર'ની મુલાકાત લેવામાં આવી. ૫૩ વિદ્યાર્થીનીઓ અને ૫ અધ્યાપકો આ 'ટૂર'માં જોડાયા. વિદ્યાર્થીની બહેનોએ આ 'પ્રવાસ'માં ખૂબ જ ઉત્સાહભરે જોડાઈને સમગ્ર શૈક્ષણિક પ્રવાસને જીવંત બનાવ્યો.
4. તા.૨૫-૦૯-૨૦૨૩ના રોજ વિદ્યાર્થીનીઓને ૧૦૮ Emergency Management Service ની કામગીરી અંગે માહિતી પ્રાપ્ત થાય તે હેતુથી 'EMRI GREEN HEALTH SERVICES' નરોડા, ગુજરાત સેન્ટરની અભ્યાસ મુલાકાત લેવામાં આવી. જેમાં ૪૪ વિદ્યાર્થીનીઓએ રસપૂર્વક જાણકારી મેળવી.
5. તા.૧૩-૦૩-૨૦૨૪ને બુધવારના રોજ 'Health Awareness Programme'નું આયોજન

કરવામાં આવ્યું. જેમાં ગુજરાત કેન્સર & રિસર્ચ ઇન્સ્ટીટ્યુટના શ્રી જૈમિની પટેલે વિદ્યાર્થીનીઓને ‘Breast Cancer’ અને ‘Cervical Cancer’ના લક્ષણો અને તેને અટકાવવા માટે સાવચેતીના કયા પગલાં લેવા જોઈએ? તે અંગે વિગતવાર માહિતી આપી. સ્વાસ્થ્ય સભાનતા અંગેના આ કાર્યક્રમમાં ૪૫ વિદ્યાર્થીનીઓએ ભાગ લીધો.

ડૉ. સિમતા પટેલ :

1. તા. ૨૭-૦૮-૨૦૨૩ના રોજ સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા, નડિયાદ, શ્રી એચ.કે આર્ટ્સ કોલેજ અને જી.એલ.એસ(સદગુણ & બી.ડી) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ, અમદાવાદ દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય ‘National Seminar’ માં ભાગ લીધો. જેમાં ‘રામદરશ મિશ્ર કે સાહિત્ય મેં પ્રવૃત્તિ ચિત્રણ’ વિષય પર પેપર પ્રેઝન્ટેશન કર્યું.
2. તા. ૧૭-૦૨-૨૦૨૪ના રોજ શ્રી યુ.પી આર્ટ્સ, શ્રીમતી એમ.જી. પંચાલ સાયન્સ એન્ડ શ્રી વી.એલ.શાહ કોમર્સ કોલેજ, પિલવાઈ દ્વારા ‘Socio-Economic Impact and Experience of Economic Liberalization in India’ વિષય પર આયોજિત એક દિવસીય ‘National Seminar’માં ભાગ લીધો.

પ્રા.બાબુભાઈ એસ.પટેલીયા :

1. તા. ૨૭-૦૮-૨૦૨૩ના રોજ સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા, નડિયાદ, શ્રી એચ.કે આર્ટ્સ કોલેજ અને જી.એલ.એસ(સદગુણ & બી.ડી) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય ‘રાષ્ટ્રીય સંગોષ્ઠી’માં શોધપત્ર રજૂ કર્યું.
2. દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ બોર્ડ ઓફ સ્ટડીઝના સભ્ય તરીકે વિવિધ કમિટીઓમાં ભાગ લીધો તથા નવી શિક્ષણ નીતિમાં અર્થશાસ્ત્ર વિષયના અભ્યાસક્રમ બાબતે કરવામાં આવેલી મિટિંગમાં સક્રિય ભાગ લીધો.
3. તા. ૧૩, ૧૪ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૩ના રોજ Entrepreneurship Development Institute of India (EDII) આયોજિત બે દિવસીય નોડલ ઓફિસર ટ્રેનિંગ પ્રોગ્રામ અંતર્ગત Entrepreneurship Policy ગુજરાત રાજ્યમાં ચાલે છે, તેમાં સક્રિય ભાગ લીધો.

4. ‘એન્યુઅલ પરફોર્મન્સ એસેસમેન્ટ રિપોર્ટ’ ની ચકાસણી કરવા માટેની ‘સ્ક્રીનીંગ કમ ઈવેલ્યુએશન સમિતિ’માં વિષય તજજ્ઞ તરીકે હાજર રહ્યા.

પ્રા.ફાલ્ગુનીબેન રાજગુરુ :

1. તા. ૫-૦૭-૨૦૨૩ના રોજ શ્રી નરોડા કેળવણી મંડળ સંચાલિત શ્રીમતી એ.પી.પટેલ આર્ટ્સ & સ્વ.શ્રી એન.પી.પટેલ કોમર્સ કોલેજ, નરોડા દ્વારા ‘Implementation of the NEP-2020 Methodology, Ways and means’ વિષય પર આયોજિત એક દિવસીય ‘National Seminar’ માં ભાગ લીધો.
2. તા. ૨૭-૦૮-૨૦૨૩ના રોજ સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા, નડિયાદ, શ્રી એચ.કે આર્ટ્સ કોલેજ અને જી.એલ.એસ(સદગુણ & બી.ડી) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય ‘રાષ્ટ્રીય સંગોષ્ઠી’માં સક્રિય ભાગ લીધો.
3. તા. ૮-૧૦-૨૦૨૩ના રોજ એમ.પી આર્ટ્સ & એમ.એચ કોમર્સ કોલેજ ફોર વિમેન અને ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી દ્વારા ‘અનૂદે નારીત્વ કા અનૂદા દર્શન’ વિષય પર આયોજિત એક દિવસીય ‘National Seminar’ માં ભાગ લીધો.

મનોવિજ્ઞાન વિભાગ :

1. તારીખ: ૧૮/૦૮/૨૦૨૩ શુક્રવારના રોજ મનોવિજ્ઞાન વિષયની સેમ-૩ અને ૫ ની કુલ ૪૮ વિદ્યાર્થીઓની અને બે અધ્યાપકો સહિત “માનસિક આરોગ્ય સંસ્થા શાહીબાગ”ની મુલાકાત લીધી. વિદ્યાર્થીઓએ મનોવિકૃતિશાસ્ત્ર સંદર્ભે મનોવિજ્ઞાન વિષયનો ગહન અભ્યાસ અને નિરીક્ષણ કરી પ્રેક્ટિકલ નોલેજ પ્રાપ્ત કર્યું. સાથે સાથે ધાર્મિક સ્થળ સ્વામીનારાયણ મંદિર અને જૈન હઠીશિલના દેરાસરની પણ મુલાકાત લીધી હતી.
2. તારીખ: ૨૪/૦૮/૨૦૨૩ ગુરુવારના રોજ GLS (Sadguna & B.D.) College ના ભુતપૂર્વ અને વિષય તજજ્ઞ અધ્યાપક ડૉ. અચિંતાબેન યાજ્ઞનિકનું વિદ્યાર્થીઓ માટે “21 મી સદીમાં મનોવિજ્ઞાનની પ્રસ્તુતતા “વ્યાખ્યાન રાખવામાં આવ્યું હતું. જેમાં સેમ - 1,3,5,ની વિદ્યાર્થીનીઓએ ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો અને વિષય સંદર્ભે પ્રેરણા મેળવી હતી. ડૉ. અચિંતાબેને

મનોવિજ્ઞાનની પ્રસ્તુતતા પર વિદ્યાર્થીનીઓને વિષયની ગહનતા સમજાવી હતી.

3. તારીખ: ૨૬/૦૮/૨૦૨૩ શનિવારે સેમ-૫ અને ૩ ની કુલ ૧૬ વિદ્યાર્થીનીઓ અને બે અધ્યાપકોએ માનસિક આરોગ્ય સંસ્થા- અમદાવાદ અને માનસિક ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ ફોર મેન્ટલ હેલ્થ અને હ્યુમન કેર મેન્ટલ હેલ્થ રિહેબીલીટેશન સેન્ટર દ્વારા આયોજિત “RCI ACT “ વિષય પર એક દિવસીય નેશનલ સેમીનારમાં ભાગ લીધો.
4. તારીખ: ૧૨/૦૮/૨૦૨૩ મંગળવારના રોજ મનોવિજ્ઞાન વિષયની સેમ-૧,૩,૫ ની કુલ ૨૫ વિદ્યાર્થીનીઓ અને અધ્યાપકો સહિત શૈક્ષણિક પ્રવાસનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં પર્યાવરણીય મનોવિજ્ઞાનના સંદર્ભે તારંગા હિલ, ધરોઈ ડેમ તેમજ ઐતિહાસિક ધરોહરના સંદર્ભે વડનગરના હાટકેશ્વર શીવ મંદિર, કીર્તિ તોરણ અને શર્મિષ્ઠા તળાવની મુલાકાત લીધી હતી. વિદ્યાર્થીનીઓએ ખુબજ ઉત્સાહ અને આનંદથી શૈક્ષણિક પ્રવાસ માણ્યો હતો.

ડૉ. પ્રજ્ઞા પરીખ :

1. 07/07/2023 ના રોજ Ph.D વિદ્યાર્થીની પ્રિયંકા સોનીના VIVA VOCE માં ગાઈડ તરીકે હાજરી આપી અને મારા માર્ગદર્શન હેઠળ Ph.D ની પદવી પ્રાપ્ત કરી. વિષય: “Happiness, Menopause Problem and marital adjustment Among Women experiencing menopause.”
2. તારીખ: ૨૮/૦૮/૨૦૨૩ શનિવારે માનસિક આરોગ્ય સંસ્થા શાહીબાગ અને માનસ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ ફોર મેન્ટલ હેલ્થ અને હ્યુમન કેર મેન્ટલ હેલ્થ રિહેબીલીટેશન સેન્ટર દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય નેશનલ સેમીનાર “Rehabilitation Council of India Act” (RCI ACT) માં ભાગ લીધો.
3. તારીખ 8,9,10 સપ્ટેમ્બર 2023 ના રોજ International Conference on clinical research for role of participant "Psychology yoga and Naturopathy" sankus Natural Health Center મહેસાણામાં આયોજિત કોન્ફરન્સમાં ભાગ લીધો હતો.
4. 30 November to 2nd December -2023 કલંકુટ ગોવામાં યોજાયેલ 8th International

Conference of Indian Academy of Health Psychology ના ઉપક્રમે હાજર રહી પેપર પ્રજેન્ટેશન કર્યું. Paper:- "Resilience and mental health of Adolescents in context of joint and Nuclear families" અને chaired Scientific session પણ કરેલ.

5. The Puzzle of life Book પ્રકાશિત. Navigating Suicides complex Psychological Landscape. ISBN:979-93 5879-087-0 DIP: 18-10. 9358790873 DOI:- 10.25215/9358790873 octomber,2023 (First Edition) www.redshine.co.in/info@redshine.in Title ID: 9358790873 (India)
6. 04/01/2024 ગુરુવાર viva voce ધુલિયા ભારતી આર. Topic: "Adjustment Achievement Motivation and Emotinal Maturity Among College Students " મારા માર્ગદર્શન હેઠળ Ph.D ની પદવી પ્રાપ્ત કરી.
7. તા. 30/12/2023 ના રોજ HNHU પાટણ માં મનોવિજ્ઞાનના કિરણ ચૌધરી, તા.28/02/2024 ના રોજ HNGU મા મનોવિજ્ઞાન વિષયમાં મેહુલ પરમાર ના Ph.D Viva Voce મા વિષય તજજ્ઞ અને રેફરી તરીકે હાજરી આપી.
8. તારીખ:16/03/2024 ના રોજ Ph.D Viva Voce બાદ વિદ્યાર્થીની પુનમ બાજપાઈ, વિષય : "Quality of life mental health and Autism Distressed behaviour of Parents of Autistic children " માર્ગદર્શક પ્રજ્ઞા પરીખ દ્વારા Ph.D ની પદવી પ્રાપ્ત કરી.

ડૉ. પ્રકાશ એમ.ડાભી :

1. હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણથી ડૉ.પ્રહલાદભાઈ એમ. પ્રજાપતિના માર્ગદર્શન હેઠળ “Achievement Motivation and Educational Anxiety Among Secondary and Higher Secondary School students of Banaskantha District.” શીર્ષક પર શંશોધન કરી તારીખ: 26/09/2023 ના રોજ Ph.D ની પદવી પ્રાપ્ત કરેલ છે.
2. International Journals of Research in Social Sciences માં “Personality of Working and Non-Working People” શીર્ષક પર. VOL.13, Issue 10,

October-2023, ISSN: 2249-2496
સંશોધનપત્ર પ્રકાશિત કરેલ છે.

ડૉ. દિપાલી બ્રાહ્મણીયા :

1. તારીખ: ૨૮/૦૮/૨૦૨૩ શનિવારે માનસિક આરોગ્ય સંસ્થા શાહીબાગ અને માનસ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ ફોર મેન્ટલ હેલ્થ અને હ્યુમન કેર મેન્ટલ હેલ્થ રિહેબીલીટેશન સેન્ટર દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય નેશનલ સેમીનાર “Rehabilitation Council of India Act” (RCI ACT) માં ભાગ લીધો.

સંસ્કૃત વિભાગ :

પ્રો ડૉ રશ્મિકાન્ત એસ ધ્રુવ :

1. One Day IQAC National Seminar on Implementation of the NEP-2020 Methodology, Ways and Means, Smt. AP Patel Arts College, Naroda, Ahmedabad. (5-7-2023) (Participated)
2. Faculty Development Program on Indic Knowledge System (IKS) , Organised at Bharat Sodh Sansthan in collaboration with Institute of Indic studies and IQAC, Gujarat University during 7th August 2023 to 11th August 2023. (Participated)
3. એક દિવસીય રાષ્ટ્રિય સંગોષ્ઠી , ડૉ રામદરશ મિશ્ર શતાબ્દી યાત્રા – એચ કે આર્ટ્સ કૉલેજ એવં જીએલએસ સદગુણા એન્ડ બી ડી કૉલેજ ફૉર ગર્લ્સ, અમદાવાદ કે સંયુક્ત તત્વાવધાન મેં આયોજિત સંગોષ્ઠી મેં શોધપત્ર પ્રસ્તુત કિયા|
4. Worked as COGENT activity Coordinator, AKAM (Azadi ka Amrit Mahotsav) Coordinator, YOGA Day Coordinator, Cleanliness Nodal Officer, Panch Prakalp Coordinator.
5. અસીમ ઉડાન ટ્રસ્ટ ,આંબાવાડી ,અમદાવાદ ખાતે ટ્રસ્ટી તરીકે વિવિધ શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ વિના મૂલ્યે કરી. જેમાં વિના મૂલ્યે વિવિધ સરકારી નોકરી માટે ક્લાસીસ ચલાવવામાં આવે છે. અંગ્રેજી અને ગણિતના વર્ગો પણ વિના મૂલ્યે ચલાવવામાં આવે છે.

6. તા. ૧૫-૦૮-૨૦૨૩ ના રોજ Essential Tools of Technology in the modern. એવા વિષય પર ડૉ નીતેશભાઈ કે સોલંકી સાહેબનું વ્યાખ્યાન રાખવામાં આવ્યું. જેમાં ઈમેલ એડ્રેસ , ડીજીટલ પેમેન્ટ, ડીજી લોકર , મોબાઈલના ક્ષયદા અને ગેરક્ષયદા વગેરે બાબતે જીવન ઉપયોગી વ્યાખ્યાન આપવામાં આવ્યું.
7. SC/ST/OBC/Minority-Scholarship - 2023-24 આ યોજના અંતર્ગત સંસ્થાની વિદ્યાર્થીનીઓને ઓનલાઈન સ્કોલરશિપ ફોર્મ ભરવા અંગે માહિતી આપી. તા. ૩૦-૮-૨૦૨૩.

ઈતિહાસ વિભાગ :

ડૉ. અપેક્ષા મહેતા :

1. તા.23.8.2023 ના રોજ ઐતિહાસિક સ્મારકોની જાણકારી પ્રાપ્ત થાય તે હેતુથી સીદી સૈયદની જાળી અને જમા મસ્જિદની વિદ્યાર્થીનીઓ દ્વારા મુલાકાત લેવામાં આવી.
2. તા.12.9.2023 ના રોજ એક શૈક્ષણિક ટુરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું, જેમાં તારંગા ખાતે જૈન મંદિર અને ઐતિહાસિક સ્થળ વડનગરના વિવિધ સ્થાપત્યોની મુલાકાત લેવામાં આવી. જેમાં વિદ્યાર્થીની બહેનોએ ખૂબ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો.
3. તા.૨૭-૦૮-૨૦૨૩ના રોજ સાહિત્ય પરિવાર પત્રિકા, નડિયાદ, શ્રી એચ.કે આર્ટ્સ કોલેજ અને જી.એલ.એસ(સદગુણા & બી.ડી) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ દ્વારા આયોજિત એક દિવસીય ‘રાષ્ટ્રીય સંગોષ્ઠી’માં શોધપત્ર રજૂ કર્યું..

Library :

ડૉ.ઉર્વી ત્રિવેદી :

1. કોલેજ અંતર્ગત ENVIRONMENT PROTECTION વિભાગના કો-ઓર્ડિનેટર તરીકે ભૂમિકા ભજવી હતી તથા તા.૨૭ ના રોજ ૨૦૨૩/૦૮/પર્યાવરણ જતન અને રક્ષણ’ વિષય પર પેઈન્ટીંગ કોમ્પીટીશનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. સ્પર્ધાનું સુચારું સંચાલન ડૉ.ઉર્વી ત્રિવેદીએ કર્યું હતું.

सोशल मीडिया और युवाओं : एक विहंगावलोकन

डॉ. धीरज वणकर
अध्यक्ष, हिन्दी विभाग ।

दरअसल किसी भी देश की उन्नति का मूलाधार नवयुवकों पर होता है। युवा देश की नैया के कर्णधार होते हैं। भारत में युवाओं की आबादी 65 प्रतिशत है। युवाओं में साहस एवं शारीरिक बल अधिक होता है। मित्रों इक्कीसवीं सदी कम्प्यूटर, मोबाईल एवं ईन्टरनेट की है। डिजिटल युग में सोशल मीडिया... ईन्टरनेट, फेसबुक, व्हाट्सअप, यू-ट्यूब आदि, किस- किस संसाधनों की मायाजाल में घिरा हुआ आधुनिक युग का युवा निरंतर ऐसा सोचता है कि मैं क्या नया करूँ कि जिसके कारण प्रसिद्ध हो जाऊँ, छा जाऊँ। आज के दौर में सोशल मीडिया से बच पाना संभव नहीं है। सुबह होते ही बच्चों, युवा से लेकर बूढ़े सभी प्रभावित है। सोशल मीडिया हमारी जिंदगी का एक अभिन्न हिस्सा बन गया है। जिसके कई सारे फीचर हैं मसलन सूचनाएं प्रदान करना, मनोरंजन करना एवं शिक्षित करना मुख्य है। अभिनेत्री राधिका आप्टे ने हाल ही में कहा था कि सोशल मीडिया आज की आवश्यकता है। क्योंकि आज यहां पर तुम्हारी समग्र जरूरतों की चीजें मौजूद हैं। डिजिटल मीडिया पर सब उपलब्ध है। उसे कानून की मर्यादा में नहीं बांधा जा सकता। असल में सोशल मीडिया एक वर्चुअल वर्ल्ड बनाता है। सोशल मीडिया एक विशाल नेट वर्क है, वह सारे विश्व को जोड़े रखता है। सोशल मीडिया संचार का एक बहुत अच्छा माध्यम है। जो द्रुत गति से सूचनाओं का आदान प्रदान करता है। जिसमें हर क्षेत्र की खबरें होती हैं। सोशल मीडिया की विविध एप्स पर सुविचारों का खजाना होता है। जिसे जीवन में विकास करना है वह सकारात्मक मेसेज का अमल रोजाना जीवन में कर सकता है। छात्रों को पढाई के लिए स्कूल के बाहर के प्रोजेक्ट या विशिष्ट ज्ञान प्राप्त करने के लिए ईन्टरनेट एक सुपर पावर बन चुका है।

मौजूदा दौर के इंटरनेट क्रान्ति युग में सोशल मीडिया का उपयोग लोगों के स्टेटस के सिम्बोल के साथ- सादैनिक आवश्यकता का आकार ले चुका है। हम देखते हैं कि लोग घंटे-घंटे भर अपने जरूरी काम काज छोड़कर फेसबुक, व्हाट्सअप, ट्विटर, यूट्यूब आदि प्लेटफॉर्म पर लगे रहते हैं। सोशल मीडिया के प्रसिद्ध प्लेटफॉर्म के अंतर्गत फेसबुक, ट्विटर, इन्स्टाग्राम, यूट्यूब, गूगल, लिंकडइन, व्हाट्सअप, वीचैट आदि हैं। सोशल मीडिया आजकल ज्ञान का नया भंडार बन गया है। सोशल मीडिया के सदुपयोग के कारण कई लाभ प्राप्त हुए हैं जिसके कारण हमारी जीवन शैली ही मानो बदल गई है। सोशल मीडिया के उपयोग के कारण स्थल एवं समय कम हो गए हैं। विश्व के किसी भी कोने में रहने वाली व्यक्ति से तुरंत संपर्क कर सकते हैं। वाकई सोशल मीडिया से हमारे काम जल्दी से हो रहे हैं इसमें कतई संदेह नहीं है। सोशल मीडिया का हो सके तब तक अधिक से अधिक लाभ लेने के लिए हम मर्यादित तौर पर उपयोग करेंगे तो अच्छा है, किंतु सोशल मीडिया का हमारा मालिक बन जाएगा तो कई तरह से हानि हो सकती है। यह भी एक चुनौतियां व चिंतन का विषय है।

हर साल 30 जून के दिन वर्ल्ड सोशल मीडिया डे मनाया जाता है। सोशल मीडिया का उपयोग युवाओं में तेजी से हो रहा है। यही युवा हमारे देश का भविष्य है। नैतिक व सामाजिक मूल्यों के साथ यह युवाओं की जीवन शैली तथा विचारों को प्रभावित करता है। ये वह वर्ग है जो सबसे ज्यादा सपने देखता है। अगर इनको सही दिशा नहीं मिलेगी तो शायद वे गुमराह हो सकते हैं। इसलिए उनकी प्रतिभा आजकल सोशल मीडिया पर तकरीबन सभी लोग लगे रहते हैं विशेष तौर पर युवा पीढ़ी। किसी चीज के दो पहलू होते हैं। इसको हम भलीभांति जानते हैं। दोस्तों सोशल मीडिया पर भी यह बात लागू हो सकती है। सोशल मीडिया के सकारात्मक व नकारात्मक दो पक्ष हैं। इससे सबसे बड़ा लाभ यह है कि हम दोस्तों, रिश्तेदारों, स्वजनों से सीधा संपर्क में रह सकते हैं और कुछ भी शुल्क नहीं लगता है। हर तरह के सोशल मीडिया प्लेटफॉर्म संपूर्णतः निशुल्क है। हमें किसी तरह का पैसा नहीं चुकाना पड़ता है। हमारे स्वजनों को संदेश, फोटो, विडियो भेज

सकते हैं। फ्री कालिंग कर सकते हैं। फेसबुक, ट्विटर आदि सोशल मीडिया पर हमें अभिव्यक्ति की आजादी होती है। मौजूदा दौर में सोशल मीडिया अभिव्यक्ति का सशक्त माध्यम बन गया है इतना ही नहीं अनयाय के खिलाफ आवाज उठाने का माध्यम बन गया है। सोशल मीडिया का एक महत्वपूर्ण पहलू यह है कि वह ज्ञान का भंडार है। इस पर हम हर तरह की जानकारी पा सकते हैं। हमारे मन में उठे किसी भी सवाल का उत्तर हम एक्सपर्ट से पूछ सकते हैं। छात्रों के पढाई का एक नया तरीका भी सोशल मीडिया है। हम देखते हैं कि बड़े-बड़े संस्थान शिक्षक, प्रोफेसर, कोचिंग सोशल मीडिया जैसे यूट्यूब पर पढाते हैं। गरीब छात्र भी यहां पढ सकते हैं।

गौरतलब कि सोशल मीडिया का उपयोग आज के युवा खूब करते हैं। टेकनोलोजी का जमाना है इसलिए सोशल मीडिया दूर रहना ठीक भी नहीं है। किंतु सदैव फेसबुक व व्हाट्सअप पर लगे रहकर समय का दुरुपयोग करना केरियर के लिए बड़ा नुकसान है। सोशल मीडिया का युवाओं पर बहुते नकारात्मक असर हो रहा है। इसके अधिक उपयोग के कारण युवाओं के जीवन एवं उनके अभ्यास पर बहुत विपरित और गंभीर असर हो रही है। एक सर्वेक्षण के मुताबिक 22 प्रतिशत युवाओं रोजाना दस से अधिक बारे उनकी फेवरिट वेबसाइट्स पर लोगओन करते हैं। इसके अलावा ऐसा भी सर्वे में आया है कि करीबन 75 प्रतिशत युवाओं के पास उनका पर्सनल स्मार्टफोन होता है पर कौन सी साइट्स देखनी चाहिए व कौन सी नहीं देखनी चाहिए तथा सोशल मीडिया पर कितना समय लगा रहना चाहिए उसकी पूर्ण समझ न होने के कारण वो विनाश की ओर बढ़ जाते हैं। जहां देखो युवा स्मार्ट फोन पर व्यस्त दिखाई देते हैं। यहां तक कि चलते चलते या वाहन चलाते वक्त भी कान में ईयर फोन्स लगाकर सोशल मीडिया से जुड़े हुए रहते हैं। इस तरह के व्यवहार के कारण कई दुर्घटनाएं होती हैं। कई युवाओं ने अपना जान भी खोई है। हाल ही में विश्वभर में ब्ल्यूवहेल नाम के गेम के कारण भी कई बच्चों व युवाओं ने आत्महत्या कर ली है। वैश्विक स्तर पर कई विश्वविद्यालयों में किये गये संशोधन पर से ऐसा मालूम हा है कि जो छात्रों सोशल मीडिया का ज्यादा इस्तेमाल करते हैं वह, जो सोशल मीडिया के उपयोग नहीं करते उनसे कम रिजल्ट पाते हैं। सोशल मीडिया के कारम पारिवारिक एकता खंडित होती है। आज के युवा लगातार इन्टरनेट की दुनिया में खोये रहते हैं फलस्वरूप एक घर में बसते हुए भी मां-बाप और सै सभी अपनी अपनी दुनिया में मस्त रहेते हैं तब इन्टरनेट की अच्छी-बुरी असर की समझ होनी चाहिए। अपराध की दुनिया में कदम रख चुके युवा भी सोशल मीडिया के सहारा ले रहे हैं। कुछ गैगस्टर्स सोशल मीडिया पर अपने स्टेट्स अपडेट करते रहेते हैं और कुछ तो अपने दुश्मनों को धमकियां तक देते हैं। युवा पीढी को यह भी समझना होगा कि कोई भी तकनीक जब तक सकारात्मक रूप से इस्तेमाल की जाती है तब तक वरदान होती है, हालांकि उसका उपयोग नकारात्मक रूप से किया जाय तो वहीं अभिशाप बन जाती है। अतः सोशल मीडिया का उपयोग सोच समझ कर हो सके तब तक सकारात्मक ढंग से ही करना चाहिए। सोशल मीडिया ने परिवार की प्रसन्नता छीन ली है। युवाओं का अमूल्य समय बर्बाद हो रहा है। फेसबुक पर आज के युवा मित्र बनाते हैं किंतु बाद में धोखा देते हैं। सबसे बड़ी चिंता यह है कि हम परिवार से कटते जा रहे हैं। किसी ने सच कहा है कि-

कितने दूर निकल गये, रिश्तों को निभाते निभाते

खुद को खो दिया हमने, अपनों को पाते पाते।

आज कल के युवा सुबह उठते ही व्हाट्सअप एवं फेसबुक चेक करने बैठ जाते हैं। सामाजिक अवसरों, व्यवसाय की जगह पर या परिवार में हो तब भी बीस मिनट अपने व्हाट्सअप से दूर नहीं रह पाता। यू-ट्यूब पर कई सामग्री महत्वपूर्ण होती है पर युवा अक्षील चीजे अधिक देखते हैं। इन्टरनेट के माध्यम से युवा कई तरह की अक्षील साइट्स, गेम खेलने में अपना समय बर्बाद करते हैं। हम भलीभांति जानते हैं कि इंटरनेट से हमें बड़े फायदे हैं। इंटरनेट के द्वारा हमारा बहुत समय बचता है। इसके माध्यम से हम घर बैठे अनेकों सूचनाओं, वीडियो, ई-मेल, ऑडियो को आसानी से ट्रांसफर कर सकते हैं। इसके अलावा सरकारी कामों की प्रक्रिया भी ऑनलाइन कर दी जो सच में लाभदायी है। मगर ज्यादातर युवा इसका गलत उपयोग करते हैं। उन तक गलत जानकारी पहुंचती है जिसे वे सही मान लेते हैं। इंटरनेट द्वारा मजनुओं चेटिंग करते हैं और कभी चीटिंग भी।

चेटींग के नाम पर प्रेमपत्रों देते हैं। ऐसे में दूर होते पर भी एक दूसरे के करीब आये है का अहसास होता है। किंतु भावनाओं, संवेदनाओं एवं सच्चाई का अहसास नहीं होता। सच्चाई नाम पर बनावट टपकती है। युवा-युवतियों जितने जल्दी निकट आते है उतने ही जल्दी से दूर भी हो जाते है किंतु तबतक तो बहुत कुछ नुकसान हो चुका होता है। जब भी देखो युवा लगातार सोशल मीडिया में व्यस्त दिखाई देते हैं। अधिकांश युवा के हाथ बार-बार स्मार्ट फोन पर पहुंच जाते है और व्हाट्सअप या फेसबुक पर किसके मेसेज आये होंगे इसमें ही इनका ध्यान लगा रहता है। सोशल मीडिया के कारण आज का युवावर्ग अपना घर, परिवार के सदस्यों खास तौर पर माता-पिता से दूर होते जा रहे हैं। वस्तुतः युवा वर्ग सोशल मीडिया में इतने डूबे रहते है कि वास्तविक जीवन में अकेलेपन का अहसास करते है जो उन्हें डिप्रेशन की ओर ले जाते है। व्हाट्सअप व फेसबुक इन दोनों ने युवाओं की लाईफ बदल दी है। अगर सही तरीके से उपयोग किया जाए तो सोशल मीडिया हम सभी के लिए वरदान है। इतना ही नहीं सोशल मीडिया समाज में जागरूकता लाने में अहं भूमिका निभाता है। रूपी कौर ने कहा है कि- सोशल मीडिया मेरी सफलता का बहुत बड़ा मंच रहा है।लेकिन यह विषैली जगह भी हो सकती है।

समग्रतः कहा जा सकता है कि सोशल मीडिया ने हमारे युवाओं की जीवनशैली ही बदल डाली है। संचारक्रांति का इस युग में विश्व छोटा होता जा रहा है। हजारों माईल दूर रहने वाली व्यक्ति वीडियो कोल के जरिए हमारे सामने आ जाता है, हम उनको देख सकते है, सरलता से उनसे बात कर सकते है। हम देख चुके हैं कि कोरोना काल के दौरान सोशल मीडिया के माध्यम से हम एक दूसरे करीब बहुत आ चुके हैं। आजकल झूम एवं फेसबुक लाईव धूम मचाते है। केवल सोशल मीडिया के नकारात्मक पहलु की ओर ध्यान न देकर उसके सकारात्मक रूप पर नजर डालेंगे तो काफी सीख सकेंगे, ज्ञान प्राप्त कर सकेंगे इतना ही नहीं भटके हुए आदमी को मंजिल बताता है, इसमें कतई संदेह नहीं है।

** ** * * * * * ** ** * * * * *

जब भी देखो...

सुबह हुई नहीं कि हम
 सोशल मीडिया में इतने डूबे रहते कि
 हमारा संवाद सम्पर्क मानो नदारद हो गये
 जब भी देखो ब्लॉग व्हाट्सअप, फेसबुक पर,
 हम संवेदनाएँ शुभकामनाएँ प्रकट करते हैं
 किंतु एक दूसरे के समक्ष मौन नजर आते
 पहले हर उत्सवों में उल्लास से हम
 एक-दूसरे घर जाते, गली में इकट्ठे होते थे
 तरह-तरह की साल भर की बातें जी भर करते थकते नहीं
 पर अब तो भाग-दौड़ भरी जिन्दगी में
 दोस्तों, रिश्तेदारों से मिलना जुलना कम हो गया
 छुट्टियां हुई नहीं कि कश्मीर, हरिद्वार सिंगापुर जैसे हिलस्टेशन पर चले जाते
 और नये साल की शुभकामनाएँ व्हाट्सअप पर देते हैं
 जहाँ घूमने गये उसकी तस्वीर फेसबुक पर खूब डालते
 अभिवादन में भी हम औपचारिक ही रहते है
 वाह रे ! सूचनाक्रान्ति सोशल मीडिया के युग
 दुनिया एक मुट्ठी में आ गई है अवश्य जिससे,
 दूरियां मिटी है किंतु नजदीकियां कम होती गई है
 आदमी आदमी के बीच के फासले बढ़ते गये !
 युवाओं ! फेसबुक व्हाट्सअप ट्विटर इन्स्टाग्राम के बाहर की भी,
 एक मजेदार जिन्दगी होती है।
 इसका मजा लेना शायद हम भूल गये !!!

(डॉ.धीरज वणकर, हिन्दी विभागाध्यक्ष)

“Velocity to Voracity: A Quest of Knowledge”

Dr. Kavita J Patel

Head, Department of English

India, a country which is known for its various systems of traditions to rituals, art to artisans, culture of cultivation and customs with creativity has heritage of music to morality poetics to philosophy and economy to ecology. In this country the knowledge is being hunted through the quest of understanding that is developed via curiosity. Desire to dive deep into the ocean of research is the base of the Indian knowledge system and the result of it is, the treasure of art, literature, tremendous history and visionary towards scientific approach. The system has sufficient space for reforms and rejuvenation resistance and recreation relearn and reproduce. The NEP, 2020 recognizes this rich heritage of ancient and eternal Indian knowledge and thought as a guiding principle. The Indian Knowledge Systems comprise of Jnan, Vignan, and Jeevan Darshan that have evolved out of experience, observation, experimentation, and rigorous analysis. This tradition of validating and putting into practice has impacted our education, arts, administration, law, justice, health, manufacturing, and commerce. This has influenced classical and other languages of Bharat that were transmitted through textual, oral, and artistic traditions. “Knowledge of India” in this sense includes knowledge from ancient India and, its successes and challenges, and a sense of India’s future aspirations specific to education, health, environment and indeed all aspects of life.

A look into a book:

India has intensified the interest of institutions by adding fables like Panchtantra and Hitopadesha that serve the purpose of learning via storytelling. The human mind which has the tendency of learning through experiments and exploration so both purposes served well here. By projecting human values in the animals the fable has created a new charm of learning the lessons which has a break from the traditional moral stories.

Here the teacher is not just a person who delivers a lecture and pupils are passive listeners but in search of any theory or principle, a Guru will ask a question and the pupil has to look into several sources available to him. But the treasure of knowledge can not be hunted so easily that one can opt out without working hard. So, the pupil will also ask a question and the teacher has to look forward in search of an answer to it. So the burning desire to know something can be in progress without a full stop. Lilavati Ganit is the best example of learning via questions and the quest of answers.

Our ancient texts like Vedas and Upanishads are also in the form of presenting the vision of the visionary people to visualize the virtues that should be in every good human.

Art and Artisan:

Art which can be the reason of many people’s life whereas for some the life itself is the art. In both cases India is non-duel in the world. Whether it is an art of music or painting, art of acting or miming, art of weaving cloths or other art of designing or decoration India has enormous variations in it.

Painting Palate of Profound Past with Prominent Present:

Indian paintings had the artistic values that were developed by the indigenous people. The tradition of reciprocity towards nature is also observed here thoroughly.

Warli painting:

It is said that the painting is developed by the community called Warli who are generally found in the southern part of Gujarat and some of the area of Maharashtra. Warl means a piece of land. On which the painting is given a shape by using basic shapes such as rectangle, square and circle. A land or a wall is covered with the cow dung to make a surface ready for the painting and then to prepare the outline of the painting, rice flour is used. With the colors that are available naturally used to give a complete look of this painting.

The question is why only rice flour is used? There are few answers in it including the reason for using cow dung. For us cows are such a domestic animal that is living with us for our economical and physical growth. Apart from milking cows the dung is also widely used as it is available at no cost. For indigenous people, their day to day food has a profuse amount of rice as rice is versatile for them. They can prepare chapatti, rice cake or boiled rice or some sweets from it. So it is not tough to get it. Another reason for using flour and cow dung is their reciprocal tendency for the protection of nature. This perishable painting is eaten up by many bacteria in no time after it is well prepared for the occasion. The same bacteria later on becomes the reason for the fertile land in which they grow the crops. No overdose of fertilizer and even though the crop is safe from the attack of unwanted insects. What a balance between the theory of give and take. To make a fertile land, they take the help of art. In the world none can match this ideology that is developed by our indigenous group of people.

Pithora Painting:

It is said that the word Pithora refers to the god of Rathwa group of indigenous people. They paint the painting on the wall. As mentioned in the Warli painting, in this art also the wall is prepared by generously applying cow dung on it. Generally an unmarried girl should do this task. The painting consists of seven horses to get the blessings of the god. In this painting only orange, white, blue and green colors are taken in use. The seven horses are a representation of seven hills around Gujarat and Madhya Pradesh. This art is mainly used by Rathwa, Bhils and Bhilalas.

Mandala Art:

The Mandala refers to a circle that shows the infinity of life. Life is never ending. It just changes the phases of the points that it gets. Death is one such phase in it. It passes through endless spirit. And that spirit is indicated in the Mandala art. So along with the painting philosophy is also woven.

Muse with Music:

Indian music has just soothing effects if we say that for our rich traditional art of music that is like an insult to our rich and varied heritage. Music has an effect of curing diseases. It has been proven by science in the modern era but in Indian culture it was the part of all sorts of therapies including fever or insect bite. That is why perhaps the books were originally written in the form of a poem rather than a story. The Mantras have such a pleasing effect that it creates a positive aura around. Our sages or hermits had decided to sing the Ragas at a particular time to get the maximum benefit of it. When the mantra is sung in a particular rhythm it affects the blood circulation in a way that the venomous portion of the body is destroyed. With the effect of Raga one can be pacified or cured in a way that takes no time for a depressive mood. Along with Ragas, our literature is also presented with it so the listening skill can be sharpened. That is known as Shruti. Through Shruti one can reach from the level of hearing to listening. And that has given birth to the aural or folk literature that is widely spread across the country.

Especially indigenous groups of the people in India have numbers of folk stories interconnected with musical effect. The basic skills of the language are taught with the help of music. What can be better than it? Even the sound of our Ghant (bell in the temple) represents music as it creates sound that helps the brain to go in the condition of thoughtlessness. Our Swaras and rhythm has no match in the symposium of the world.

Carving and Weaving:

The art of carving has given birth to the art of putting feelings into words and ideas into design. Carving on the stone has provided unequal art for the world. For others only marble can be the worthiest stone. But in India there are a number of stones used in several arts including making stone utensils. It is said that the Haboor stone that is found in Rajasthan near Jaisalmer has the quality of curing many long term diseases such as blood pressure or constipation. The stone reacts in a well-balanced salts that mix up in the food item or water to cure all the needful diseases with certain reactions.

The bamboo art has given an extra wave to not only decoration of the homely things but also health benefits. Our indigenous people created several traditions such as storing chapatis into bamboo baskets instead of wrapping them into foil. Storing drinking water in the bamboo bottle

to get the antioxidants present in it. When the bamboo is springing, one can make pickles or chutney from it to get more health benefits.

The art of weaving bamboo is challenging as well as interesting to make many of the artistic pieces from it. They make baskets, paintings, vessels as well as furniture.

The art of weaving clothes is unsurpassable in India. Whether it is Bandhani or Banarasi sari there are endless varieties in it. Our Patoda which mainly consist of two types. Double Ikhat and single Ikhat. In double Ikhat (bevad Ikhat) the sari is woven by both sides whereas in single Ikhat it is woven by single side. The usage of golden and silver threads to weave the natural elements such as birds or animals or some natural scene.

School of Poetics and other schools:

For the western part of the world there might be just Aristotle or Plato to develop western poetics but if we put only one Indian thinker into a basket and all the others from the world in the next basket, the Indian will be on the heavier side. Our schools of Rasa, Vakroktis, Ritis Alankaras, Chhandas and criticism have no boundary at all. It is not an exaggeration to say that poetics is nurtured in India in a way that it can never be uprooted. Whereas in world literature, the poetics has just developed roots yet to get the branches and fruits.

Indian tradition of the developing knowledge system is through tenacity to voracity of getting more. It has philosophy of the life beyond breathing and the art of living includes philosophy of living together celebrating together and achieve the goal of living healthy together. That is why we have the concept of Yoga that combines body with mind. And joint family system where a grandmother is the source of stories from which we have got “Swami and friends” and grandfather to teach the wisdom of the life. Where grandparents celebrate their grandeur with grandchildren. And work is divided among the people.

Dance with Drum:

While talking about the Indian system of knowledge through which life persists from velocity to voracity, if dance is not mentioned it is incomplete.

Whether it is Dangi dance or Odissi dance, all of them include the philosophy of life and transience of life. The depth of performing dance with all the body parts especially in some dances where women carry pot on the head and dance shows how vigorously one should work in life to give it some meaning. The art of dance also includes miming and costume designing in which one has to express without uttering a word and convey the message to the people.

The Other Arts:

Apart from the arts mentioned above some of the arts are very unique from Indian culture. The art of digging well or storing water is very much indifferent. There are people who can identify whether there is groundwater or not before digging the well. That person is known as Pani Kalo. He can judge through the surface of the land. And through which the art of storing water has also come into existence. The well with steps that too built with carved stones is not only a piece of art but a useful monument to save the life of many at a time. Slowly, the houses that are built in the area of desert have developed the art of storing rainwater through the natural filtration system by keeping stones and sands into storage areas.

The richness of Indian culture has developed the system of cultivation and celebration together and that has given space for living closer to nature. The cultivation and harvesting seasons both are the parts of festivity in India. That is deeply connected with life. The systems are modernized with the time that is why even today the resonance of symphony is heard across the world about the Indian system of lifestyle and its unique culture of opting for knowledge. In a nutshell, the main objective of drawing from our past and integrating the Indian Knowledge Systems is to ensure that our ancient systems of knowledge represented by unbroken tradition of knowledge transmission and providing a unique perspective (Bhāratīya Drishti) is used to solve the current and emerging challenges of India and the world. The Bhartiya way is sustainable and strives for the welfare of all. It is important that we regain the comprehensive knowledge system of our heritage and demonstrate the ‘Indian way’ of doing things to the world.

ભારતમાં મહિલા સશક્તિકરણ : તેનું મહત્વ અને પડકારો

ડૉ.માલદે ઓડેદરા
અધ્યક્ષ, સમાજશાસ્ત્ર વિભાગ

સારાંશ

મહિલા સશક્તિકરણ એક સામાજિક પ્રક્રિયા છે. મહિલા સશક્તિકરણ આધ્યાત્મિક, રાજકીય, સામાજિક અને આર્થિક રીતે મહિલાઓને સશક્ત કરવાના સંદર્ભે છે. આમાં મોટાભાગે તેમની પોતાની ક્ષમતામાં વિશ્વાસ કેળવવા સશક્ત કરવાનો સમાવેશ થાય છે. મહિલા સશક્તિકરણનો હેતુ એવી દુનિયા બનાવવાનો છે જ્યાં મહિલાઓને લિંગના આધારે ભેદભાવ અથવા મર્યાદાઓ વિના તેમનું જીવન જીવવાની શક્તિ અને સ્વતંત્રતા બક્ષે. પ્રારંભિક વૈદિક કાળમાં સ્ત્રીઓને પુરુષો સાથે સમાન દરજ્જો મળતો હતો. મહિલા ઋષીઓ જેમકે ગાર્ગી અને મૈત્રી જેવી અનેક મહિલાઓનો ઉલ્લેખ ઋગ્વેદ અને ઉપનિષદોમાં જોવા મળે છે. જોકે ઈ.સ.પૂર્વે 500 પછી સ્ત્રીઓની સ્થિતિ બગડવાની શરૂઆત થઈ. ધીમે-ધીમે મહિલાઓની પરિસ્થિતિ સમય જતા વધુ વણસતી ગઈ. 1970ના દાયકાના અંતથી ભારતમાં મહિલાવાદી ચળવળે વેગ પકડ્યો. ત્યારબાદ ભારતમાં ઘણા જૂથો બન્યા અને સાર્વજનિક સંસ્થાઓની સ્થાપના કરવામાં આવી કે જે મહિલા સશક્તિકરણ માટે કામ કરે છે.

પ્રસ્તાવના

ભારતમાં મહિલાઓ હવે દરેક પ્રવૃત્તિ જેવી કે શિક્ષણ, રાજકારણ, મીડિયા, કળા અને સંસ્કૃતિ, સેવાના ક્ષેત્રોમાં, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રો વગેરેમાં ભાગીદારી લઈ રહી છે.

ભારતનું બંધારણ દરેક ભારતીય મહિલાઓને સમાનતાના હકની ખાતરી આપે છે. મહિલા સશક્તિકરણ મહિલાઓને તેમના જીવન પર નિયંત્રણ મેળવવા, પસંદગીઓ અને નિર્ણયો લેવા અને સંસાધનો અને તકોની સમાન પહોંચ મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો ઉલ્લેખ કરે છે. આમાં એવું વાતાવરણ ઉભું કરવામાં આવે છે કે જ્યાં મહિલાઓ સમાજ અને અર્થવ્યવસ્થામાં પુરુષોની સાથે સમાન રીતે ભાગ લઈ શકે અને જ્યાં તેમનો અવાજ સાંભળવામાં અને તેમના અધિકારોનું રક્ષણ થાય. મહિલા સશક્તિકરણ શૈક્ષણિક, આર્થિક, રાજકીય અને સામાજિક સહિતના અનેક સ્વરૂપો લઈ શકે છે. આખરે, મહિલા સશક્તિકરણનો ધ્યેય એક એવી દુનિયા બનાવવાનો છે જ્યાં મહિલાઓને લિંગના આધારે ભેદભાવ અથવા મર્યાદા વિના તેમનું જીવન જીવવાની શક્તિ અને સ્વતંત્રતા હોય.

અભ્યાસના હેતુઓ

- મહિલાઓની વર્તમાન સ્થિતિ અને ભૂતકાળમાં કરાયેલા પ્રયાસોનો અભ્યાસ કરવા માટે.
- સ્ત્રીઓના સશક્તિકરણ પર ક્યા પરિબલોની અસર પડે છે તેનો અભ્યાસ કરવા માટે.
- મહિલાઓના સશક્તિકરણના આગળના માર્ગોનો અભ્યાસ કરવો.
- ભારતમાં મહિલા સશક્તિકરણ માટેની ઉપલબ્ધ યોજનાઓ જાણવા.

મહિલા સશક્તિકરણના પ્રકારો

1. **આર્થિક સશક્તિકરણ :** આ પ્રકારના સશક્તિકરણમાં પુરુષો સાથે સમાન આધાર પર આર્થિક પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવાની મહિલાઓની ક્ષમતા દર્શાવે છે. તેમાં શિક્ષણ, તાલીમ, વ્યવસાય અને વ્યવસાયની તકો સાથે યોગ્ય પગાર અને નાણાકીય સેવાઓ સુધીનો સમાવેશ થાય છે.
2. **સામાજિક સશક્તિકરણ :** આ પ્રકારનું સશક્તિકરણ ભેદભાવ અને હિંસાથી મુક્ત સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક જીવનમાં સંપૂર્ણ રીતે ભાગ લેવાની મહિલાઓની ક્ષમતાને દર્શાવે છે. આમાં શિક્ષણ, આરોગ્ય સંભાળ અને કાનૂની સેવાઓ તેમજ પોતાના અધિકારો અને સ્વતંત્રતાઓનો ઉપયોગ કરવાની ક્ષમતાનો સમાવેશ થાય છે.
3. **રાજકીય સશક્તિકરણ :** આ પ્રકારનું સશક્તિકરણ મહિલાઓની રાજકીય જીવનમાં ભાગ લેવાની ક્ષમતા અને પુરુષોની સાથે સમાન ધોરણે નિર્ણય લેવાની ક્ષમતાને દર્શાવે છે. આમાં મતદાન કરવાની અને ઓફીસ માટે દોડવાની ક્ષમતા, તેમજ નેતૃત્વની સ્થિતિ અને નીતિ-નિર્માણ પ્રક્રિયાઓમાં ભાગીદારીનો સમાવેશ થાય છે.

4. **શૈક્ષણિક સશક્તિકરણ :** મહિલાઓને શિક્ષણ મેળવવાની અને કૌશલ્ય અને જ્ઞાન વિકસાવવાની ક્ષમતાનો ઉલ્લેખ કરે છે. તેમજ મહિલાને માહિતગાર નિર્ણયો લેવા, તેમના ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરવા અને સમાજમાં યોગદાન આપવા સક્ષમ બનાવે છે. આમાં તમામ સ્તરે ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણની અને આજીવન શિક્ષણ માટેની તકોનો સમાવેશ થાય છે.
5. **સ્વાસ્થ્ય સશક્તિકરણ :** આ મહિલાઓની આરોગ્ય સંભાળ મેળવવાની અને તેમના સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી વિશે નિર્ણય લેવાની ક્ષમતાનો સંદર્ભ આપે છે. આમાં માહિતી, સેવાઓ અને સંસાધનોની એક્સેસનો સમાવેશ થાય છે. જે પ્રજનન સ્વાસ્થ્ય, માતાના સ્વાસ્થ્ય અને એકંદરે સુખાકારીને પ્રોત્સાહન આપે છે.

મહિલા સશક્તિકરણનું મહત્વ

- **લિંગ સમાનતા :** લિંગ સમાનતા પ્રાપ્ત કરવા માટે મહિલા સશક્તિકરણ જરૂરી છે. જે મૂળભૂત માનવ અધિકાર છે. લિંગ સમાનતાનો અર્થ એ છે કે સ્ત્રીઓ અને પુરુષોને સમાન અધિકારો, તકો અને સંસાધનો છે અને તેઓ જીવનના તમામ પાસાઓમાં સમાન રીતે ભાગ લઈ શકે છે.
- **આર્થિક વૃદ્ધિ :** આર્થિક વૃદ્ધિ અને વિકાસ માટે મહિલા સશક્તિકરણ પણ મહત્વપૂર્ણ છે. જ્યારે મહિલાઓને શિક્ષણ, રોજગાર અને અન્ય તકોની સમાન પહોંચ હોય છે ત્યારે તેઓ સમગ્ર અર્થતંત્ર અને સમાજમાં વધુ સારું યોગદાન આપી શકે છે.
- **સામાજિક ન્યાય :** સામાજિક ન્યાય મેળવવા માટે મહિલા સશક્તિકરણ પણ જરૂરી છે. સ્ત્રીઓ અને છોકરીઓ ઘણીવાર તેમના લિંગને કારણે ભેદભાવ, હિંસા અને અન્ય પ્રકારના જુલમનો ભોગ બને છે. મહિલાઓનું સશક્તિકરણ બધા માટે વધુ ન્યાયી અને સમાન સમાજનું નિર્માણ કરવામાં મદદ કરે છે.
- **આરોગ્ય અને સુખાકારી :** આરોગ્ય અને સુખાકારીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે મહિલા સશક્તિકરણ પણ મહત્વપૂર્ણ છે. જ્યારે મહિલાઓને શિક્ષણ અને આરોગ્ય સંભાળની સુવિધા મળે છે ત્યારે તેઓ પોતાની અને તેમના પરિવારની વધુ સારી રીતે સંભાળ રાખી શકે છે.
- **ટકાઉ વિકાસ :** ટકાઉ વિકાસ હાંસલ કરવા માટે મહિલા સશક્તિકરણ મહત્વપૂર્ણ છે. જ્યારે મહિલાઓ સશક્ત થાય છે ત્યારે તેઓ પર્યાવરણીય પડકારોને સંબોધવા, ગરીબી ઘટાડવા અને સામાજિક ન્યાયને પ્રોત્સાહન આપવાના પ્રયાસોમાં વધુ સારી રીતે યોગદાન આપવા સક્ષમ બને છે.

મહિલા સશક્તિકરણને પ્રોત્સાહિત કરતા પરિબળો

- **શિક્ષણ :** શિક્ષણ એ મહિલાઓને સશક્તિકરણ કરવા માટે એક મહત્વપૂર્ણ પરિબળ છે. કારણ કે તે તેમને જાણકાર નિર્ણયો લેવા, સમાજમાં ભાગ લેવા અને તેમના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે જરૂરી જ્ઞાન, કૌશલ્યો અને સાધનો પ્રદાન કરે છે.
- **નોકરીની તકો :** રોજગાર અને ઉદ્યોગ સાહસિકતાની તકો મહિલાઓને આર્થિક રીતે સશક્ત બનાવે છે. તેમને તેમના જીવન વિશે નિર્ણય લેવાની અને તેમના સમુદાયોમાં યોગદાન આપવાની ક્ષમતા આપે છે.
- **રાજકારણ, સંરક્ષણ, રમતગમત અને રમતોમાં ભાગીદારી :** રાજકારણ, સંરક્ષણ, રમતગમત અને રમતો સહિતના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓની ભાગીદારી લિંગ પ્રથાઓને તોડી શકે છે અને મહિલાઓને નેતૃત્વની ભૂમિકાઓ નિભાવવા અને લિંગ આધારિત ભેદભાવને દૂર કરવા માટે સશક્ત બનાવી શકે છે.
- **સમાજમાં સમાન તક :** શિક્ષણ, રોજગાર અને નેતૃત્વના હોદ્દાઓ સહિત સમાજના તમામ પાસાઓમાં મહિલાઓ માટે સમાન તકો સુનિશ્ચિત કરવાથી લિંગ સમાનતાને પ્રોત્સાહન મળી શકે છે અને મહિલાઓને સમાજમાં સંપૂર્ણ રીતે ભાગ લેવા માટે સશક્ત બનાવી શકાય છે.
- **મીડિયા સાથે સંપર્ક :** મીડિયા અને માહિતીનો સંપર્ક મહિલાઓને મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓ વિશે માહિતગાર રહેવા, તેમના અધિકારોની હિમાયત કરવા અને નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવા માટે જરૂરી સાધનો પ્રદાન કરી શકાય છે.
- **અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા :** મહિલાઓનો સ્વતંત્રતાથી અને ભેદભાવ કે બદલાવના ડર વિના અભિવ્યક્તિ કરવાની ક્ષમતા તેમના સશક્તિકરણ અને સમાજમાં ભાગીદારી માટે જરૂરી છે.

- **યોગ્ય પોષણ અને સ્વચ્છતા :** યોગ્ય પોષણ અને સ્વચ્છતાની પહોંચ મહિલાઓના સ્વાસ્થ્ય અને સુખાકારી માટે મહત્વપૂર્ણ છે. જે તેમને સમાજમાં સંપૂર્ણ રીતે ભાગ લેવા અને તેમના લક્ષ્યો હાંસલ કરવા સક્ષમ બનાવે છે.
- **નિર્ણય લેવાની શક્તિ :** મહિલાઓને તેમના સ્વાસ્થ્ય, શિક્ષણ અને કારકિર્દી અંગેના નિર્ણય સહિત તેમના જીવન વિશે નિર્ણય લેવા માટે સશક્તિકરણ કરવું, તેમનું સશક્તિકરણ થવું તે સમાજમાં ભાગીદારી માટે જરૂરી છે.
- **સ્વ-સહાય જૂથોનો પરિચય :** સ્વ-સહાય જૂથોનો પરિચય મહિલાઓને તેમના લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે અને લિંગ આધારિત ભેદભાવને પડકારવા માટે સહાયક નેટવર્ક અને સંસાધનો પ્રદાન કરી શકે છે.
- **મહિલાઓની શ્રમ પેટન બદલવી :** મહિલાઓના અવેતન સંભાળના કામની માન્યતા અને સમર્થન સહિતની મહિલા શ્રમ પદ્ધતિમાં ફેરફાર કરવાથી લિંગ સમાનતાને પ્રોત્સાહન આપવામાં અને મહિલાઓને આર્થિક રીતે સશક્ત કરવામાં મદદ મળી શકે છે.

મહિલા સશક્તિકરણને પ્રતિબંધિત કરતા પરિબળો

- **પિતૃસત્તાક વલણ :** પિતૃસત્તાક વલણ કે જે સ્ત્રીઓ કરતા પુરુષોને સૌથી વધુ પ્રાધાન્ય આપે છે. તે ભારતીય સમાજના ઘણા ભાગોમાં હજુ પણ ઉડિ ઉડિ વણાયેલ છે. આથી શિક્ષણ, રોજગાર અને રાજકીય ભાગીદારી જેવા ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓ સામે ભેદભાવ જોવા મળે છે.
- **શિક્ષણની મર્યાદિત પહોંચ :** મહિલા સશક્તિકરણમાં શિક્ષણ એ મહત્વનું પરિબળ હોવા છતાં, આજે પણ ઘણી મહિલાઓ અને છોકરીઓ શિક્ષણથી વંચિત છે. ભારતમાં ઘણી છોકરીઓ અને મહિલાઓ હજુ પણ ગરીબી, સાંસ્કૃતિક વલણ અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના અભાવને કારણે શિક્ષણની મર્યાદિત પહોંચનો સામનો કરે છે.
- **આર્થિક અસમાનતા :** ભારતમાં મોટાભાગની મહિલાઓ આર્થિક રીતે વંચિત છે. તેઓ ઓછા વેતન, મર્યાદિત નોકરીની તકો અને નાણાકીય સેવાઓ અને સંસાધનોની અસમાન પહોંચનો સામનો કરે છે.
- **હિંસા અને ભેદભાવ :** મહિલાઓ સામેની હિંસા અને ભેદભાવ જેમાં ઘરેલું હિંસા, જાતીય સતામણી અને લિંગ આધારિત ભેદભાવનો સામનો વગેરે બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે. તે ભારતમાં મહિલા સશક્તિકરણમાં મુખ્ય અવરોધ છે.
- **પરંપરાગત લિંગ ભૂમિકા :** પરંપરાગત લિંગ ભૂમિકાઓ અને અપેક્ષાઓ મહિલાઓની તકો અને પસંદગીઓને મર્યાદિત કરી શકે છે. જેમાં લગ્ન, કુટુંબ અને કારકિર્દી જેવા ક્ષેત્રોનો સમાવેશ થાય છે.
- **કાનૂની અને રાજકીય સમર્થનનો અભાવ :** ભારતમાં મહિલાઓને મર્યાદિત કાનૂની અને રાજકીય સમર્થનનો પણ સામનો કરવો પડે છે. જેમાં સરકારમાં મર્યાદિત પ્રતિનિધિત્વ અને કાનૂની સુરક્ષા અને સેવાઓની મર્યાદિત પહોંચનો સમાવેશ થાય છે.
- **મર્યાદિત ગતિશીલતા :** મર્યાદિત ગતિશીલતા જેમાં મહિલાઓની હિલચાલની સ્વતંત્રતા અને પરિવહનની એક્સેસ પર પ્રતિબંધો સામેલ છે. તે પણ ભારતમાં મહિલા સશક્તિકરણને અવરોધી શકે છે.

મહિલાઓના સશક્તિકરણ માટેની યોજનાઓ/કાર્યક્રમો

મહિલા અને બાળવિકાસ મંત્રાલય દ્વારા મહિલાઓના સામાજિક-આર્થિક વિકાસ માટે વિવિધ યોજનાઓ બહાર પાડવામાં આવી છે. તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય દેશના તમામ ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓને મુખ્ય પ્રવાહમાં લાવવાનો છે તેમજ તેમને સશક્ત કરવાનો છે. તેની વિગતે સમજૂતી નીચે દર્શાવવામાં આવી છે.

1. **સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર યોજના :** જાહેર અને ખાનગી કોઈપણ સ્થળે મહિલા હિંસાનો ભોગ બને તો આ સેવાનો લાભ લઈ શકે છે. સખી વન સ્ટોપ સેન્ટર મહિલાઓ માટે 24*7 ચાલુ રહે છે. પીડિત મહિલાને એક જ છત્ર હેઠળ તેને જરૂર હોય તેવી તમામ સુવિધાઓ પૂરી પાડવાનો આ યોજનાનો મુખ્ય હેતુ છે. વન સ્ટોપ સેન્ટર દ્વારા મહિલાઓને તાત્કાલિક તબીબી સારવાર, કાયદાકીય માર્ગદર્શન અને સહાય અને સાથે સાથે પોલીસ સહાય પૂરી પાડવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત મનોવૈજ્ઞાનિક પરામર્શ આપવામાં આવે છે. હિંસાગ્રસ્ત મહિલા પાસે રહેવાની સુવિધા ન હોય તેવા સંજોગોમાં હંગામી ધોરણે આશ્રય તાત્કાલિક ધોરણે પૂરી પાડવામાં આવે છે.

2. **સ્વધારગૃહ યોજના :** સમાજમાં દુખી અને સામાજિક તેમજ આર્થિક રીતે સહાય વિનાની મહિલાઓને આશ્રય તેમજ જીવન જરૂરિયાતની પ્રાથમિક સેવાઓ પૂરી પાડવા કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના સંયુક્ત પ્રયત્નથી (25% રાજ્ય સરકાર) સ્વધારગૃહ યોજના એપ્રિલ 2012થી અમલી બનાવવામાં આવેલ છે.
3. **ઉજ્જવલા યોજના :** પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના ભારતના વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી દ્વારા 1 મે 2016 ના રોજ ગરીબી રેખા હેઠળના પરિવારોની મહિલાઓને 50 મિલિયન એલપીજી કનેકશન્સનું વિતરણ કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના માટે 80 બિલિયનની અંદાજપત્રીય ફાડવાણી કરવામાં આવી હતી. આ યોજનાને 2021માં ઉજ્જવલા યોજના 2.0 દ્વારા બદલવામાં આવી હતી.
4. **વર્કિંગ વુમન હોસ્ટેલ માટેની યોજના :** કામ કરતી મહિલાઓ માટે આવાસને પ્રોત્સાહન આપવાની યોજના, તેમના બાળકો માટે કેર સુવિધાઓ સાથે, શહેરી, અર્ધ-શહેરી અથવા તો ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં જ્યાં મહિલાઓ માટે રોજગારીની તકો છે. આ યોજનામાં નોકરી કરતી મહિલાઓ, નોકરીની તાલીમ લઈ રહેલી મહિલાઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે. સમાજના વંચિત વર્ગમાંથી આવતી મહિલાઓને વિશેષ પસંદગી આપવામાં આવી શકે છે. શારીરિક રીતે અશક્ત લાભાર્થીઓ માટે બેઠકો અનામત રાખવાની પણ જોગવાઈ છે.
5. **બેટી બચાઓ, બેટી પઢાઓ (BBBP) :** આ યોજના 2015માં શરૂ કરવામાં આવેલ એક સરકારી અભિયાન છે. જે ઘટી રહેલા બાળ જાતિ રેશિયાને વધારવા માટે છે. ભારતમાં કન્યાઓના શિક્ષણ અને કલ્યાણને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે છે. આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ્ય કન્યાઓના શિક્ષણ અને સશક્તિકરણ માટે સહાયક વાતાવરણ ઉભું કરવાનો છે. આ સિવાય જાગૃતિ દ્વારા છોકરીઓ પ્રત્યેના સામાજિક વલણને બદલવાનો છે. આ અભિયાન મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા અન્ય વિવિધ સરકારી વિભાગો અને સંસ્થાઓના સમર્થન સાથે અમલમાં મુકવામાં આવે છે. આ કાર્યક્રમ સમગ્ર ભારતમાં લાગુ કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના વધુ લિંગ-સમાન સમાજ બનાવવાના તેના પ્રયાસો માટે તેની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે.
6. **મહિલા શક્તિ કેન્દ્રો :** આ યોજના મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય તરફથી વર્ષ 2017માં લોન્ચ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના મહિલાઓને સંરક્ષણ અને સશક્તિકરણ માટે તૈયાર કરવામાં આવી છે. આ યોજનાની નીચે ગામે – ગામની મહિલાઓની સામાજિક ભાગીદારીના માધ્યમથી સશક્ત બનાવવા અને તેમની ક્ષમતાનો અનુભવ કરાવવાનું કામ કરવામાં આવે છે. આ યોજના રાષ્ટ્રીય, રાજ્ય અને જિલ્લા સ્તરે કામ કરે છે.

નિષ્કર્ષ

“જ્યાં સુધી મહિલાઓની સ્થિતિમાં સુધારો નહિ થાય ત્યાં સુધી વિશ્વના કલ્યાણની કોઈ શક્યતા નથી. તેમજ પક્ષી માટે એક પાંખ પર ઉડવું શક્ય નથી” – સ્વામી વિવેકાનંદ

મહિલા સશક્તિકરણનો અર્થ છે કે મહિલાઓને આર્થિક રીતે સ્વાયત, સ્વતંત્ર બનાવવી, કોઈપણ મુશ્કેલ પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે તેમને સશક્ત કરવા માટે સકારાત્મક અભિગમ રાખવો અને તેમને વિકસિત પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવાનો વિકલ્પ મળવો જોઈએ. સક્ષમ મહિલાઓ પાસે નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા હોવી જોઈએ. ભારતમાં રાષ્ટ્રપતિ, વડા પ્રધાન, લોકસભાના સ્પિકર અને વિપક્ષના વડા તરીકે મહિલાઓ ટોચના હોદ્દા પર છે. તેનાથી આપણે ખુશ હોઈએ છીએ પરંતુ વાસ્તવિકતા એ છે કે ભારતમાં આજે પણ મહિલાઓની હત્યા, ઘરેલું હિંસા અને તેમની સાથે છેતરપીંડી બળાત્કાર જેવી ઘટનાઓ દિનપ્રતિદિન વધતી જાય છે. સ્ત્રી ભૂણહત્યા સમાજ માટે એક કલંક છે. ભારતમાં છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં સ્ત્રી-પુરુષના ગુણોત્તરમાં વધારો થયો છે. પરંતુ તે સંતોષકારક નથી. ભારતમાં દર 1000 પુરુષોની સરખામણીમાં 940 મહિલાઓ છે. (2011ની વસ્તી ગણતરી) જ્યારે કેટલાક રાજ્યોમાં તો 877 કરતા પણ મહિલાઓની સંખ્યા ઓછી છે. વાસ્તવિકતા એ છે કે મહિલાઓને મુશ્કેલીઓ, અપમાન અને દુર્વ્યવહારનો સામનો કરવો પડે છે. ખાસ કરીને ગ્રામીણ ક્ષેત્રની મહિલાઓ અને જે વંચિત વર્ગમાંથી આવે છે તેવી મહિલાઓને સમાજમાં વધુ સંઘર્ષનો સામનો કરવો પડે છે. મેટ્રોપોલિટન શહેરોમાં વિશેષ વર્ગની મહિલાઓને મહિલા સશક્તિકરણના પ્રયાસો દ્વારા ચોક્કસ પણે મદદ મળી છે અને ભવિષ્યમાં ભારતની દરેક મહિલા પણ સામાજિક, આર્થિક અને રાજકીય ક્ષેત્રે સક્ષમ બનવાના પૂરતા પ્રયાસ કરી રહી છે.

મારી માતૃભાષા ગુજરાતી.

છોડ હવે તું એ બધી વાતો
ને બોલ
બોલ તું માત્ર ગુજરાતી.
અર્થ પૂછ તું ગુજરાતીમાં
પૂછ ના તું મિનિંગ કોઈ અંગ્રેજી.
વિચારના વહેણ વહે છે માતૃભાષાએ
લાગણીઓ નિતરે છે માત્ર માતૃભાષાએ
લેબડો પેપળો વલ્લો
ચ્યો જ્યા તા, ચ્યમ જ્યા તા
એ સારુ લાગે માતૃભાષાએ
જેને
નરસિંહે પખાળી, પ્રેમાનંદે વધાવી
દલપત નર્મદ નવલરામે રમાડી
ગોવર્ધનરામે વિશ્વમાં ગુંજતી કરી
કાન્ત, કલાપી, નરસિંહરાવ, મુનશી
ઉમાશંકર સુંદરમ મેઘાણીએ
નિત લાડ લડાવી ટોચે પહોંચાડી
એ મારી છે માતૃભાષા ગુજરાતી.
ગામના પાદરથી માંડીને શિકાગો સુધીની
સફર કરી છે
એ છે મારી માતૃભાષા ગુજરાતી.
નળિયાં બળીયાં, છળિયાં તળિયાં
ઝાડ ઝુંડ જટિયાં વ્હેળો વોકળો મોકળો
ઘાઘરો છાણાં રુખડ સુખડ ને બોરડી
છે શબ્દો મૂળ ગુજરાતી.
એ છે મારી માતૃભાષા ગુજરાતી.
કંઠમાં આરોપાઈ છે જે
ને
મારા શ્વાસે શ્વાસે ધબકે છે
તન મનના કણ કણમાં ફેલાઈ છે
એ છે મારી માતૃભાષા ગુજરાતી.
જીવતરના પહેલા પડાવથી શરૂ થયેલી
મારી માતૃભાષાની આ યાત્રા
મૃત્યુના અંતિમ પડાવ સુધી
શ્વાસે છે મારા શ્વાસમાં.
છોડ હવે તું આ બધું
હવે ક્યાં શિખવા જવું પડે છે
માતૃભાષા ગુજરાતી.
જીવતરના પહેલા રુદનથી માંડીને
જીવતરના છેલ્લા શ્વાસ સુધી
મારી સાથે જ રહે છે
મારી મુઠ્ઠી ઉંચેરી
મારી માતૃભાષા ગુજરાતી.

સ્ત્રી એટલે....

સ્ત્રી એટલે...
હજુય,
દરવાજાની પાછળ રહીને,
ઓઝલ પરદાના પછવાડે તાકતી
એ બે ઝીણી આંખોની મજબૂરીમાં જીવતી વારતા.
આંખ બંધ, વાણી બંધ,
કાન બંધ, વિચાર બંધ,
ને...
પગમાં લોખંડની બેડીઓ.
કેમકે,
સ્ત્રી એટલે કુળની મર્યાદા,
સ્ત્રી એટલે સીમાઓની કુલીનતા,
સ્ત્રી એટલે બંધનની અરાલતા ,
ને...
સ્ત્રી એટલે...
ઘર, આંગણ, પિયરને સાસરાની પ્રગલ્ભતા.
પણ...હજુ ક્યાં સુધી,
તેને રમાડીશુ ચાવી ભરેલા રમકડાની જેમ ,
આવનારી પેઢીઓ માફ નહિ કરે.
પરદા હટાવીને,
સમાનતા આપીને,
તેને ભાગીદાર બનાવવી પડશે .
નહિતર,
રણચંડી બનતાં તેને વાર નહિ લાગે...

કોને ખબર....

પથ્થરો પોલા હશે અહીં કોને ખબર,
માણસો બોદા હશે અહીં કોને ખબર.
વંટોળિયા વેદનાના અહીં ધુમરાય,
પીડાઓ ભૂંડી હશે અહીં કોને ખબર.
લિલામ થઈ ગઈ અહીં પૂરી જિંદગી,
જીવતર ઝેર હશે અહીં કોને ખબર.
પીડાઓના ઘસરકા અહીં હજુ દુજે,
બળતરા આવી હશે અહીં કોને ખબર.
રસ્તા રૂઝ્યા કરેછે અહિયાં તો હજુ,
કાંટાઓ ના ડંખ કડવા હશે કોને ખબર.
પથ્થરો પોલા હશે અહીં કોને ખબર,
માણસો બોદા હશે અહીં કોને ખબર.

વૈશ્વિક વિચાર - માનવીય મૂલ્યનિષ્ઠાના સંદર્ભમાં

પ્રો .ડૉ. રશ્મિકાન્ત એસ. ધ્રુવ
અધ્યક્ષ, સંસ્કૃત વિભાગ.

મનુષ્ય જન્મ દુર્લભ છે, અણમોલ છે. જીવસૃષ્ટિમાં સર્વોચ્ચ સ્થાને મનુષ્ય છે. મનુષ્ય પાસે જે બુદ્ધિ છે તેના લીધે અનેકવિધ ઉપયોગી શોધ થઈ છે . આ શોધ સમગ્ર જગતને માટે ઉપકારક છે . જેનાથી મનુષ્યની સુખાકારી વધી છે. તો બીજી તરફ એવી શોધ પણ થઈ છે જે મનુષ્યનો સર્વનાશ કરે છે. શોધ કરનારનો આશય શુદ્ધ હોવો જોઈએ. જ્યારે શુદ્ધ આશય નથી હોતો ત્યારે અનેકવિધ સમસ્યાઓ સર્જાય છે. વિશ્વના જે લોકોએ વિનાશક શસ્ત્રોની શોધ કરી છે એના માઠા પરિણામો વિશ્વ ભોગવી રહ્યાં છે. રશિયા -યુક્રેન યુદ્ધમાં અબજોની રૂપિયાની સંપત્તિ નાશ પામી. જેનું નિર્માણ કરવામાં અબજો રૂપિયા ખર્ચ્યાં હોય, અથાક પુરુષાર્થ કર્યો હોય એ સંપત્તિ આંખના પલકારામાં નાશ પામે છે. હજારો લોકો મર્યાં છે. ઈઝરાયેલ -હમાસ વચ્ચેના યુદ્ધમાં પણ અબજોની સંપત્તિ નાશ પામી છે . હજારો લોકો મર્યાં છે. યુદ્ધને કારણે નિર્દોષ નાગરિકો મરે છે. સૈનિકો મરે છે. બાળકો, સ્ત્રીઓ, વૃદ્ધો મરે છે. માસુમ બાળકો બોમ્બ મારાથી ઘાયલ થાય છે ત્યારે એમની વેદના, ચિત્કારીઓ જોઈને વિચાર આવે છે કે આ બધું શા માટે ? પાપીઓના પાપે નિર્દોષ શા માટે મરે ? યુદ્ધને કારણે જીવન દરેક રીતે મુશ્કેલીઓથી ભરાઈ જાય છે . જીવી ગયેલા લોકો ખોરાક, પાણી, દવા, વીજળી, આશ્રયસ્થાન માટે વલખા મારે છે. ક્યારે બોમ્બમારામાં મોતને ભેટશે એ વિચારે બચી ગયેલા થરથર કંપે છે. ટૂંકમાં યુદ્ધ દરેક રીતે વિનાશકારી છે.

આજે વિશ્વને જોવું , સમજવું હાથવેંતમાં છે. પણ એના માટે રચનાત્મક દ્રષ્ટિ હોવી જોઈએ. ટી વી , કોમ્પ્યુટર, મોબાઈલ જેવી શોધથી દુનિયા મુઠ્ઠીમાં છે. દુનિયા જોવાની એટલે માત્ર મનોરંજન માટે નહીં પણ એને જોયા પછી અનેકવિધ સારા વિચાર આવવા જોઈએ. ત્યાં અભ્યાસ , રોજગારની કેવી તક છે એનો વિચાર આવવો જોઈએ અને પછી અમલ થવો જોઈએ. જેની પાસે વિદેશ જોવા માટે પૈસા નથી એવા લોકો યુટ્યુબ પર દુનિયાને જોઈ શકે છે . કેવી અદ્ભુત દુનિયા છે એ જોઈ શકાય છે . તો કેટલાક લોકો મોબાઈલમાં કામ વિનાનું જોઈ મન બગાડે છે, શરીર બગાડે છે અને અંતે જીવન બગાડે છે. સમજદાર લોકો મોબાઈલના ઉપયોગથી દુનિયા જુવે છે, પૈસા પણ કમાય છે. મોબાઈલનો ઉપયોગ કેવો અને કેટલો કરવો એ પોતાના હાથની વાત છે.

સજ્જન-દુર્જન, પરોપકારી-સ્વાર્થી, દયાળુ-ઘાતકી, વિદ્વાન-મૂર્ખ, ઉદાર-ઈર્ષાળુ, વિવેકી -અવિવેકી, વિશ્વાસુ-વિશ્વાસઘાતી એમ દુનિયામાં અનેકવિધ લોકો છે. આવી દુનિયાને ઓળખતા ના આવડે તો નકામું છે. દુનિયાને અનેકવિધ વસ્તુઓની જરૂર પડે છે. આપણામાં આવડત હોય તો આજીવિકા આસન છે. શહેરોની હોટલો, નાસ્તાઓની લારીઓમાં કામ કરનાર ક્યા રાજ્યના છે એ જોઈ લેજો. આપણામાં આવી આવડત આવી જાય તો આજીવિકાના પ્રશ્નો હલ થઈ જાય. દેશ -દુનિયામાં કેટલા પ્રકારના અનાજ, શાકભાજી, ફળોની ખેતી થાય છે. કેટલા પ્રકારના વૃક્ષો ઉછેરવામાં આવે છે. પછી એનો વેપાર થાય છે. આપણે આવી આવડત કેળવવી જોઈએ. દુનિયાના મોટાભાગના લોકો ખેતી અને પશુપાલન કરીને આજીવિકા કમાઈ રહ્યાં છે. વૈજ્ઞાનિક અભિગમથી ખેતી અને પશુપાલન કરે છે. શું ખાવું, શું ના ખાવું, કેટલું ખાવું આ આપણા હાથની વાત છે. ખારોક અને આરોગ્યને ગાઢ સંબંધ છે. પણ સમજતા આવડવું જોઈએ. હમણાં દેશમાં દરેક વસ્તુ નકલી બની રહી છે. છેલ્લાં વર્ષોમાં જેમણે જમીનમાં કઈ ઉપજાતું નથી એવા બહાના કરીને જમીન વેચનારાઓએ શું કર્યું ? ઘર, બાઈક, જૂની કાર, કપડા, લગ્ન, ધાર્મિક વિધિઓ, વ્યસનોમાં પૈસા વેડફી નાખ્યાં છે. દૂર દૂરના યાત્રાધામોમાં ગયા છે. અયોગ્ય જગ્યાએ આર્થિક વ્યવહાર કરવાને લીધે રૂપિયા ડૂબ્યા છે. પરિણામે અત્યારે કંગાળ જેવી સ્થિતિમાં જીવે છે.

દુનિયામાં વસ્તી વિસ્ફોટ થઈ રહ્યો છે. પરિણામે રહેઠાણ, વેપાર, ઉદ્યોગ, રસ્તા માટે ખેતીની જમીન ઉપર બાંધકામની ભરમાર ચાલી રહી છે. આ વિકાસ છે કે વિનાશ એ વિચારવું રહ્યું. કેટલાક નિરક્ષર લોકો જીવનનું મહત્ત્વ સમજી શકતા નથી . તેથી મજૂરી કરે પણ આવક વ્યસનોમાં ગુમાવી રહ્યાં છે. દાડૂના વ્યસનને કારણે યુવાવસ્થામાં રોગી બને છે, આર્થિક રીતે બરબાદ થાય છે, મૃત્યુને ભેટે છે. મનુષ્ય જીવનનું મૂલ્ય ના સમજનારા ઉપર દયા આવે છે. મોબાઈલમાં વોટ્સ અપ એ મોટાભાગે અફવા ફેલાવવા, સ્વપ્રચાર કરવા , સમય બરબાદ કરવા માટે છે . આનો ઉપયોગ વિવેક પૂર્વક કરો. સમયનું મહત્ત્વ સમજી લો. જીવનમાં વેડફી નાખેલો સમય ક્યારેય પાછો આવતો નથી. પછી પસ્તાવાનું છે. વિશ્વના દેશોએ પ્રગતિ કરી છે એ જુઓ. લોકો કેવા પ્રકારની પ્રાથમિક સુવિધાથી જીવી રહ્યાં છે એ જુઓ. કૂપમંડુકની સ્થિતિમાંથી બહાર નીકળો. કેટલાક સ્વપ્રસિદ્ધિમાં રાચે છે. દુનિયામાં એક એકથી ચઢીયાતા લોકો છે. અનેકવિધ બાબતોમાં માહેર છે. ઉત્તમ વૈજ્ઞાનિકો, એન્જનીયરો, ડોક્ટરો, પ્રોફેસરો, સાહિત્યકારો વગેરેથી દુનિયા ભરેલી છે. આવી દુનિયામાં એક જ વાર આવ્યાં છો એ યાદ રાખજો. શાસ્ત્રો ભલે પુનર્જન્મની વાત કરે. ફરી આવવાનો કોઈને મોકો મળ્યો નથી. મહાન લોકો જીવ્યાં છે એ રસ્તે જીવવાનો પ્રયાસ કરો. સૌનું કલ્યાણ થાય એવી શુભભાવના.

યુવાનો પર સોશિયલ મીડિયાનો પ્રભાવ

ડૉ.પ્રજ્ઞા પરીખ,
અધ્યક્ષ, મનોવિજ્ઞાન વિભાગ.

રાતના અંધકારની પહેલી ક્ષણથી તે સવાર ની અજવાળા ની પહેલી ક્ષણ સુધી. જોઈએ તો સોશિયલ મિડિયા આપણી આજુ બાજુ અત્ર તત્ર સર્વત્રજોવા મળી રહ્યું છે. પ્રાચીન સમયમાં આપણી સૌની જિંદગી સમાજ નક્કી કરતો હતો જ્યારે અત્યારે એ આખો ભાર સોશિયલ મીડિયા એ જાણે કે ઉપાડી લીધો છે. સોશિયલ મિડિયા આજે આપણા જીવનમાં સૌથી મોટી ભૂમિકા ભજવી રહ્યો છે. આ માધ્યમથી કોઈ પણ પ્રકારની માહિતી પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. સોશિયલ મીડિયા વગરના જીવનની કલ્પના કરવી મુશ્કેલ છે. સોશિયલ મિડિયાના મૂળ અર્થ વિશે વાત કરીએ તો કમ્પ્યુટર, ટેબલેટ અથવા મોબાઇલ દ્વારા કોઈ પણ માનવ સંદેશાવ્યવહાર અથવા ઇન્ટરનેટ પર માહિતીની વહેંચણીને સોશિયલ મીડિયા કહેવામાં આવે છે. કેટલીક વેબસાઇટ અને એપ્લિકેશન પણ આ પ્રક્રિયામાં ફાળો આપે છે. સોશિયલ મીડિયા મનોરંજનનું સાધન પણ છે. દુનિયાની નાની મોટી ઘટના વિશે માહિતી આપણે ઘરે બેઠા પ્રાપ્ત કરી શકીએ છે. આજે વિકાસનો સમય છે. અને એમાય ખાસ કરીને કિશોરાવસ્થા અથવા યુવાવસ્થા આપણું યુવાધન જેની વાત કરીએ તો, યુવાવસ્થા ના આ તબક્કે તેમનામાં શારીરિક, બૌદ્ધિક, ભાવાત્મક, માનસિક તેમજ સામાજિક ફેરફારો આવે છે. આ ઉંમરને મનોવૈજ્ઞાનિકો “સંક્રાંતિ કાળ” તરીકે ગણાવે છે. માટે આજની યુવાપેઢીને સોશિયલ મિડિયાના અનુભવથી વંચિત ન રાખી શકાય કારણ કે આજના ક્રાંતિકારી આધુનિક યુગમાં ડિજિટલની દુનિયાના વિકાસનો વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ કરવાથી વિકાસની તકો વિકસિત થાય છે. પ્રાચીન સમયમાં બાળકોનું સામાજિકરણ માતાપિતા, શિક્ષકો અને વિદ્વાનો તેમજ મિત્રોથી થતું જ્યારે આજે જોઈએ તો આ સિવાય સોશિયલ મીડિયાથી પણ બાળકનું સામાજિકીકરણ થાય છે. એક સોશિયલ એક્સપોઝર મળે છે. ઉપરાંત આ એક એવું પ્લેટફોર્મ છે જેનાથી યુવાનો વૈશ્વિક દુનિયા સાથે જોડાયેલા રહે છે. સોશિયલ મિડિયા પુખ્તાવસ્થામાં આ માર્ગ નો એક ભાગ બની રહ્યું છે. સંશોધનો બતાવે છે કે, 81% કિશોરો પોતે સોશિયલ મીડિયાના ઉપયોગથી પોતાના મિત્રો સાથે જોડાયેલા રહે છે. સોશિયલ મિડિયા વર્તમાન સમયમાં સંદેશાવ્યવહારના સૌથી મોટા માધ્યમ તરીકે ઉભરી આવ્યું છે. તેની લોકપ્રિયતા દિવસે દિવસે સતત વધી રહી છે. આર્થિક વિકાસમાં આજે એપલ કંપનીની રેવન્યુ સૌથી વધારે છે.

સોશિયલ મીડિયા માટે કહેવાય છે કે કોઈ પણ માહિતી બેધારી તલવાર જેવી હોય એક બાજુનો ઉપયોગ લાભ, સર્જનાત્મકતા તરફ તો બીજીબાજુ સાવધાની સુરક્ષા નકારાત્મકતા પણ હોઈ શકે સોશિયલ મિડિયા સમાજમાં ધ્રુવીકરણની પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરી રહ્યું છે. મોબાઇલ એપ ના કનેક્શનથી બધા સાથે જોડાયેલા રહી શકાય છે. આજના યુવાનોને સોશિયલ મીડિયા નવી શિક્ષણ નીતિમાં ખુબ ઉપયોગી બની રહી છે. આપણે જોયું કે કોરોના સમય દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓ ઓનલાઇન શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરતા હતા. જે સોશિયલ મીડિયાની દેન છે. શિક્ષણ ક્લાસરૂમ પુરતું હવે મર્યાદિત નથી પુસ્તકોની જગ્યાએ એ હવે. મર્યાદિત લાઇબ્રેરીના ઉપયોગથી બહાર આવીને. ફોરકાસ્ટિંગ વગેરે ફેસિલિટીઝ મળી રહી છે. જો કે આ કોઈ રિપ્લેસમેન્ટ નથી પરંતુ સોશિયલ મિડિયા આ સિવાય એક જુદું માધ્યમ બની રહ્યું છે. કદાચ ઓછા ખર્ચમાં સમયમાં અને શક્તિના ઉપયોગથી ઘણી બધી માહિતી આજનો વિદ્યાર્થી એકસાથે એક સમય એક જગ્યાએ મેળવી શકે છે. અલગ અલગ ભાષા વિષય અને અન્ય તમામ તેની આનુસંગિક માહિતીઓ, શૈક્ષણિક માહિતીઓ ઉપરાંત, વિદ્યાર્થી પોતાની મૂળ ભાષા ઉપરાંતની કોઈ ભાષા જાણતો ન હોય તોપણ મેળવી શકે છે. અંતર્વૈચકિતક સંબંધો પણ વિકસાવી શકે છે. માતા પિતાએ પણ આ નવા પ્લેટફોર્મથીથી અવેર થવું જોઈએ જેથી પોતાના બાળકો સાથે જોડાયેલાં રહી શકે વિદેશમાં રહેતા બાળકો સાથે વિડીયો થી વાતચીત પણ કરી શકે અને નાના બાળકો પર નજર રાખી શકે. સોશિયલ મિડિયા દ્વારા વિધાયક પ્રેરણા પ્રાપ્ત થઈ શકે અને યુવા સમાજ સાથે કદમ મિલાવીને તેમની સાથે કનેક્ટ થઈ શકે દાં.ત. મીરાંબાઈ યાનું એક ભારતીય વેઈટ લિફ્ટર છે, તેના જેવા જુદા જુદા ક્ષેત્રો, જેવા કે સંગીતકારો, વૈજ્ઞાનિકો, વેપારીઓમાં નામાંકિત વ્યક્તિઓ ની પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરી આગળ વધી શકે.

સોશિયલ મીડિયા કારકિર્દી બનાવવાનો ઉત્તમ પ્લેટફોર્મ છે. અભ્યાસની સાથે સાથે ઓનલાઇન જોબ કે નાના મોટા કામ કરી પોતાનો ખર્ચ કાઢી શકે છે અને આ રીતે નોકરી.com જેવા પ્લેટફોર્મ પર નોકરીની તકો પણ ઉપલબ્ધ છે. સવારે ઉઠીને સૌ પ્રથમ આપણે મોબાઇલ ચેક કરીએ અને માહિતીથી અપડેટ થઈએ છીએ અને ત્યાર બાદ આપણા દિવસનું આગળનું તમામ પ્લાનિંગ કરતાં હોઈએ છીએ જે સોશિયલ મીડિયાના આધારે શક્ય બને છે.

પોતાના સર્જનાત્મક કાર્યોને વેગ આપવા માટે સોશિયલ મીડિયા મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. તમે તમારા કાર્યોને લેખિત, બ્લોગ, વીડિયો બનાવીને યુટ્યુબ પર પોસ્ટ કરી શકો છો. આમ તમે તમારી આવડતને ડિંગર ટ્રિપ પર વિશ્વના કોઈપણ ખૂણે એક ક્ષણમાં પહોંચાડી શકો છો. તમારી એક અલગ આગવી અને આકર્ષક ઓળખ ઉભી કરવામાં ખુબ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે એટલે કહી શકાય કે યુવાનો માટે પોતાનામાં છુપાયેલી હિડન ટેલેન્ટ બતાવવાનો આ સુંદર સેતુ બની શકે છે. જેને વૈશ્વિક સ્તરે બતાવી શકાય છે. તમારી રચનાત્મકતાને વિશ્વના ખૂણે ખૂણે પહોંચાડી શકાય છે. એટલું જ નહી તમારા ફોલોઅર કેટલા છે? તે જાણીને એક પોઝિટિવ રીઈન્ફોર્સમેન્ટ એટલે કે પ્રગતિની કક્ષા પણ જાણી શકો છો. બીજી તરફ ક્યારે કોઈ અન્યાય થયો હોય, કોઈ ગુનાનો ભોગ બન્યા હો એવું લાગે તેવા સમયે સોશિયલ મિડિયા દ્વારા તમે તમારો જસ્ટિસ વોઈસ માગી શકો છો. આમ આ માધ્યમ અધિકલ હેકિંગ અને વ્હાઈટ હેટ છે. સોશિયલ મિડિયા દ્વારા લોકોના વિચારો સામગ્રી, માહિતી અને સમાચાર ઝડપથી ઘેર ઘેર મોકલી શકાય છે.

દરેક સિક્કાની બે બાજુ હોય છે. સોશિયલ મીડિયાના માધ્યમ થી સરળતા મળતી માહિતી ને લીધે લોકોની વિચારસરણી નો અવકાશ સંકુચિત થઈ રહ્યો છે. ઘણા મનોવૈજ્ઞાનિકો માને છે કે લોકોમાં હતાશા, ચિંતા ફેલાવાનું સૌથી મોટું કારણ પણ સોશિયલ મીડિયા છે. માનસિક સ્વાસ્થ્યની સાથે સાથે શારીરિક સ્વસ્થતા પર એના અત્યંતિક ઉપયોગની તીવ્ર અસરો થાય છે. તેનો વધુ પડતો ઉપયોગ સાર્થક ગુનાઓ, બાળકમાં સતત વધી રહેલું દબાણ. Frustration, ફ્રિશિંગ, ચોરી. ઓળખ છુપાવી અને વધુ પડતી સંવેદનશીલતા પણ લાવી રહ્યો છે. ધાર્મિક, સામાજિક ઉન્માદ જ નહી. પરંતુ રાજકીય અને આર્થિક લાભ માટે. ખોટી માહિતીઓ પણ ફેલાવી શકે છે. કેન્દ્ર સરકારે ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીની 79. કલમમાં ફેસબુક અને ગૂગલ જેવી કંપનીઓની ચોક્કસ જવાબદારી નક્કી કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. આ ઉપરાંત પબજી કે બ્લ્યુ વહેલ જેવી ખતરનાક ગેમ ના કારણે અનેક યુવાધન ને આત્મહત્યા કરી હતી તેને બચાવવા માટે છેવટે સરકારે તેના પર બેન મૂકવો પડ્યો હતો આમ, સોશિયલ મિડિયા છરી જેવું કાર્ય પણ કરે છે. ફ્લોરિડા ની સરકાર ની સતર્કતા ને કારણે ત્યાંનાં કાયદા મુજબ ત્યાંની 14 વર્ષ થી નીચે ની ઉંમર ના યુવાઓ માટે કોઈ ઓન લાઈન એકાઉન્ટ કે કોઈ પ્લેટફોર્મ ઓપન ના થઈ શકે, આ ખરેખર એક સરાહનીય સતર્ક પ્રયાસ છે. યુવાનો આ પરોક્ષ માધ્યમ સાથે જોડાયેલાં રહેવાને કારણે તેમનામાં ડિજિટલ ડિસીસ વિકસી રહ્યા છે. એટલેકે,દાડ. તમાકુ, ડ્રગની જેમ અત્યારે ડિજિટલ સ્ક્રીનનું વ્યસન પણ વધી રહ્યું છે.. એક પરોક્ષ માધ્યમ હોવાને કારણે ઘણી વખત માહિતીમાં મેન્યુપ્યુલેટ કરીને થતી ગેરમાર્ગે દોરવાની સંભાવનાઓ પણ રહે છે. સાવધાની અને સતર્કતા રાખવી ખૂબ જરૂરી છે. સોશિયલ મીડિયા અફવા ને ઉત્તેજન આપવાની સાથે સાથે પૂર્વગ્રહો વધારે છે, દા.ત. 5g કોરોના વધુ ફેલાવશે તેવી એક અફવા ખૂબ ફેલાઈ હતી. ધાર્મિક પૂર્વગ્રહો ને બેફામ ઉત્તેજન મળે છે. રીલ વર્સિસ રિયલ લાઈફ નો જે ભેદ છે તેની આભા માં આવી જવાને બદલે વાસ્તવિકતા થી દૂર જવું જોઈએ નહીં.

માતા પિતા ની ભૂમિકા, શિક્ષણસંસ્થાઓ, સમાજ - સોસાયટીની ભૂમિકા ત્રણેય લેવલે સોશિયલ મીડિયા ની નિષેધક અસરો ને દૂર કરવા એની સામે લડવા કે કિનારો કરવા કરતાં એની હદો નક્કી કરી, એના વિશે શક્ય એટલી અવેરનેસ બાળક થી માંડી તમામ ક્ષેત્રે ફેલાવો થવો જોઈએ, એટલેકે મનોવૈજ્ઞાનિક રીતે વીચારીને ફાયદાઓ પર ધ્યાન આપવાની સાથે સાથે નુકશાનોથી બચવા માટે આની વધુ પડતી આત્યંતિકતા ના ઉપયોગ થી બચવાનું છે. આજનો આ યુગ ડેટા નો યુગ છે જેની ચોરી અત્ર તત્ર સર્વત્ર છે આથી ડેટા ચોરી, તેની સુરક્ષા માટે પણ ડિજિટલ લિટરસી વધારવી જ રહી જેથી સુરક્ષા, સલામતી અને જાગૃતિ વધારી શકાય.

આજના આધુનિક, ક્રાંતિકારી યુગમાં સોશિયલ મીડિયાનું વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ એ જો વરદાન છે તો સામે પક્ષે ખોટી રીતનો દુરુપયોગ અભિશાપ પણ છે, આપણે શું મેળવવું અને કેવી રીતે મેળવવું તથા કેટલું મેળવવું તેનો આધાર સ્વયં પર જ છે. સોશિયલ મીડિયા ના ઉપયોગ માં સંયમ, નિયમ, સતર્કતા જાગૃતિ અને સાવધાની અત્યંત જરૂરી છે.

**Environment and intangible cultural heritage of
Bharat, Cultural diversity and religious
Harmony through education.**

**Dr. Ulupi Rathod,
Associate Professor, English Department**

Knowledge is one that liberates (Vishnupurana- 1.19.41)

This phrase is a combination of two main words, “Vidya” which means knowledge and second is “Vimuktaye” which means to liberate. So the whole phrase can be interpreted like- ‘The knowledge which liberates us from poverty, disease, sins and all negative energies.

“By education I mean all-round development, drawing out of best in the child-man body, mind and spirit.” Gandhiji

Following the definition of education given in Vishnupurana, it is very clear that the result (another word) should encourage the beneficiary to break the shackles of prejudices and biases. Only this pure process can produce the supreme creation, which is there on the pinnacle of creation of almighty.

Do we find influence of an individual’s environment, his culture in which he is reared or the religion which he is moulded, on his education.

According to philosophy, prescribed by Hindu sect, the entire sect, the entire universe is created out of five basic elements – earth, water, fire, air and space. This world famous thinking puts an emphasis on the theory that all living beings, inanimate or animate, come under this umbrella. These five basic elements do inherently carry a link with the five human celestial organs. The nose is related with earth, the tongue with water, the eyes with the fire, and the touch with the air and the ear with space. The first hand experience with senses interprets the meaning of surrounding the environment. If we go through the essence of Shrimad Bhagwad Gita,

“This Prakriti of mine (supreme reality) is divided eight fold thus: earth, water, fire, air, space, space, mind, intellect and also egoism. (Shrimad Bhagwadgita)

Here, refer to the ‘pure consciousness’ which is together wise known as ultimate in context of the reality, Indian Philosophy. This consciousness is responsible for all life forms. The wisdom demonstrates the deep concern of natural environment and its protective mechanism. To feel this experience it doesn’t need any formal teaching. It is a sort of perception of life. As we discussed earlier the organs which are in direct exposure of senses learn from the Mother Nature.

Buddhism, flourished in India, is one of the major sects of religion. It, more or less follows the idea of Wu Wei, of Taoism. Wu Wei is a reminder to align the present and accept the flow and course of the nature.

It follows the principles as:

“When we learn to work with our own Inner Nature, and with the natural laws operating around us, we reach the level of Wu Wei.”

It refers to the cultivation of a state of being in which our actions are quite effortlessly in alignment with ebb and flow of the elemental cycles of the a natural world. It is the alignment with the rhythms of the elements both within and outside our bodies.

Thus, the role of religion is here to nourish and appreciate the experiences of senses and to lead those experiences towards the path of “Nirvana”.

IKS (Indian Knowledge Systems) Initiatives

Dr. Urvi Trivedi

Librarian

India is a vast country which has varied culture, languages and knowledge system which is unique and embedded in the lives of people for centuries and transmitted generation by generation. It may be either documented or oral. Its importance in the lives of people and development of country is very vital. Many initiatives are being done to document it so that it is not patented by some foreign countries, it can be applicable on day to day life in modern era and to develop feeling of proud for IKS in common people particularly new generation students. Few of them are listed below.

IKS Division under Ministry of Education

Indian Knowledge Systems (IKS) is an innovative cell under Ministry of Education (MOE) at AICTE, New Delhi established in 2020. It is established to promote interdisciplinary research on all aspects of IKS, preserve and disseminate IKS for further research and societal applications. IKS Institutional Internships are offered in more than 70 institutions all over India, on the various subjects culturally important and Indigenous in nature. The subjects offered in internship varies from Archival and Documentation of Cultural knowledge, folklore, old water management systems, Architecture, Ayurveda, Sanskrit Literature, Indian Metallography etc.

The center also offers grants for Research assistance in almost all subjects like Astronomy and Mathematics, Sustainable Agriculture and food preservation, sociological models based on emic perspective, IKS approaches for management of water resources, weather and rainfall predictions, IKS approaches to psychology, cognition, and consciousness, Evidence based music and dance interventions and their relevance in contemporary world, Pashuayurveda based approaches etc. Researchers from any Educational Institution or any other organization engaged in IKS Education and research can apply for such Research grants that varies from 5 lakhs to 20 lakhs. More Information can be obtained from the website. <https://iksindia.org/index.php> (Indian Knowledge systems, 2024)

MOOC (Massive open Online Courses) and other Courses on IKS

UGC aims to train teachers to teach IKS to school and college students. So it also encourages colleges and Universities to develop courses for introducing IKS to students. Following are few such initiatives.

- SWAYAM platform has launched three unique MOOC courses with the help of IIM Bangalore and Chanakya University. They are:
  1. Indian Knowledge System (IKS): Humanities and Social Sciences;
  2. Indian Knowledge System (IKS): Concepts and Applications in Engineering, and
  3. IKS concepts and applications in Science.
- IKS cell under MOE has uploaded few free online, self-learning courses on its website on various Traditional Indian knowledge subjects like Spoken Sanskrit, Science, Engineering, Humanities and social sciences, Vastukala etc.

TKDL: Traditional Knowledge Digital Library

The project TKDL was initiated in collaboration with CSIR, Ministry of Sc. & Tech. Dept. of Ayush and NISCAIR. The project TKDL involves documentation of the traditional knowledge available in public domain in the form of existing literature related to Ayurveda, Unani, Siddha and Yoga, in digitized format in five international languages which are English, German, French, Japanese and Spanish. TKDL provides information on traditional knowledge existing in the country, in languages and format understandable by patent examiners at International Patent Offices (IPOs), so as to prevent the grant of wrong patents. TKDL thus, acts as a bridge between the traditional Indian knowledge systems existing in local languages and the patent examiners at IPOs and serves both preservation and protection of Indian Medicinal Heritage, an important aspect of IKS. (About TKDL, n.d.)

Indian journal of Traditional knowledge (IJTK)

IJTK is a publication of Council of Scientific and Industrial Research -National Institute of Science Communication and Information Resources (CSIR-NISCAIR) coined from the thoughts that; “Traditional knowledge is employed to mean knowledge, innovations and practices of indigenous and local communities embodying traditional life-styles; the wisdom developed over many generations of holistic traditional scientific utilization of the lands, natural resources, and environment. It is generally passed down by word of mouth, from generation to generation and is, for the most part, undocumented. Traditional knowledge is valid and necessary, and awaits its currently relevant wider application for human benefit.” NISCAIR-CSIR felt a need to document the recent developments and the information bygone in this area in the form of an interdisciplinary periodical. The Indian Journal of Traditional Knowledge(IJTK) publishes original research papers, review articles, short communications, etc. concerned with the observation and experimental investigation of the biological activities of the materials from plants, animals and minerals, used in the traditional health-care systems such as Ayurveda, Siddha, Yoga, Unani, Naturopathy, Homoeopathy, Folk-remedies, etc. Besides, these journal also publishes interdisciplinary papers on traditional uses (non-medicinal) of Indian raw materials of plant, animal and mineral origin and development of appropriate technologies for community benefit with specific interest to the rural areas (IJTK, 2018).

The Barefoot College

The Barefoot College of India’s Ajmer District Rajasthan in the village of Silora Block is an evidence of important contribution of IKS application for community upliftment. The “Barefoot College” was founded in the style and manner of tradition—different from the introduced educational system offered by the British. The College delivers a curriculum aimed at applying Indian indigenous knowledge and skills to solve problems in the village and the region. The result is that the community develops further its own expertise reducing the people’s dependency on outside help that is often seen as useless by villagers (Ryser, 2011).

IKS is multidisciplinary in nature. Its importance in almost all fields of knowledge is being acknowledged in India. Many approaches, initiatives and reseraches are being done to recognise and introduce it into the main stream of education and research activities. It also serves the purpose to preserve the culture and sustainable traditions of Nation.

મૂલ્ય શિક્ષણ દ્વારા શિક્ષણની સોનોગ્રાફી

ડૉ.અમિતભાઈ એન.પટેલ
આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, હિન્દી વિભાગ

આધુનિક શિક્ષણ સંસ્થા એવું ઉપવન છે જ્યાં મગજ ખીલે છે અને હૃદય કરમાય છે. સંસ્કારહીન સાક્ષરને એટમ બોમ્બ કે હાઈડ્રોજન બોમ્બથી જરાય ઓછો જોખમકારક ન ગણી શકાય. રાષ્ટ્રની ધરતી ઉપર પ્રતિવર્ષ આવા લાખો કરોડો આણુશસ્ત્રોના ખડકલા થતા હોય ત્યારે વર્તમાન શિક્ષણ પ્રક્રિયાને ટેબલ સુધી સૂવાડી તેની સોનોગ્રાફી કરવી ખૂબ જ જરૂરી બની છે ત્યારે મૂલ્ય શિક્ષણ દ્વારા વર્તમાન શિક્ષણ વ્યવસ્થાનું નિદાન પણ કરવું અતિ આવશ્યક છે. બી.એફ.સ્કિનર શિક્ષણની વ્યાખ્યા આપતા સારું જ કહ્યું છે કે **'Education is what survives, when what has been learnt is forgotten.'** 'ભણેલું ભૂલાઈ ગયા પછી જે બચે તેનું નામ શિક્ષણ.' આજે વિદ્યાર્થીઓ સામે પાઠ ચલાવાય છે, શીખવાતો નથી. પાઠ ચાલે છે પણ વિદ્યાર્થીનું સ્તર ચાલતું નથી. એટલે જ તો આપણે ઘણીવાર કહીએ છીએ કે 'ભણ્યો છે પણ ગણ્યો નથી.' પરિપક્વતા કે ગણતરીની વાત આવે ત્યારે 'કેળવણી' શબ્દ તરત યાદ આવે. 'કેળવણી એટલે બાળક અને મનુષ્યના શરીર, મન અને આત્માના ઉત્તમાંશોનું આવિષ્કરણ.' (મહાત્મા ગાંધીજી). 'માનવીની સંપૂર્ણ વ્યક્તિમત્તાનું પ્રકટીકરણ એટલે કેળવણી.' (સ્વામી વિવેકાનંદ). ગાંધીજી અને વિવેકાનંદની કેળવણી અંગેની આ વ્યાખ્યાઓ આજે પણ શાળા-કોલેજોમાં ભણાવાય છે પરંતુ પરિણામથી આપણે સૌ વાકેફ છીએ. કેળવણી વિશેના જુદા જુદા ચિંતકોના વિચારો નિર્દેશ કરે છે કે કેળવણી એટલે જ ઘડતર, તે એક અનંત સાધના છે, જેના દ્વારા માનવ જન્મથી મૃત્યુપર્યંત વિકાસને માર્ગે સતત પ્રયાણ કરે છે. કેળવણી એ માનવના સર્વાંગીણ વિકાસની પ્રક્રિયા હોવાથી તે સતતગામી પ્રક્રિયા છે. માનવના શારીરિક, માનસિક, સાંવેગિક અને નૈતિક ઉત્થાન કરાવનારી, ઉન્નત પ્રક્રિયા છે.

કેળવણી દ્વારા માનવની નૈસર્ગિક જન્મજાત શક્તિઓનો એવો વિકાસ થાય છે કે જેના દ્વારા તે તેના વ્યક્તિત્વનો પૂર્ણ વિકાસ કરી શકે અને તે તેની ફરજો, જવાબદારીઓ પ્રત્યે જાગૃત બની તેનાં વિચાર વર્તન અને અભિરૂચિમાં એવું પરિવર્તન લાવે છે કે સમાજ, રાષ્ટ્ર અને વિશ્વ માટે ઉપકારક બની શકે. આમ, કેળવણી એ એવી પ્રક્રિયા છે કે જેના દ્વારા માનવનાં સૂતેલાં સોણલાં જાગી ઊઠે છે, માનવની મહત્વાકાંક્ષાઓ મહોરી ઊઠે છે, પ્રાણ પ્રકૃત્વિલત બને છે અને વ્યક્તિત્વનો યોગ્ય વિકાસ થાય અને તે સમષ્ટિ સાથે યથાર્થ અનુકૂલન સાધી શકે છે. એટલે જ કેળવણીકારો કેળવણીને વ્યક્તિના ઉત્તમાંશોના આવિષ્કારીકરણની પ્રક્રિયા કહે છે. કેળવણી વિશે કોઈ એક વ્યાખ્યા કે સંકલ્પના ક્યારેય પૂર્ણ હોય શકે નહીં, કેળવણી માનવને જીવનમાં સત્ય, શિવ અને સુંદરનું દર્શન કરાવી તેને ધન્ય બનાવે છે. તેથી, કેળવણી એ સત્ય, શિવમ્ અને સુંદરમ્નો ત્રિવેણીસંગમ છે, સત્યની સનાતન ખોજ છે, શિવ (કલ્યાણ) ની સતત આરાધના છે. કેળવણી એ માત્ર માહિતી વિતરણ કે સ્થૂળ જ્ઞાન સંપાદન નથી. તેના દ્વારા માનવમાં ચૈતન્યનો આવિર્ભાવ થાય છે. આમ, કેળવણી એ માનવજીવનનું પ્રેરક, પ્રોત્સાહક, નિયંત્રક, ધારક અને ચાલક બળ છે. સાચી કેળવણી થકી જ આપણે બાળકો, વિદ્યાર્થીઓ તેમજ મનુષ્યોમાં આદર્શ મૂલ્યોનું સિંચન કરી શકીએ છીએ.

શિક્ષણનું કામ હકીકતમાં વ્યક્તિમાં કેળવણી દ્વારા મૂલ્યોના આવા લક્ષણો વિકસાવવાનું છે. આ દૃષ્ટિકોણથી વર્તમાન શિક્ષણનો વિચાર કરતા એવું જણાય છે કે આ બંધી મહત્વની વાતો નેપથ્યે રહી ગઈ છે. આપણે વિદ્યાર્થીઓને માહિતી (જ્ઞાન..?) આપવામાં એટલા બધા મશગૂલ થઈ ગયા છીએ કે આ મુખ્ય વાત જ વીસરાઈ ગઈ છે. વ્યક્તિ શિક્ષણ મેળવે, પરીક્ષામાં સફળ થાય કે વ્યવસાયમાં સફળ થાય તેના કરતા સારો માણસ બને એ માટેના પ્રયાસો થવા જોઈએ. વ્યક્તિ ઉચ્ચ પદવીઓ મેળવે એ સારી વાત છે, એમાં આપણને કોઈ વાંધો હોઈ શકે નહીં પરંતુ જો એનામાં સારી રીતભાત ન હોય, શિષ્ટાચાર ન હોય, સદાચાર-સમભાવની દ્રષ્ટિ ન હોય, નમ્રતા અને વિવેક ન હોય કે એ બીજાનો વિચાર કરવાની, બીજાઓને સમજવાની વૃત્તિ ધરાવતી ન હોય તો એને શિક્ષિત કહી શકાય નહીં. જેટલું મહત્ત્વ પદવીઓ મેળવવાનું છે એના કરતાં અનેકગણું વધારે મહત્ત્વ સારા સંસ્કારો કેળવવાનું છે. પરીક્ષામાંની સફળતા કે નિષ્ફળતા એ જીવનમાં સફળતા કે નિષ્ફળતાની પારાશીશી નથી. બોર્ડ કે કોલેજના અંતિમ વર્ષના પરિણામ કરતા બાળક કે વિદ્યાર્થી વધારે મહત્ત્વનું છે. એ વાત માતા-પિતાઓએ વહેલી તકે સમજી લેવાની જરૂર છે કે જેથી ભવિષ્યમાં બીજા વિદ્યાર્થીઓને

અકાળે અપમૃત્યુ તરફ જતા બચાવી શકાય. જે વિદ્યાર્થીઓએ શાળા કે કૉલેજના અંતિમ વર્ષની પરીક્ષાઓમાં સારો દેખાવ ન કર્યો હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓએ જીવનના અન્ય ક્ષેત્રોમાં અપાર સિદ્ધિઓ મેળવી હોય એવા અનેક દાખલાઓ આપણી સમક્ષ ઉપલબ્ધ છે. સરવાળે વાત એટલી જ કે શાળા-કૉલેજની પરીક્ષામાં સફળ થવાની લડાઈમાં વિદ્યાર્થીઓ જીવનમાં સફળ થવાનું ન ચૂકી જાય તેની વિશેષ કાળજી વાલીઓએ રાખવી જોઈએ. આ સમયે મને નિદા ફાજલીની આ પંક્તિઓ યાદ આવે છે...

બચ્ચોં કો છોટે હાથોં સે ચાંદ સિતારે છૂને દો

ચાર કિતાબેં પઢકર વો ભી હમ જૈસે હો જયેંગે...

શિક્ષણ ક્ષેત્રે ભાર વગરના ભણતરની ચર્ચા વર્ષોથી થયા કરે છે. પ્રો. યશપાલે બાળકોને ચાર વર્ષની ઉંમર પછી શાળામાં મૂકવાની વાત કરેલી. શિક્ષણશાસ્ત્રીઓ નર્સરી કે.જી. માં બાળકોને માત્ર રમતો રમાડવામાં આવે, એમને અક્ષરજ્ઞાન કે અંકજ્ઞાન ન અપાય તેની હિમાયત કરતા આવ્યા છે. પરંતુ એમની વાતો કોણ સાંભળે ? બાળકોને માટે ભણતર ભારરૂપ બનાવનારાં પરિબળો ક્યા છે તેનો વિચાર કરીએ ત્યારે સ્પષ્ટ રીતે શિક્ષકો, આચાર્ય, માતાપિતા અને આજની પરીક્ષા પદ્ધતિ નજર સામે ડોકાય છે. આપણી સમગ્ર શિક્ષણ પદ્ધતિને એને માટે જવાબદાર ગણી શકાય. તમે વહેલી સવારે પોતાના વજનથીયે વધુ વજનદાર દફતરો ખભે લટકાવીને શાળાએ જતા બાળ પુષ્પોને જોયા હશે. એમના ચહેરાઓ ખીલ્યા પહેલાં જ કરમાઈ જાય છે. એમના દફતરમાં કેટલા બધા પુસ્તકો, સંદર્ભ પુસ્તકો અને નોટબુક્સ છે. જરા કોઈ તો પૂછો આપણા શિક્ષણશાસ્ત્રીઓ, શિક્ષણમંત્રીને કે પાંચ સાત વર્ષના બાળકોને ખભે પાચ-પંદર કિલોગ્રામ પુસ્તકોનો ભાર શાને માટે ? આપણી શાળાઓમાં દિવાળી વેકેશન વખતે બાળકોને મીઠાઈ પેકેટ આપવાને બદલે હોમવર્કનું ભાથું અપાય છે. આખા દિવાળી વેકેશનમાં ખાયા કરે તો ય ખૂટે નહીં...! અહીં મને ગુણવંત શાહની પંક્તિઓ ટાંકવાનું અવશ્ય મન થાય છે..

શાળાનો ઘંટ ક્યારે પડ્યો એની વિદ્યાર્થીઓને ખબર ન પડે

ત્યારે શાળાના ઘંટને મંદિરના ઘંટનો દરજ્જો પ્રાપ્ત થાય છે....

શિક્ષણની સોનોગ્રાફી અંતર્ગત શિક્ષણ ક્ષેત્રે પ્રવર્તતા દૂષણો તરફ પણ આપણું ધ્યાન ખેંચાયા વગર રહેતું નથી. પરીક્ષામાં ઈચ્છિત સફળતા મેળવવાની દોડને કારણે સમગ્ર શિક્ષણક્ષેત્ર માટે લાંછનરૂપ કહી શકાય એવી અનેક ઘટનાઓ અવારનવાર બનતી રહે છે. શિક્ષણક્ષેત્રે જે ભ્રષ્ટાચાર ચાલે છે તેનું મુખ્ય કારણ પરીક્ષાઓ જ છે કદાચ ! પરીક્ષાઓના ભાગરૂપ મૂલ્યાંકન કાર્યમાં થતી ગેરરીતિઓ આજે તો જાણે ફેશન બની ગઈ છે. મૂલ્યાંકન હોય કે પુનઃ મૂલ્યાંકન ક્ષેત્રે ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓ કે યુનિવર્સિટીઓ જાણે ભ્રષ્ટ આચાર-વ્યવહારો માટે મોકળું મેદાન પૂરું પાડતી હોય એવું લાગી રહ્યું છે. શિક્ષણને સંસ્કારો સાથે સારી રીતે સાંકળી શકવા માટેની આપણી અસમર્થતા પુરવાર થઈ ચૂકી છે. શાળામાં વિદ્યાર્થી વિવિધ વિષયો શીખીને એમાં પ્રભુત્વ મેળવવાની કોશિશ કરે છે. પરંતુ સારા સંસ્કારો પ્રાપ્ત કરવા માટે વિદ્યાર્થી જેટલો સભાન હોવો જોઈએ એટલો જણાતો નથી. વિદ્યાર્થીને અભ્યાસક્રમનો એક મુદ્દો ન સમજાય તો આપણે આકુળ-વ્યાકુળ થઈએ છીએ. પરંતુ જો વિદ્યાર્થી અન્યોનું માન ન જાળવી શકે, ઊંચા અવાજે બોલે, આભાર કે ક્ષમા જેવા શબ્દો બોલવામાં પણ શરમ અનુભવે કે ફેસબુક, ઈન્ટરનેટ, ઈન્સ્ટાગ્રામ, વોટ્સઅપ પર સતત ચોંટી રહતો હોય તો પણ આપણને કશું થતું નથી. શાળા-કોલેજમાં થતા પ્રાર્થના સંમેલન સમયે પણ વિદ્યાર્થી ગપ-સપમાં વ્યસ્ત હોય છતાં શિક્ષક ટકોર ન કરે તો સમજી જવું જોઈએ કે વિદ્યાર્થીની સાથે સાથે આપણે પણ સંવેદનશૂન્ય થઈ ગયા છીએ. આ નરી વાસ્તવિકતા શિક્ષક તરીકે આપણે સ્વીકારવી જ રહી...! શાળા, કૉલેજ કે યુનિવર્સિટીઓમાં વિદ્યા પ્રાપ્તિની સાથે મૂલ્યશિક્ષણ રૂપી સંસ્કાર પ્રાપ્તિનો યજ્ઞ હવે આરંભાય એ જરૂરી છે. સ્વીન્ડ્રનાથ ટાગોરે સાચું જ કહ્યું છે કે...

પૃથ્વી પર અવતરતું પ્રત્યેક બાળક એવું સૂચવે છે કે

ઈશ્વરે હજી માણસ જાતમાંથી શ્રદ્ધા ગુમાવી નથી.

ભારત સનાતન ધર્મનો દેશ છે. તેની અવદશા જરૂર થઈ છે, પરંતુ તે નિશ્ચિતપણે ફરી ઉપર ઉઠશે, અને એવો ઉઠશે કે દુનિયા દંગ રહી જશે, શું તમે જોયું નથી કે નદી કે સમુદ્રમાં લહેરો જેટલી નીચી જાય એટલાં જ જોરથી ઉપર

ઉઠે છે, અહીં પણ એવું જ બનશે. પરંતુ આ ત્યારે જ સંભવ છે જ્યારે બાળકો, વિદ્યાર્થીઓ તેમજ મનુષ્યોમાં મૂલ્યોનું સિંચન કરવામાં આવે. કહેવાનો તાત્પર્ય આ જ છે કે માત્ર અભ્યાસક્રમોમાં મૂલ્ય શિક્ષણ દાખલ કરવાથી કશું થવાનું નથી, જરૂર છે તેના આદર્શ અને નૈતિક અમલીકરણની. વિદ્યાર્થીના જીવનમાં જો મૂલ્યોની પ્રતિષ્ઠા કરવી હોય તો તેને અલગ વિષય બનાવવાને બદલે પ્રત્યેક વિષયમાં વાણી લેવો જોઈએ. અહીં એક વાત ખાસ કહેવી રહી કે મૂલ્યશિક્ષણને જો એક નવો વિષય બનાવીને અભ્યાસક્રમમાં ઉમેરવામાં આવે તો સંભવ છે કે મૂલ્યો વધવાને બદલે મજૂરી જ વધશે. કારણ કે શિક્ષણનો આખો ઢાંચો જ ગોખાણપટ્ટીનો છે. દા.ત. પ્રાથમિક ધોરણોમાં મૂલ્યશિક્ષણના એક નવા પાઠ રૂપે ક્રમસર માત્ર દસ વાક્યો મૂકી જુઓ. જેમ કે, હિંસા કરવી નહીં, જુદું બોલવું નહીં, ચોરી કરવી નહીં... વગેરે. નબળી યાદદાસ્તવાળા વિદ્યાર્થી બાજુવાળાના પેપરમાંથી કોપી મારીને પોતાના ઉત્તરપત્રમાં સાચો જવાબ લખી દેશે કે 'ચોરી કરવી નહીં' અને તે પાસ પણ થઈ જશે. આ જ વાત ઉચ્ચ શિક્ષણમાં પણ લાગુ પડે છે. હદ તો ત્યારે થાય છે કે કોલેજના વિદ્યાર્થીઓ પણ કોલેજ કે યુનિવર્સિટીની પરીક્ષાની પુરવાણીમાં માત્ર આપેલ પ્રશ્નપત્ર (માત્ર પ્રશ્નો) ને જૈસે થે ઉતારો કરીને પણ પાસ થઈ જતા હોય (પાસ કરવાની ફરજ પડતી હોય...?) તો આ માટે સૌથી વધારે જવાબદાર શિક્ષક કે અધ્યાપક જ હોઈ શકે..! તો તમને એવું નથી લાગતું કે સૌથી પહેલા વિદ્યાર્થીઓ કરતા શિક્ષકો કે અધ્યાપકોને મૂલ્ય શિક્ષણની તાતી જરૂરીયાત છે...? વાત કડવી છે પણ સત્યથી ઓતપ્રોત છે. આથી જ તો કહેવાય છે ને કે...

આ દુનિયા દુર્જનોની દુર્જનતાથી નથી પીડાતી

એટલી સજ્જનોની નિષ્ક્રિયતાથી પીડાય છે...!

વિકાસ એ પ્રત્યેક માણસનો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે. પ્રત્યેક માણસે જીવનભર ખૂબ વિકસવું જોઈએ અને આગળ વધવું જોઈએ. માણસના વિકાસની પ્રક્રિયાને મદદરૂપ થવા માટે અને તેને યોગ્ય માર્ગદર્શન પૂરું પાડવા માટે મૂલ્ય શિક્ષણ એક શ્રેષ્ઠ માર્ગ છે. શિક્ષણ જાણકારીનો કોઈ એવો ભંડાર નથી જે આપણા મસ્તકમાં ભરી દેવામાં આવે અને જે આપણી અંદર જીવનભર ઉથલપાથલ કરતું રહે છે. આપણા માટે તે જીવન ઘડનારી, માનવનિર્માણ કરનારી, ચારિત્ર્ય ઘડતર કરનારી, વિચારોને પચાવવાવાળી હોય તે જરૂરી છે. આપણે સારી વાતો પોતાના જીવન-ચરિત્રમાં ઉતારી લીધી હોય તો આપ એ કોઈપણ વ્યક્તિ કરતાં વધું શિક્ષિત છો, જેમણે આખું પુસ્તાકાલય ગોખી લીધું હોય...! તેથી શિક્ષણ પાસે અનેક પ્રકારની ઊંચી ઊંચી અપેક્ષાઓ રાખવામાં આવે એ સ્વાભાવિક છે. તાત્પર્ય એ છે કે આપણા માટે દેશમાં સ્વસ્થ શિક્ષણ હોય, આધ્યાત્મિક અને સર્વધર્મ સમભાવવાળું મૂલ્ય શિક્ષણ હોય. તેનું સ્વરૂપ રાષ્ટ્રીય હોય તથા રાષ્ટ્રીય પ્રણાલી દ્વારા શક્ય હોય તેટલું વ્યાવહારિક પણ હોય. નવી શિક્ષણ નીતિ 2020 એ અભ્યાસક્રમોમાં આમૂલ પરિવર્તન કરીને મૂલ્ય શિક્ષણને વેગ આપવાનું કાર્ય કર્યું છે. ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા એનું ઉત્તમ ઉદાહરણ કહી શકાય.. પ્રાચીન અને સનાતન ભારતીય જ્ઞાન અને વિચારોથી સમૃદ્ધ પરંપરાના માર્ગદર્શનના આધારે નવી શિક્ષણ નીતિ તૈયાર કરવામાં આવી છે. ભારતીય વિચાર પરંપરા અને દર્શનશાસ્ત્રમાં હંમેશા સર્વોચ્ચ સ્થાને રહેલ જ્ઞાન, પ્રજ્ઞા અને સત્ય કેન્દ્રીત પાઠ્યક્રમ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. બાળકો, વિદ્યાર્થીઓ, મનુષ્યોમાં મૂલ્યો કે સંસ્કારોને ઉજાગર કરવામાં નવી શિક્ષણ નીતિ કેટલી અસરકારક નીવડશે તે તો આવનારો સમય જ બતાવશે... આમ, મૂલ્ય શિક્ષણ થકી શિક્ષણની સોનોગ્રોફી કરી જે કોઈ પ્રશ્ન, ખામી કે સમસ્યા હોય તો તેનું નિદાન કરવું એ શિક્ષક કે અધ્યાપક તરીકે આપણી સર્વપ્રથમ ફરજ બની જાય છે ત્યારે બીજા પર દોષનો ટોપલો ઢોળતા પહેલાં પોતે જ અરીસામાં જોઈ લેવું હિતાવહ છે.....

અંધકારને બદનામ કરવા કરતાં એક મીણબત્તી સળગાવવી સારી.....!

** ** * ** * ** * ** * ** * ** * ** * ** * ** * ** *

સાયબર ક્રાઈમ અને સુરક્ષા

ડૉ. પ્રકાશ ડાબી

આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, મનોવિજ્ઞાન વિભાગ

21મી સદી એટલે ઈન્ટરનેટ અને ટેકનોલોજીકલ સદી એમ કહી શકાય. આજના ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી (IT) ના યુગમાં આધુનિક સ્માર્ટ ઉપકરણો જેવા કે કમ્પ્યુટર, લેપટોપ, મોબાઈલ, ટેબલેટ દ્વારા ઈન્ટરનેટ સેવાઓ તેમજ સોશિયલ મીડિયાનું પ્લેટફોર્મ ફૂલ્યું-ફૂલ્યું છે. રાષ્ટ્ર અને વૈશ્વિક સ્તરે અસંખ્ય લોકો ઈન્ટરનેટ અને સોશિયલ મીડિયાનો ઉપયોગ કરે છે ત્યારે તેની સાથે સાયબર ગુનાઓ પણ વધ્યા છે. ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીના આગમનથી જેટલા ફાયદા થયા છે તેટલું નુકશાન પણ થયું છે. સાયબર ક્રાઈમ એ ટેકનોલોજીકલ પ્રગતિનું પરિણામ છે. સામાન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો મોબાઈલ, કમ્પ્યુટર, ટેબલેટ તેમજ અન્ય સ્માર્ટ ઉપકરણો દ્વારા ઈન્ટરનેટના માધ્યમ વડે કોઈપણ પ્રકારની લાલચ, છેતરપીંડી, ધાક-ધમકી, નાણાકીય ફોડ, અપમાનજનક ભાષાનો પ્રયોગ, પાસવર્ડ કે અન્ય ડિજિટલ ડેટાની ચોરી કરવી જેવા ગુના એટલે સાયબર ક્રાઈમ.

ડિજિટલ યુગ, અપ્રતિમ સગવડતા અને કનેક્ટિવિટી લાવે છે, ત્યારે સાયબર ક્રાઈમમાં પણ સમયાંતરે ચિંતાજનક વધારો જોવા મળ્યો છે. આ ઉદાહરણો સમગ્ર વિશ્વમાં ઈન્ટરનેટ અને ડિજિટલ સેવાઓના વધતા પ્રમાણને આભારી છે, જે વધુ વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓને સાયબર ધમકીઓ માટે સંવેદનશીલ બનાવે છે. સાયબર ક્રાઈમમાં ઓળખની ચોરી, નાણાકીય છેતરપીંડી, હેકિંગ, સાયબર સ્ટોકિંગ અને હાનિકારક સોફ્ટવેરનું વિતરણ સહિતની દૂષિત પ્રવૃત્તિઓની વિશાળ શ્રેણીનો સમાવેશ થાય છે. સાયબર ક્રાઈમના કેસોમાં વધારો થવાનું એક પ્રાથમિક કારણ ઈન્ટરનેટ વપરાશકર્તાઓની સંખ્યામાં ઘાતક વૃદ્ધિ છે. જેમ જેમ વધુ લોકો તેમના નાણાકીય વ્યવહારો, સામાજિક ક્રિયાપ્રતિક્રિયાઓ અને વ્યાવસાયિક પ્રવૃત્તિઓ ઓનલાઈન કરે છે તેમ સાયબર અપરાધીઓ માટે નબળાઈઓનું શોધણ કરવાની તકો વધી ગઈ છે. સાયબર હુમલાઓની અવનવી ટેકનિક્સ પણ વિકસિત થઈ છે, જેમાં ગુનેગારો સુરક્ષા પગલાંનો ભંગ કરવા માટે ફિશિંગ, રેન્સમવેર અને સોશિયલ એન્જિનિયરિંગ જેવી અદ્યતન તકનીકોનો ઉપયોગ કરે છે. કોવિડ-19 રોગચાળાએ પરિસ્થિતિને વધુ વણસી છે, કારણ કે દૂરસ્થ કાર્ય તરફ સ્થળાંતર અને ઓનલાઈન પ્રવૃત્તિઓમાં વધારો થવાથી સાયબર અપરાધીઓ માટે હુમલાનું પ્લેટફોર્મ વિસ્તર્યું છે. ઘણી વ્યક્તિઓ અને સંસ્થાઓ ઝડપી ડિજિટલ સંક્રમણ માટે તૈયાર ન હોવાથી તેમના સાયબર સુરક્ષા સંરક્ષણમાં ઘણું અંતર વધ્યું, જેનો સરળતાથી શોધણ કરવામાં આવ્યો હતો. અન્ય ક્ષણો આપતું પરિબળ એ ઈન્ટરનેટની અનામી અને સરહદ વિનાની પ્રવૃત્તિ છે, જે સાયબર અપરાધીઓને કોઈપણ સ્થાનેથી કામ કરવાની મંજૂરી આપે છે, જે કાયદા અમલીકરણ એજન્સીઓ માટે અપરાધીઓને ટ્રેક કરવા અને તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પડકારરૂપ બનાવે છે. કેટલાક પ્રદેશોમાં કડક સાયબર સુરક્ષા કાયદા અને આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારનો અભાવ સાયબર અપરાધ સામે લડવાના પ્રયત્નોને વધુ જટિલ બનાવે છે. સાયબર ક્રાઈમના વધારાને રોકવા માટે વ્યક્તિઓ, સંસ્થાઓ અને સરકારો માટે સાયબર સુરક્ષાને પ્રાથમિકતા આપવી અનિવાર્ય છે. આમાં મજબૂત સુરક્ષા ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં રોકાણ, નિયમિત સુરક્ષા જાગરૂકતા તાલીમનું આયોજન અને કડક ડેટા સુરક્ષા પગલાં અમલમાં મૂકવા જોઈએ. વધુમાં, વૈશ્વિક સ્તરે સાયબર ક્રાઈમનો અસરકારક રીતે સામનો કરવા માટે ઈન્ટેલિજન્સ અને શ્રેષ્ઠ ટેકનિક્સ આદાન-પ્રદાન કરવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સહયોગ સ્થાપવો મહત્વપૂર્ણ છે.

સાયબર સમસ્યા:

સાયબર ક્રાઈમને વૈશ્વિક સ્તરે એક મોટી અને પડકારરૂપ સમસ્યા કહી શકાય. ભારતના મેટ્રોપોલિટન શહેરોમાં આ સમસ્યા સૌથી વધુ વિકરાળ બની છે. ઓનલાઈન ફોડમાં લોકો લાખો-કરોડો રૂપિયા ગુમાવી રહ્યા છે. કાયદાની ભાષામાં “અપરાધ” શબ્દનો ઉપયોગ વ્યક્તિના ગુનાહિત કૃત્ય માટે થાય છે, પરંતુ જ્યારે સાયબર ક્રાઈમની વાત આવે છે ત્યારે તેને ઈન્ટરનેટ દ્વારા કરવામાં આવતા અપરાધ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે. જેમાં સાયબર અપરાધીઓ

(હેક્સ) દ્વારા વ્યક્તિ, વ્યાવસાયિક જુથો, સંસ્થાઓ કે સરકાર માટે જે માહિતી મૂલ્યવાન અને ગોપનીય હોય તેવી માહિતી કે ડેટાને હેક કરવામાં આવે છે અને વ્યક્તિ, સંસ્થા કે સરકારને અસહ્ય નુકસાન પહોંચાડવામાં આવે છે.

બેંકિંગ ક્ષેત્રમાં ATM પાસવર્ડ, ઈલેક્ટ્રોનિક ફંડ ટ્રાન્સફર વખતે ટેકનોલોજીનો દુરઉપયોગ કરીને હેક્સ દ્વારા લોકોને શિકાર બનાવી પૈસાની ખંડણી કરવામાં આવે છે. સોશિયલ મીડિયાના માધ્યમથી જેવા કે ફેસબુક, વોટ્સએપ, ઈન્સ્ટાગ્રામ, સ્નેપચેટ પર ઓનલાઈન ચેટિંગ અને ફેંડશીપના નામે વિવિધ ઓફર દ્વારા ગોરખધંધાનું પ્રમાણ વધ્યું છે. આજકાલ છેતરપીંડી કોલ દ્વારા પૈસા કમાવા અને અન્યના એકાઉન્ટને હેક કરીને બદલો લેવાની નવી ફેશન પ્રચલિત બની છે. Small Device જેમાં વોઈસ રેકોર્ડર અને ગુપ્ત કેમેરા દ્વારા લોકોનું અંગત જીવન પણ જોખમાયું છે. ઈન્ટરનેટ પર પોર્નોગ્રાફીનું પ્રમાણ વધ્યું છે જેની ખરાબ અસર ખાસ કરીને બાળકોના માનસિક ચિત્ત પર પડી છે. આમ સાયબર ક્રાઈમને લઈને સમગ્ર વિશ્વ ચિંતિત છે. સાયબર સમસ્યાને સંપૂર્ણપણે અટકાવવી મુશ્કેલ છે પરંતુ તેને અટકાવવાના પ્રયાસો કરવા જોઈએ અને સાવચેતી પૂર્વક આધુનિક ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

સાયબર ક્રાઈમ થવા પાછળના મુખ્ય કારણ:

ડર: લોકો ઘણી વખત ડરમાં આવીને નાણાંકીય ચુકવણી કરી દેતા હોય છે અથવા તો અજાણી લિન્ક પર ક્લિક કરી માહિતી આપતા હોય છે અને છેતરપીંડીનો ભોગ બનતા હોય છે.

લાલચ: “લોભ વગર લાલો લોટે નહીં.” આજના આઈ.ટી. યુગમાં આ કહેવત સાર્થક થતી જોવા મળે છે. લોકો ઘણી વખત ઈનામ ઓફર વગેરે જેવા ખોટા મેસેજ કે લિન્કની લાલચમાં આવીને ખરાઈ કર્યા વગર ક્લિક કરી માહિતી તેમજ નાણાંની ચુકવણી કરી છેતરપીંડીનો ભોગ બને છે.

આળસ: “આપણે ત્યાં કહેવત છે કે “આળસ એ જીવતા મનુષ્યની કબર છે.” આપણે ઘણી વખત આળસમાં આવી ને મેસેજ કે ઈ-મેઈલની ખરાઈ કર્યા વગર જ તુરંત જ માહિતી માહિતી આપી દેતા હોઈએ છીએ. અથવા તો પીન નંબર OTP (One-Time Password) વગેરે જાણાવી છેતરપીંડીનો શિકાર બનતા હોય છે.

સાયબર ક્રાઈમના પ્રકાર:

સ્પેમ ઈમેલ- ઘણા પ્રકારના ઈમેલ આવે છે જેમાં એવા ઈમેલ પણ હોય છે જે ફક્ત કમ્પ્યુટરને નુકસાન પહોંચાડે છે. એ ઈમેલથી બધા કમ્પ્યુટરમાં ખરાબી આવી જાય છે.

હેકિંગ-કોઈની પણ અંગત માહિતી (ડેટા)ને હેક કરવામાં આવે છે જેમાં વપરાશકર્તાનું નામ અથવા પાસવર્ડ જાણી એમાં બદલાવ કરવામાં આવે છે.

ઓળખની ચોરી-ઓળખની ચોરી ત્યારે થાય છે જ્યારે સાયબર અપરાધી અન્ય વ્યક્તિના વ્યક્તિગત ડેટા જેમ કે ડેબિટ કાર્ડ, ક્રેડિટ કાર્ડ નંબર્સ અથવા વ્યક્તિગત માહિતીનો ઉપયોગ છેતરપિંડી અથવા ગુનો કરવા માટે તેમની પરવાનગી વિના કરે છે.

સાયબર ફિશિંગ-કોઈને સ્પેમ ઈમેલ મોકલવામાં આવે છે તેથી તે પોતાની અંગત માહિતી આપે એને એ માહિતી દ્વારા તેનું નુકશાન કરવામાં આવે છે. આ પ્રકારના ઈમેલ આકર્ષક અને લોભામણી જાહેરાત-વાળા હોય છે.

સાયબર બુલીંગ - ફેસબુક જેવી સોશિયલ નેટવર્કિંગ સાઈટ પર અભદ્ર ટિપ્પણીઓ કરવી, ઈન્ટરનેટ પર ધમકીઓ આપવી, કોઈની એટલી હદે મજાક ઉડાવવી કે હેરાન થઈ જાય, ઈન્ટરનેટ પર બીજાઓની સામે કોઈને શરમજનક બનાવવું, તેને સાયબર બુલીંગ કહેવામાં આવે છે. બાળકો ઘણીવાર આનો શિકાર બને છે. તેનાથી તેમના સ્વાસ્થ્ય પર પણ અસર થાય છે.

માલવેર / રેન્સમવેર:

Malware / Ransom ware એક પ્રકારનો દુષિત સોફ્ટવેર છે. જે આપમેળે જ ઈન્ટરનેટ અને ઈ-મેલથી તમારા કમ્પ્યુટરમાં આવી જાય છે, જેના કારણે તમારા કમ્પ્યુટરની તમામ ફાઈલ્સ Encrypt થઈ જાય છે. આ વાયરસ તમારી

સિસ્ટમની અમુક ફાઈલ કે ફોલ્ડર, જે તમે રોજ યુઝ કરતા હોવ, તે શોધે છે. તે કમ્પ્યુટરમાં ફીક્વન્ટલી યુઝડ ફાઈલ અને લાસ્ટ મોડીફાઈડ ફાઈલ ચેક કરે છે અને તે ફાઈલનું ફોર્મેટ ચેન્જ કરી નાંખે છે. આ કારણે જ્યારે તમે તે ફાઈલ કે ફોલ્ડર ફરીથી ઓપન કરવા જાઓ તો ખોલી નહીં શકો, ઘણા કિસ્સાઓમાં યૂઝર્સ પોતાની ફાઈલ-ફોલ્ડર શોધી પણ નથી શકતા. આની પાછળનું કારણ છે Malware / Ransom ware. આ વાયરસની કોઈ એક પેટર્ન નથી. તે અલગ-અલગ સર્વરથી, અલગ-અલગ લીંકથી તમારી સીસ્ટમ, સર્વર કે ડિવાઈઝ પર હાવી થઈ શકે છે.

સોફ્ટવેર પાઈરસી(ચાંચિયાગીરી)- સોફ્ટવેરની નકલ તૈયાર કરીને સસ્તી કિંમત વેચાણ કરવું એ પણ સાયબર ક્રાઈમના અંતર્ગત આવે છે. જેનાથી સોફ્ટવેર કંપનીઓને ઘણું ભારે નુકસાન ભોગવવું પડે છે, સાથે સાથે નકલી સોફ્ટવેરના કારણે તમારા કિંમતી ઉપકરણો પણ બરાબર કાર્ય નથી કરતા.

ફ્રજ બેંક કૉલ- તમને ખોટા ઈમેલ, મેસેજ કે ફોન કૉલ મળે જે તમારી બેંક જેવાજ લાગે જેમાં તમને પૂછવામાં આવે કે તમારા ATM નંબર અને પાસવર્ડની જરૂરિયાત છે અથવા આ લિન્ક પર માહિતી આપવી અને જો તમારા દ્વારા આ જાણકારી આપવામાં નહીં આવે તો તમારું ખાતું બંદ કરી દેવામાં આવશે. યાદ રાખવું કે કોઈ પણ બેંક દ્વારા આવી માહિતી ક્યારેપણ આ રીતે માંગવામાં આવતી નથી, અને ભૂલથીપણ તમારી કોઈપણ આ પ્રકારની જાણકારીને ઈન્ટરનેટ, ફોનકૉલ અથવા મેસેજના માધ્યમથી ક્યારે ના બતાવવી.

સોશીયલ મીડિયા ફ્રોડ:

આજકાલ લોકો Social Media નો ભરપુર ઉપયોગ કરી રહ્યા છે. કોઈ વેપાર માટે તો કોઈ મનોરંજન માટે, કોઈ ગપશપ માટે તો કોઈ નવા નવા મિત્રો બનાવવા માટે WhatsApp, Facebook, Instagram, Twitter, YouTube જેવી એપ્લીકેશન વડે સતત એકબીજાના સંપર્કમાં રહેતા હોય છે. પરંતુ અહીં પણ તમારી સાથે છેતરપીંડી કરવા માટે ઘણા અસામાજિક સાયબર તત્વો તમને મુશ્કેલીમાં મૂકી શકે છે. જેમ કે, Social Media પર અન્ય વ્યક્તિના નામે Fake પ્રોફાઈલ બનાવવી/ પ્રોફાઈલ પેજ હેક કરવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિના ફોટો કે વિડીયો બિનઅધિકૃત રીતે અપલોડ કરવા બિભત્સ ભાષા, સાહિત્ય કે પોર્નોગ્રાફી Fake News કે ખોટી અફવા ફેલાવવી, ધર્મ, જાતિ, ભાષા કે પ્રાંતને નિશાન બનાવી અન્યની લાગણીને ઠેસ પહોંચાડવી તેમજ તે પ્રકારની માહિતી, ફોટા કે વિડીયો અપલોડ કરવા, ટેગ અથવા શેર કરવા આ પણ ગંભીર ગુનો બને છે.

ફાયનાન્સીયલ ફ્રોડ:

પહેલાંના સમયમાં હાથમાં છરી જેવા હથિયાર લઈને અસામાજિક તત્વો લુંટ ચલાવતા, પરંતુ હવે તમારા ડેબીટ કાર્ડ કે ક્રેડિટ કાર્ડમાં આયોજનપૂર્વક OTP (વન ટાઈમ પાસવર્ડ)ના માધ્યમથી લાખો-કરોડો રૂપિયાની ઉઠાંતરી ના કિસ્સાઓ સામે આવ્યા છે. નાગરિકોને ફોન ઉપર બેંક મેનેજર/કર્મચારી કે RBI ના અધિકારી હોવાની નકલી ઓળખ આપીને વિશ્વાસ કેળવી તેમના મોબાઈલ ફોન પર આવેલા OTP ઉપરાંત ડેબીટ/ ક્રેડિટ કાર્ડ જેવી મહત્વપૂર્ણ માહિતી મેળવી લોકોના ખાતામાંથી રકમ ઉપાડી લેવામાં આવે છે.

ન્યુડ વિડીયો કોર્લીંગ ફ્રોડ (Sexoration):

સોશીયલ મિડિયા સાર્ટ્સ જેમ કે ફેશબુકમાં સાયબર ગઠીયા ફેક પ્રોફાઈલ બનાવી તમને ફ્રેન્ડ રીકવેસ્ટ મોકલે છે. ફ્રેન્ડ રીકવેસ્ટ એકસેપ્ટ કરતા સાયબર ગઠીયા ધીમે ધીમે ચેટ શરૂ કરે છે સાથે સાથે તમારા ફ્રેન્ડ સાથે પણ જોડાઈ જાય છે. ચેટમાં વાતો કરી વિશ્વાસમાં લઈને તમારો વ્હોટ્સએપ નંબર માંગે છે કાં તો એમનો વ્હોટ્સએપ નંબર આપે છે. વિડીયો કોલ કરવા માટે કહે છે જેમાં સેક્સ વિડીયો કોલ માટે કહે છે. આમ કરવાથી ગઠીયાઓ વિડીયો રેકોર્ડિંગ એપ્લીકેશનથી અથવા સ્ક્રીન રેકોર્ડ કરી વિડીયો બનાવે છે અને નાણાંની માંગણી કરે છે.

સાયબર ક્રાઈમ જાગૃતિ:

આજના આ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીના યુગમાં સૂર્ય ઊગતાની સાથે હજોરો બનાવટી નવી વેબસાઈટ્સ તૈયાર થાય છે અને સૂર્ય આયમતાની સાથે જ બંધ પણ થઈ જતી હોય છે. આ સમયગાળાની વચ્ચે લાખો-કરોડો લોકો આનો

શિકાર બને છે. અન્યારના સમયમાં આપણે આપણા દરેક પ્રકારના કામ કમ્પ્યુટર, મોબાઈલ કે અન્ય આધુનિક ઉપકરણો વડે ઓનલાઈન-ઈન્ટરનેટના માધ્યમથી કરતાં હોઈએ, ત્યારે આપણે સાયબર ક્રાઈમથી કેવી રીતે બચવું ? અને તેના સકંજમાં ન આવી જઈએ માટે સાયબર ક્રાઈમ વિશે જાગૃત બનવું જરૂરી છે.

સાયબર સુરક્ષા:

સાયબર સુરક્ષા એ તકનીકી શબ્દ, માહિતી સુરક્ષા સાથે સંબંધિત છે, જેને સંઘીય કાયદામાં અખંડિતતા, ગોપનીયતા પ્રદાન કરવા માટે ગેરકાયદેસર ઍક્સેસ, ઉપયોગ, જાહેરાત, વિક્ષેપ, ફેરફાર અથવા નુકસાનથી માહિતી અને માહિતી સિસ્ટમોનું રક્ષણ કરવા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે. સાયબર સુરક્ષા કમ્પ્યુટર્સ, નેટવર્ક્સ, પ્રોગ્રામ્સ અને ડેટાને અનિરુદ્ધિય અથવા અનધિકૃત ઍક્સેસ, ફેરફાર અથવા વિનાશથી બચાવવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. સાયબર સુરક્ષા ડેટા ભંગ, ઓળખની ચોરી અને અન્ય પ્રકારના સાયબર ક્રાઈમને રોકવામાં મદદ કરી શકે છે. સંસ્થાઓ પાસે તેમના ડેટા અને ગ્રાહકોને સુરક્ષિત રાખવા માટે મજબૂત સાયબર સુરક્ષા પગલાં હોવા જોઈએ.

સાયબર સુરક્ષા શા માટે જરૂરી :

આપણને જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સાયબર સુરક્ષાની જરૂર છે. ચાલો જીવનમાં સાયબર સુરક્ષાની જરૂરિયાતને નીચેના મુદ્દાઓ પરથી સમજાવે.

વ્યક્તિ માટે: સોશિયલ નેટવર્કિંગ સાર્થટ્સ પર વ્યક્તિ દ્વારા શેર કરાયેલ ફોટા, વીડિયો અને અન્ય અંગત માહિતીનો અન્ય લોકો દ્વારા અયોગ્ય રીતે ઉપયોગ કરી શકાય છે, જે ગંભીર અને જીવલેણ ઘટનાઓ તરફ દોરી જાય છે.

સરકાર માટે: સ્થાનિક, રાજ્ય અથવા કેન્દ્ર સરકાર ભૌગોલિક, લશ્કરી વ્યૂહાત્મક અસ્કયામતો અને નાગરિકો સંબંધિત મોટા પ્રમાણમાં ગોપનીય ડેટા ધરાવે છે. ગ્રાહક અને સાર્વજનિક ડેટાની અનધિકૃત ઍક્સેસ દેશની ગોપનીયતા અને સુરક્ષા માટે ગંભીર ખતરો પેદા કરી શકે છે.

વ્યવસાય માટે: કંપનીઓ પાસે તેમની સિસ્ટમો પર ઘણો ડેટા અને માહિતી હોય છે. સાયબર હુમલાના પરિણામે સ્પર્ધાત્મક માહિતી (જેમ કે પેટન્ટ અથવા મૂળ કાર્યો), કર્મચારીઓ અને ગ્રાહકોના અંગત ડેટાની ચોરી થઈ શકે છે, જે કોઈ ચોક્કસ સંસ્થા અથવા એજન્સીની ગોપનીયતામાં લોકોના વિશ્વાસને સંપૂર્ણપણે નષ્ટ કરી શકે છે. સાયબર સુરક્ષા મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે તે માત્ર માહિતીને જ નહિ પરંતુ આપણી સિસ્ટમને પણ વાયરસના હુમલાથી સુરક્ષિત રાખવામાં મદદ કરે છે.

સાયબર હુમલાથી બચવા માટેના જરૂરી પગલાં :

પીન નં., ઓ.ટી.પી., સીવીવી(CVV) કે ક્યુ આર કોડ જેવી માહિતી અજાણ્યા વ્યક્તિને આપશો નહિ.

સોશીયલ મીડિયા પર અજાણ્યા વ્યક્તિનો વિડીયો કોલ કે ફેન્ડ રીક્વેસ્ટ ઍક્સેપ્ટ કરતા પહેલા વિચારો.

કોઈ કાર્ડ, સીમ કાર્ડ વેલીડીટી, KYC રીન્યુ, ખાતુ ચાલુ/બંધ/એકટીવ વગેરે માટે ફોન કે મેસેજ પર જવાબ આપવાનું ટાળો.

પાસવર્ડને સુરક્ષિત રાખો, નિયમીત પણે બદલો, વેબસાઈટમાં "https" ખાસ જુઓ.

ફી લોન, ફી ઈન્ટરનેટ, ફી ગીફ્ટ જેવી લાલચમાં ખરાઈ કર્યા વગર અજાણી લિન્ક ક્લિક કરશો નહિ.

સોશીયલ મિડિયા પર મિત્ર બની માહિતી કે રૂપીયાની માંગણી કરે તો આપશો નહિ.

સાયબર ક્રાઈમનો શિકાર બનો તો કેવી રીતે બચી શકાય:

ઓનલાઈન પોર્ટલ પર ફરિયાદ કરવી: આ માટે સૌથી પહેલા ઓનલાઈન નેશનલ સાયબર ક્રાઈમ રિપોર્ટિંગ પોર્ટલ www.cybercrime.gov.in પર જાઓ. આ પ્લેટફોર્મ પર તમે સાયબર ક્રાઈમ સંબંધિત ફરિયાદ કરી શકો છો.

આ પોર્ટલ પર લેકિંગ કેસ, ઓનલાઈન સ્કેમ, ઓળખ કાર્ડની ચોરીના કેસ અને સાયબર ધમકી જેવા ઘણા સાયબર ક્રાઈમ કેસની જાણ કરી શકાય છે. ઓનલાઈન ફરિયાદની સાથે સ્થાનિક પોલીસ સ્ટેશનમાં પણ જાણ કરવી.

હેલ્પલાઈન નંબર પર કોલ કરી ફરિયાદ કરી શકો, 1930 એ ટોલ-ફ્રી હેલ્પલાઈન નંબર છે, તે સાયબર ક્રાઈમ કેસોની ફરિયાદ કરવા માટેનો નંબર છે.

સુરક્ષિત રહો, સલામત રહો.

સાઈબર ક્રાઈમ અને જાગૃતિ

ડૉ. દિપાલી બ્રાહ્મણિયા
આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, મનોવિજ્ઞાન વિભાગ

આજનાં આધુનિક યુગમાં સાઈબર ક્રાઈમનું પ્રમાણ ખૂબજ વધી ગયું છે. રોજ-બરોજ સમાચાર પત્રોમાં સાઈબર ક્રાઈમ અંગેનાં સમાચારો આવતા રહે છે. સાઈબર ક્રાઈમ એટલે કે મોબાઈલ કે ઈલેક્ટ્રોનીક્સ સાધનોનો ઉપયોગ કરીને લોકો સાથે કરવામાં આવતી છેતરપીંડી. આવી છેતરપીંડીમાં બેંક એકાઉન્ટમાંથી પૈસા ગાયબ કરવા, આપત્તિજનક ફોટો ને વિડીયો દ્વારા બ્લેકમેલ કરી પૈસા પડાવવા અગત્યની સંવેદનશીલ માહિતીની ચોરી કરવી, વ્યક્તિની ગુપ્ત માહિતીની ચોરી કરવી વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. સાયબર ક્રાઈમ એ કોઈ એક દેશની સમસ્યા નથી તે એક વૈશ્વિક સમસ્યા છે. સાઈબર ક્રાઈમ કરનાર વ્યક્તિ કોઈપણ દેશમાં રહીને અન્ય દેશમાં સાયબર કરી શકે છે. સાયબર ક્રાઈમ કઈ રીતે કરી શકાય છે તે અંગે લોકો પાસે સંપૂર્ણ માહિતી હોતી નથી માટે ઘણી વાર સામાન્ય માણસ સાઈબર ક્રાઈમ કરનાર વ્યક્તિની જાળમાં ફસાઈ જાય છે.

સાઈબર ક્રાઈમનાં પ્રકારો આ પ્રમાણે છે: (1) ઈ-મેલ દ્વારા થતી છેતરપીંડી (2) સોશીયલ મીડીયા દ્વારા થતી છેતરપીંડી (3) બેંક છેતરપીંડી (4) ઈ-કોમર્સ છેતરપીંડી (5) માલ વેચર જેમાં કોમ્પ્યુટર સિસ્ટમને નુકસાન પહોંચાડવું, ડેટાની ચોરી કરવી વગેરેનો સમાવેશ થાય છે, (6) રેમસન વેચર – જેમાં કોમ્પ્યુટરમાંથી ડેટા ચોરીને તેને ફરી આપવા માટે પૈસા માંગવામાં આવે છે. (7) સાઈબર જાસૂસી-જેમાં કંપની કે સરકારી સંસ્થાની સંવેદનશીલ માહિતીની ચોરી કરવી, (8) ડેટાની સાથે છેડછાડ મહત્વની માહિતીમાં બદલાવ કરવો કે નુકસાન પહોંચાડવું. (9) કોમ્પ્યુટર વાઈરસ – જેમાં કોમ્પ્યુટરની ફાઈલ તથા પ્રોગ્રામને નુકસાન પહોંચાડવું સામેલ છે. આવા વાઈરસમાં મેલેસ, આઈ લવ યૂ અને નિમડા મુખ્ય છે. (10) DDOS – હુમલો – આ પ્રકારનાં હુમલાથી કોમ્પ્યુટર અત્યંત ધીમું કે બંધ પડી જાય છે. (11) સોફ્ટ વેચરની ચોરી (12) ફિસીંગ – છેતરપીંડી જેમાં નક્લી વેબસાઈટથી પૈસાની છેતરપીંડી અથવા વ્યક્તિની સંવેદનશીલ માહિતી જાહેર કરવામાં આવે છે. (13) ઓનલાઈન ધાકધમકી (14) સાઈબર આતંકવાદ – જેમાં પોતાના કે અન્ય દેશ કે દેશવાસીને નુકસાન પહોંચાડવાનું કામ થાય છે.

સાઈબર ક્રાઈમથી બચવા માટે શું કરવું જોઈએ ?

- કોઈપણ અજાણ્યા નંબરથી આવેલી લીંક ન ખોલવી.
- અજાણ્યા નંબરથી આવતા વિડીયોકોલ ન ઉઠાવવા
- કોઈ વ્યક્તિને પોતાની બેંકની વિગતો ન આપવી.
- કોમ્પ્યુટરનો પાસવર્ડ કોઈ વ્યક્તિને ન આપવો.
- કોમ્પ્યુટરના પાસવર્ડ સાવ સહેલો ન રાખવા.
- કોમ્પ્યુટરમાં એકથી વધારે પાસવર્ડ રાખવા.
- વર્ચ્યુઅલ પ્રાઈવેટ નેટવર્કનો ઉપયોગ કરે જે છેતરપીંડીથી બચાવે છે.
- સોફ્ટવેચર અને ઓપરેટીંગ સિસ્ટમ અપડેટ રાખવો.
- એન્ટીવાઈરસ સોફ્ટવેચરનો ઉપયોગ કરવો.
- અજાણ્યા ઈમેલ ન ખોલો.
- વ્યક્તિગત જાણકારી ક્યારેય કોઈ અજાણ્યા વ્યક્તિને ન આપો.
- બેંક કે કંપની માંથી ફોન આવે તો તરત જ તે બેંક કે કંપનીની ઓફિસમાં ફોન કરી ખાત્રી કરો.
- માહિતી વગર કોઈપણ કોડને સ્કેન ન કરો.
- છેતરપીંડી ની જાણ થાય કે તરત પોલીસની મદદ લો.

સાઈબર છેતરપીંડીનો ભંગ બનનાર વ્યક્તિએ તરત જ પોલીસની મદદ લેવી જોઈએ તે માટે (1) 1930 નંબર 24 ક્લાક સેવા આપે છે. (2) www.cybercrime.gov.in; Email: helpline-cyber-cid@gujarat.gov.in

(3) 18002096789 નો સંપર્ક કરી ફરીયાદ નોંધાવી શકાય છે.

યાદ રાખો સાઈબર ક્રાઈમ સાવધાની તે જ સલામતી છે.

Social Media and Youth

Dr. Bhupeshkumar Gupta

Assistant Professor, English Department

People started knowing social media in the late 1990s in the form of blogging, chat rooms, and message boards and in the time span of mere thirty years it has become one of the most widespread and prominent forms of communication in the world. Over the last decade and a half, due to the creation of popular websites and applications such as Facebook, Twitter, Instagram, Telegram, Snap chat, LinkedIn, YouTube, WhatsApp. etc., social media has grown exponentially and provides people all over the world with the chance to connect and communicate with each other quickly and simultaneously and in a way the world has become a global village. With the proliferation of smartphones and internet accessibility, people and especially young generation is more connected with social media than ever before.

Social media is nothing but a collective term for websites and applications that focus on communication, community-based input, interaction, content-sharing and collaboration. People use social media to stay in touch and interact with friends, family and various communities. The different platforms of social media serve a vast range of purposes and user interests. Some appeal to hobbyists, others to people in their work lives. People use them to find others across the globe who share their political or other views. Entertainers use social media to engage with fans, politicians with voters, charities with donors. Governments often turn to social media to convey vital information during emergencies. During the pandemic of Corona, Government used these platforms to spread awareness. Businesses use social applications to market and promote their products and track customer concerns.

However, while social media offers numerous benefits, its pervasive presence also raises concerns about its impact on the psychological, social, and emotional well-being of young people.

Positive Side:

One of the most significant advantages of social media platform is that it provides an opportunity to youngsters to connect themselves with diverse communities. They can maintain their social connections with friends, family, colleagues, and acquaintances irrespective of physical distance. Platforms like Facebook, Instagram, and Snap chat enable youth to stay in touch with friends and family. They have enabled many reunions of school or college friends parted before a number of years.

Moreover, social media serves as a powerful instrument for self-expression and creativity. Through sharing photos, videos, artwork and written content, young people can showcase their talents and passions to a global audience. One of the easiest ways to use social media to spark your creativity is to follow accounts, hashtags, or groups that relate to your interests, passions, or goals. You can discover new ideas, trends, styles, or perspectives that can inspire your own work or challenge your assumptions. You can also learn from experts, mentors, or peers who share their insights, tips, or experiences on social media. For example, you can follow artists, writers, designers, or entrepreneurs who post their work, process, or advice on Instagram, Twitter, or LinkedIn.

Social media facilitates access to information and educational resources. Platforms like YouTube offer tutorials, lectures, and educational channels, supplementing and sometimes

replacing traditional learning methods. This democratization of knowledge empowers youth to explore diverse interests and pursue self-directed learning. During the period of Corona Pandemic when social distance was the only solution to be safe, students all over the world got online education and social media played a great role.

Furthermore, social media plays a pivotal role in activism and social change. Young activists leverage platforms like Twitter to raise awareness about important issues, organize protests, and mobilize support for causes ranging from climate change to social justice. The ability to amplify voices and catalyze movements has empowered youth to become agents of positive change in their communities and beyond.

Nowadays youth is also using social media to market products, to promote brands, to connect to customers and to foster new business. As a communication platform, social media promotes customer feedback and makes it easy for customers to share their experiences with a company. Businesses can respond quickly to positive and negative feedback, address customer problems and maintain or rebuild customer confidence.

Negative Sides:

Despite its many benefits, social media also poses significant challenges and risks for young people. In a way it has made the youth anti-social. People meet on online platform but they avoid to meet one another physically. Even the family members sitting in the dining room talk with online friends and not with the family members. In many families there is a total absence of conversation among parents and children as children are constantly busy on social media. Youth is also forgetting our tradition. They express their wishes and feelings on festivals on social media platforms. They avoid meeting elders to take their blessings in festivals like Diwali and Holy. Youth begin and conclude each day of their life with social media. Whenever they go to visit places like hill stations, sea shore, forests, riverside, instead of watching the beautiful scenes with naked eyes, they worry to catch selfish as they have to upload them on social media. The beautiful chirping of birds don't attract them.

One of the most pressing concerns is the impact on mental health. Studies have proved that excessive use of social media leads the youth to higher rates of anxiety, depression, low self-esteem, self-harm, decreased sleep, and increased stress. The constant pressure to curate a perfect online persona can lead to feelings of inadequacy and social comparison, worsening mental health issues.

The internet is a great place to learn new information, connect with friends and family, and build communities, but it is also associated with having a potential risk of exposure to harmful and damaging activities and content. One of the major problems and risks is the potential for online harassment or cyberbullying and "trolling." Although bullying has been going on for generations, children and adolescents are now exposed to the threat of harassment at the hands of their peers or anonymous individuals online, known as cyberbullying or trolling, which remains a constant problem for today's youth. Cyberbullying is the use of digital media to post threatening messages, embarrassing pictures and rumors intending to cause harm to others. Because this type of bullying takes place online, it feels like young people can never escape and can be exposed to it in the comfort of their own homes. The relentless nature of online harassment can have devastating effects on the mental and emotional well-being of victims, sometimes culminating in tragic consequences such as self-harm or suicide.

Social media and the internet can sometimes seem like a drug, where people can get obsessed with staying connected even if this puts individuals' well-being at risk. It is an overall feeling that social media is like an online drug, it has good side effects and bad side effects. The addictive nature of platforms, characterized by endless scrolling, likes, and notifications, can lead to compulsive behavior and a loss of control over usage. This can interfere with academic performance, social relationships, and overall well-being, creating a cycle of dependency that is difficult to break.

Recommendations to lessen the negative impacts:

To lessen the negative impacts of social media on youth requires a multi-faceted approach involving parents, educators, policymakers, and technology companies. First and foremost, raising awareness about the risks of excessive social media use and promoting digital literacy is very important. Educating young people about online safety, privacy settings, and critical thinking skills can empower them to use social media with responsibility.

Furthermore, open communication between parents and children is essential. Parents play a central role in guiding their children's online behavior and setting healthy boundaries around screen time. By engaging in conversations about social media use and modelling positive digital habits, parents can help to lessen the negative effects of social media on youth. Parents by providing digital equipment think that their duty is over but that is not true, actually from here their actual responsibility starts.

In addition, schools and educational institutes have a responsibility to include digital citizenship education into their curriculum. Teaching students about responsible online behavior, media literacy, and cyberbullying prevention can equip them with the skills they need in the digital age. Moreover, providing mental health support services and resources within educational institutions can help to face the psychological impact of social media on youth.

From a policy perspective, the government should regulate the tech industry and direct the industry to see to it that with profit, user well-being is also essential. Many companies design online games keep their profit in mind and misguide youth even sometimes lead them to make suicide. Implementing age-appropriate design standards, limiting targeted advertising to children, and enforcing stricter guidelines for content moderation are potential measures that can lessen the negative impacts of social media on youth.

Conclusion:

There is no doubt that Social media has become an integral part of youth culture, offering both opportunities and challenges. While it enables young people to connect, create, and advocate for change, it also poses risks to their mental health, safety, and well-being. By raising awareness, fostering digital literacy, and implementing targeted mediations, we can harness the potential of social media while lessening its negative impacts on youth. Ultimately, it is essential to prioritize the well-being of young people in the digital age and empower them to navigate the complexities of the online world responsibly.

** **

विद्यार्थिनीओनी सर्जनात्मक अभिव्यक्ति

रब से अनमोल है माँ

यूँ ही नहीं माँ को रब से
अनमोल कहते हैं
त्रिदेव भूलोक पे उतरे है
जिसके क्रोध से
खुद महाकाल भी डरते है
जिसे समस्त ब्रह्मांड
युगों-युगों से वंदन करते हैं
उस माँ की ममता के लिए
आज भी लोग तरसते हैं
यूँ ही नहीं माँ को रब से
अनमोल कहते हैं

क्योंकि माँ से बढ़कर और न कोई जग में ॥

पायल बी. पटेल
(सेम.- 4)

बेटी

चेहरे पर मुस्कान सजाएँ
तकिये पर आँसू सुकाती हूँ
निगाहों में ऊँचे लिए सपने
दुनियाभर में लड़ जाती हूँ
कभी आवाज उठाके सब कह जाना
खामोशियों में दम घुटाती हूँ
अपने सपनों को मार कर
मैं बेटी कहलाती हूँ
रीति-रिवाजों की जंजीरों से,
में कितनी टूट जाती हूँ
कोई पूछे मुझे भी तो
मैं इतनी हिमंत कहाँ से लाती हूँ
अखबारों की हेडलाइन में
बेवजह ही छा जाती हूँ
कभी देर रात तर घुमना-फिरना
अरे ! जगवालों,
गलती है क्या जरा बताओ.
यही कि मैं बेटी कहलाती हूँ ।

मांडववावा ईश्वर
(सेम.-2)

नहीं देखा

वक्त तो सबका देखा है
मगर बुरे वक्त में साथ देनेवाला
आपके जैसा कहीं नहीं देखा है
वक्त सबका आया
मगर मेरा वक्त कब आयेगा
पैगाम सबका आया
मगर मेरा पैगाम कब आयेगा
चेहरे बहुत देखे है
मगर आप के जैसा चेहरा कहीं नहीं देखा
धोखे बहोत देखे
मगर आपके जैसा धोखा देनेवाला नहीं देखा ।

कुरैशी मुनीरा खतुन
सेम.-4

राખવું....

माटी તાણું સગપણ રાખવું,
વાતમાં થોડું ગળપણ રાખવું !
ઉંમર થાય તો ભલે થાય,
મનથી દૂર ઘડપણ રાખવું
જીવવાની આવશે તો મજા,
મનમાં એકાદ વળગણ રાખવું !
લો મદદ કોઈની જિંદગીમાં કદી
એનું સદાય ઋણ પણ રાખવું !
મળે સિદ્ધિ તે નિયતિનો ખેલ,
ગુમાન કદી ના સહેજ પણ રાખવું.

પરમાર કિંજલ જે.
સેમ.-6

INFUSION

I got little tired
So, I decided not to go far
But, it is not like that
I have stopped walking
Gaps often in relationships...
Strange distance increases,
But, it's not like..
I have stopped meeting my loved ones.
Yes, I felt little lonely
Myself, in crowd of my own loved ones,
But, it's not like that
I have left my subjectivity.
I remembered everyone,
Even I cared about everyone,
But, how much do I do
I just quit telling everyone.
The thing I know is...
Who hates me much,
Who loves me much,
But the difference is such
That i stopped pretending and thinking
much.
I was defeated...I lost,
Facing all such difficulties.
But, the thought I got is...
Leave the life of similarities.

Mishwa Kanpariya
Sem.-IV

Some People Are Homes

If moments could lie,
If stars could *talk*,
If only this could continue forever,
Our precious little *walk*.
You were sweet as sugar,
I was elegant as *tea*,
You were a blend in yourself,
But I was incomplete without *thee*.
In this strange world,
Just to *survive*,
Breathing in the boundaries,
I'll always be the strongest girl *alive*.
The queen bee of the group,
But in the core all *alone*,
Like a blossoming little flower,
In a hard shell of *stone*.
Whatever time we have,
In the world as large as *this*,
I just wish to create moments,
A paradise to *miss*.

Sweety Vaswani
Sem.-II

જિંદગી માં આગળ વધીશ તું

ના ડરીશ તું , ના રડીશ તું,
જિંદગી માં આગળ વધીશ તું.
ના સાંભળીશ દુનિયા નું તું,
સાંભળ તારા મન નું તું.
ના રાખીશ નજર લોકો પર તું ,
રાખ નજર તારા લક્ષ્ય પર તું .
રાખ વિશ્વાસ પોતાના પર તું,
આવશે મુસીબત પણ ,
હાર ના માનીશ તું.
ના ડરીશ તું , ના રડીશ તું
જિંદગી માં આગળ વધીશ તું.

કુ. જક્ષિતા સોલંકી
સેમ.-૨

સોશિયલ મીડિયા અને યુવાનો.

જક્ષિતા અમૃતકુમાર સોલંકી
Semester-2, Major-Psychology

સોશિયલ મીડિયા એક એવું માધ્યમ છે, જે અન્ય તમામ માધ્યમો કરતા અલગ છે. સોશિયલ મીડિયા ઈન્ટરનેટ દ્વારા એક વર્ચ્યુઅલ વિશ્વ બનાવે છે જેને વપરાશકર્તા કોઈપણ સોશિયલ મીડિયા પ્લેટફોર્મ વગેરેનો ઉપયોગ કરીને એક્સેસ કરી શકે છે. આજના યુગ માં સોશિયલ મીડિયા જીવન નો એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ બની ગયો છે, જેમાં ઘણી સુવિધાઓ છે, જેમ કે, માહિતી પ્રદાન કરવી, મનોરંજન કરવું અને મુખ્યત્વે શિક્ષણ આપવું.

સોશિયલ મીડિયા શું છે ?

સોશિયલ મીડિયા એ બિનપરંપરાગત માધ્યમ છે. તે એક વર્ચ્યુઅલ વિશ્વ બનાવે છે જે ઈન્ટરનેટ દ્વારા એક્સેસ કરી શકાય છે. સોશિયલ મીડિયા એ એક વિશાળ નેટવર્ક છે જે સમગ્ર વિશ્વ ને કનેક્ટેડ રાખે છે. તે વાતચીત નું ખુબ જ સારું માધ્યમ છે. તેમાં ઝડપી ગતિ એ માહિતી ની આપ-લે થાય છે, જે માં દરેક ક્ષેત્રના સમાચારો હોય છે.

સોશિયલ મીડિયા સકારાત્મક ભૂમિકા ભજવે છે જેના દ્વારા કોઈપણ વ્યક્તિ સંસ્થા, જૂથ અને દેશ વગેરે ને આર્થિક, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને રાજકીય રીતે સમૃદ્ધ બનાવી શકાય છે. સોશિયલ મીડિયા ના માધ્યમ થી આવા અનેક વિકાસ કાર્યો થયા છે, જે ના કારણે લોકશાહી ને સમૃદ્ધ કરવાનું કામ થયું છે. જેના કારણે કોઈપણ દેશ ની એકતા, અખંડિતતા, ધર્મનિરપેક્ષતા, સમાજવાદી ગુણો વધ્યા છે. આપણે આવા ઘણા ઉદાહરણો જોઈએ છીએ, જે ઉપરોક્તને સમર્થન આપે છે, જેમાં આપણે જોઈ શકીએ છીએ 'ભારત વિરુદ્ધ ભ્રષ્ટાચાર', જે ભ્રષ્ટાચાર વિરુદ્ધ એક મહાન અભિયાન હતું, જે શેરીઓમાં તેમજ સોશિયલ મીડિયા પર લડવામાં આવ્યું હતું, જેના કારણે વિશાળ જનમેદની એ વિરોધ કર્યો હતો.

2014 ની સામાન્ય ચૂંટણી દરમિયાન રાજકીય પક્ષો એ સોશિયલ મીડિયા નો ઉગ્ર ઉપયોગ કરી ને સામાન્ય લોકો ને ચૂંટણી વિશે જાગૃત કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી. આ સામાન્ય ચૂંટણી માં સોશિયલ મીડિયા ના ઉપયોગ થી મતદાન ટકાવારી માં વધારો થયો છે, સાથે જ યુવાનો માં ચૂંટણી જાગૃતિ પણ વધી છે. સોશિયલ મીડિયા દ્વારા 'નિર્ભયા' માટે ન્યાય મેળવવા માટે સંખ્યામાં યુવાનો રસ્તા પર ઉતરી આવ્યા હતા, જેના કારણે સરકાર ને દબાણ હેઠળ નવો અને વધુ અસરકારક કાયદો બનાવવાની ફરજ પડી હતી.

સોશિયલ મીડિયા લોકપ્રિયતા ના પ્રસારમાં એક મહાન પ્લેટફોર્મ છે, જ્યાં વ્યક્તિ પોતાની જાત ને અથવા તેની કોઈપણ પ્રોડક્ટ ને વધુ લોકપ્રિય બનાવી શકે છે. આજે ફિલ્મના ટ્રેલર, ટીવી કાર્યક્રમો પણ સોશિયલ મીડિયા દ્વારા વિડીયો અને ઓડિયો ચેટની પણ સુવિધા આપવામાં આવી છે, જેમાં ફેસબુક, વોટ્સઅપ, ઈન્સ્ટાગ્રામ કેટલાક મુખ્ય પ્લેટફોર્મ છે.

સોશિયલ મીડિયા સકારાત્મક ભૂમિકા ભજવે છે ત્યારે કેટલાક લોકો તેનો દુરુપયોગ પણ કરે છે .સોશિયલ મીડિયાનો ખોટો ઉપયોગ કરીને આવા લોકો ખરાબ ઈચ્છા ફેલાવીને લોકોને વિભાજિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. સોશિયલ મીડિયા દ્વારા ગેરમાર્ગે દોરતી અને નકારાત્મક માહિતી શેર કરવામાં આવે છે, જે જનતાને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે.

ઘણી વખત મામલો એટલો વધી જાય છે કે સરકાર સોશિયલ મીડિયા ના દુરુપયોગ પર કડક બને છે અને આપણે જોયું છે કે સરકાર જમ્મુ કાશ્મીર જેવા રાજ્યમાં સોશિયલ મીડિયા પર પ્રતિબંધ પણ મૂકવો પડ્યો છે. અસામાજિક તત્ત્વો ખેડૂત આંદોલનની આડ માં કોઈ મોટી ઘટનાને અંજામ ન આપી શકે તે માટે મધ્યપ્રદેશ અને મહારાષ્ટ્ર મા ખેડૂત આંદોલનમાં સોશિયલ મીડિયા પર પણ પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો .

સોશિયલ મીડિયા ના ગેરફાયદા :

- તે ઘણી વખત બધી માહિતી પ્રદાન કરે છે, જેમાં થી મોટાભાગ ની ગેરમાર્ગે દોરનારી છે.
- માહિતી કોઈપણ રીતે વિકૃત થઈ શકે છે.
- કોઈપણ માહિતી ને ઉશ્કેરણીજનક બનાવવા માટે બદલી શકાય છે જેનો વાસ્તવિકતા સાથે કોઈ સંબંધ નથી.
- મૂળ સ્ત્રોત નો અભાવ કારણ કે સામગ્રી નો કોઈ માલિક નથી .
- ગોપનીયતા સંપૂર્ણ પણે ભંગ થયેલ છે.
- ફોટો કે વિડીયો એડિટ કરી ને મૂંઝવણ ફેલાવી શકાય , જેના કારણે ક્યારેય તોફાનો નો ભય પણ ઉભો થાય છે.
- સાયબર ક્રાઈમ એ સોશિયલ મીડિયા સંબંધિત સૌથી મોટી સમસ્યા છે .

સોશિયલ મીડિયાના ફાયદા :

- તે સંચાર નું ખુબ જ ઝડપી માધ્યમ છે .
- તે એક જગ્યા એ માહિતી એકત્રિત કરે છે.
- સમાચાર સરડતા થી પૂર પાડે છે.
- તમામ વર્ગો માટે છે , જેમ કે શિક્ષિત વર્ગ અથવા અશિક્ષિત વર્ગ .
- અહી કોઈપણ રીતે કોઈપણ સામગ્રી નો માલિક નથી.
- ફોટો, વિડીયો , માહિતી ,દસ્તાવેજો વગેરે સરડતા થી શેર કરી શકાય છે.

આજના યુવાનો પર સોશિયલ મીડિયા નો સારો અને નરસો પ્રભાવ :

આ આધુનિક સંસાધનો મોબાઈલ, કોમ્પ્યુટર, ઈન્ટરનેટ, ટીવી સીરિયલ, સિનેમા વગેરેમાં ગણા ડુબ થઈ ગયા છે આજના યુવાન અને યુવતીઓ અને જ્યારથી આ સોશિયલ મીડિયા અસ્તિત્વમાં આવ્યું છે ત્યાર થી યુવાનો ઉપર આની ખુબ મોટી અસર ઊભી થઈ છે. ઓમલિયોન નામની એક સંસ્થા એ કરેલા એક સર્વે મુજબ ભારત ના સરેરાશ 18 વર્ષ થી નીચેના 27% તરુણો ફેસબુક વાપરે છે જ્યારે 33% યુઝર 19 થી 25 વર્ષ ની વચ્ચેના યુવાનો છે અને બીજા 33% યુઝર 26 થી 40 વર્ષના યુઝર ઓ ફેસબુક વાપરે છે જ્યારે 7% ભારતીય 41 વર્ષ થી ઉપર ના ફેસબુક વાપરે છે. આમ સરેરાશ 93% ભારતના યુવાનો છે જે ફેસબુક માં ગણાડૂબ છે .

સોશિયલ મીડિયાના સારા પાસાનો અભ્યાસ કરીએ તો જોવા મળે છે કે યુવાનો અને યુવતીઓ ફેસબુક , વોટસઅપ, ગુગલ વગેરેની મદદથી પોતાને જોઈતી માહિતી આસાનીથી મેળવી લે છે અને તેમના પસંદગીના પાત્રને પોતાની જાતે જ શોધી લે છે. ખાસ કરીને ફેસબુક આવ્યા પછી યુવક યુવતીઓ પોતપોતાની અભિવ્યક્તિઓ અને તેનામાં પડેલી આંતરિક શક્તિને ફેસબુક બ્લોગના માધ્યમથી ખુબ જ આકર્ષક રીતે રજૂ કરી રહ્યા છે. તેમના માં પડેલી વિશિષ્ટ કળાને સોશિયલ મીડિયાના માધ્યમથી લોકો સમક્ષ મૂકી રહ્યા છે. ભૂતકાળમાં મેળવેલી સિદ્ધિને પણ રજૂ કરી અને પોતાનું સામાજિક સ્થાન ઊંચું કરી રહ્યા છે. યુવાનો સારા સારા પોતાના આઈડલ માનતા લોકોને ફેસબુક, ટ્વિટર કે બ્લોગમાં ફોલો કરે છે અને તેમની દરેક પ્રવૃત્તિ , વાતો અને વિચારોથી માહિતગાર રહે છે . સમાજમાં ચાલતા સારા નરસા પ્રસંગો અને કરંટ ટોપિક ઉપર પોતાનો વિચાર બિંદાસ રજૂ કરે છે. યુવાનો સોશિયલ મીડિયાથી ક્રાંતિ લાવશે એ ચોક્કસ છે .

મિત્રો માત્ર સોશિયલ મીડિયાના ફાયદા જ છે તેવું નથી . આ માધ્યમના ઘણા નુકશાન પણ છે. યુવાનોમાં આજે જે રીતે સોશિયલ મીડિયાનો પ્રભાવ છે તેનાથી સમાજમાં દેખાય ન શકે તેવી ગંદકી ફેલાઈ રહી છે. વોટસઅપના માધ્યમથી યુવાનો અશ્લીલ વિડીયો અને ફોટો, જોકસ જેવા ગંદા સાહિત્યનો પ્રસાર કરી રહ્યા છે. ફેસબુક પર પણ વિવિધ હજારો અશ્લીલ પેજમાંથી સાહિત્ય લઈને પ્રસાર કરી રહ્યા છે. ખોટા ફેક આઈડી બનાવીને યુવક યુવતીઓને ફસાવી રહ્યા છે. અભદ્ર ભાષામાં લખાણ અને કોમેન્ટ કરે છે કારણ કે તેઓને કોઈ રોકવાવાળું નથી તે બાબત તેઓ સારી રીતે જાણે છે . મોટી સમસ્યા ચેટીંગની છે. હાલતા ચાલતા યુવક યુવતીઓ રાત દિવસનું ભાન રાખ્યા વિના બસ મોબાઈલમાં ચેટિંગ જ કરતા હોય છે. આ સમસ્યાથી ઘણા વાલીઓ પોતાના સંતાનોથી ત્રસ્ત થઈ ગયા છે પણ તેઓ લાચાર છે આ નવી ટેકનોલોજીથી સંતાનોને તેનાથી દૂર પણ નથી રાખી શકાય તેમ નથી. ઘણા બધા યુવાનો પોતાની ખોટી માહિતી રજૂ કરીને યુવતીઓ ને પોતાની પ્રેમજાળમાં ફસાવીને તેનો ગેરફાયદો ઉઠાવ્યા ના કિસ્સા પણ અખબારમાં પ્રકાશિત થયા છે. ઘણા કિસ્સામાં લગ્ન પણ થઈ જાય છે અને ખોટી માહિતીનો અહેસાસ થાય છે. પોતાનો અભ્યાસ છોડીને વિદ્યાર્થીઓ રાત-દિવસ આ ફેસબુક વોટ્સએપમાં જ રચ્યા પચ્યા રહે છે. એકંદરે ભવિષ્ય ઉપર માઠી અસર કરે છે. દુઃખદ બાબત એ છે કે જ્યાં સોશિયલ મીડિયામાં ભારતના સરેરાશ યુવાનો રોજના 4 કલાક વિતાવે છે ત્યાં તેને સાચું માર્ગ દર્શન આપવાવાળા કોઈ જ્ઞાની વડીલો નથી કે જે આ માધ્યમથી યુવાનોને સાચો રસ્તો અને યોગ્ય માર્ગ દર્શન આપે.

The Loophole- LIFE

Sweety Vaswani
Semester-2, Major-English

क्या कभी सोचा है,
जो चाहा मिल गया तो क्या करोगे?
हां बंधे हैं पंख अभी,
पर जो उड़े तो कहां जाओगे?

We so often live in our heads that we forget what's real and what matters. There are people who procrastinate, over think and are delusional, isn't it a trend nowadays? We dream of the highest points and the practical quotient is ignored. Dreaming big and having large goals is not the issue. What is, is being only dependent and surrounded by that one thought of achieving that one thing. So many times, we feel like we'll be complete if we get that one thing, and when we finally do get it, we still find ourselves unsatisfied. It is just a whole big black hole. Of thoughts. Of desires.

Happiness is just a state of mind they say. And controlling it, is many times a blessing in disguise. So many people just do not know how to stay happy, grateful and satisfied. They pray something for once and when god listens and expects a sense of satisfaction and happiness, they shift to praying yet another thing to rely upon. Its human tendency to not pause and be grateful. It's always about getting it all. While it should not.

Decisions are like water. Powerful enough to drown you, soft enough to cleanse you and deep enough to save you. It's only you who can define yourself. Your dreams, desires, goals, achievements, people you like, or people who like you define your personality and there's so much a person can know about you because you carry a lot.

I read somewhere and it hit me hard, "there's a tree somewhere that was born on the same day as you, and is blooming every day since then." And when god was creating humans, he thought the world needed one of you. Isn't it magical and leaves you thinking just how precious you are?

You spend your whole life stuck in the labyrinth, thinking about how you'll escape it one day, and how awesome it will be, and imagining that future keeps you going, but you never do it. You just use the future to escape the present. The human ability to be escapist haunts me the most. How we zoom out of situations, pray yet cry, never be happy and never living in the moment.

Among so many different people, one kind is the people who are tied in the knots of responsibilities, family, expectations, competitions, and don't find it easy to move and do things. And they still dream. Some dream to fulfil, some to attain contentment. Because just having a thought of dreaming provides to one pleasure and a sense of self-accountability.

"It is not what we think or feel that makes us who we are. It is what we do. Or fail to do."- Jane Austen. Life is all about actions that we do, or actions that we don't. Because there can be a lot in our head and very less in our hands. When people finally fulfil their long term goals, they realize they are so empty without having them in their head all the time. They are so content about only thinking about it and never thought about what and how will they do after achieving the very it.

While we're in the process of working hard to achieve success, the strands of responsibilities tie us in a way of ennui. We forget we have other things to concern about, work and pray for.

TRUTHS THAT YOU NEED IN YOUR LIFE-

Success is 5% brains and 95% consistency.

Self-awareness is realizing that there is no opponent- you're fighting against yourself.

Life is not tiring. Wanting life to be a certain way but not having the confidence to make it that way is tiring.

If you keep one hand on your past and one hand on your future you'll have neither. To embrace tomorrow, you must let go of yesterday.

The world starts and ends entirely inside your mind. No matter where you end up, no matter how rich or successful you become, you won't enjoy any of it if you get there at the expense of your mental health.

Taking care of yourself has to be a priority.

Feedback is constructive.

Never stop praying.

माना मंजिल है सितारों में तेरी,
लेकिन क्या आसमाँ को अपना कह पाओगे?
ए गालिब क्या कभी तुने सोचा है,
जमीन से अब फिर कब मिल पाओगे ?

** ** * * * * * * * * * * **

शैक्षणिक प्रवासनी यादगार क्षण

સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિનો અહેવાલ

ડૉ. અપેક્ષા પી. મહેતા

કલા અને સંસ્કૃતિ એ કેળવણીનો એક મહત્વનો ભાગ છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓની સુપુષ્ટ રહેલી શક્તિઓ પૂર્ણતઃ ખીલે, તેવું જાતન કરે. તેમનામાં હકારાત્મક રૂચિઓ કેળવાય અને તે ધ્વારા ભારતીય સંસ્કૃતિના વારસાનું વહન કરે, તે હેતુથી યુથ ફેસ્ટીવલના તા.28.8.2023 થી તા.1.9.2023 સુધી કોલેજમાં વિવિધ સ્પર્ધાઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં રંગોળી, ઓન ધ સ્પોર્ટ પેઈન્ટીંગ, મહેંદી અને પોસ્ટર પેકીંગ સ્પર્ધાઓ યોજવામાં આવી હતી. આ સ્પર્ધાઓમાં વિદ્યાર્થીની બહેનોએ ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો અને આમાંથી જ પસંદ પામેલા વિદ્યાર્થીઓ બહેનોને યુથ ફેસ્ટીવલની લલિતકલા સ્પર્ધાઓમાં વનોલ રીયા, લબાના ખુશી, અશ્વિની, પ્રિયા અને વક્તૃત્વ અને ડીબેટ સ્પર્ધામાં ઉર્વશી અને કાનપરિયા મિશ્રવાને મોકલવામાં આવી.

તા.18.10.2023 ના રોજ દર વર્ષની પરંપરા પ્રમાણે કોલેજના કે.આર.સી. હોલમાં નવરાત્રી મહોત્સવની ઉજવણી કરી. સંસ્થાની મોટાભાગની બહેનો અને અધ્યાપકોએ પરંપરાગત વસ્ત્રો પરિધાન કરીને ખૂબ ઉત્સાહ પૂર્વક ભાગ લીધો. શરૂઆતમાં આ શક્તિની આરાધના અને આરતી કર્યા બાદ ફ્રી સ્ટાઈલ ગરબા સ્પર્ધા શરૂ કરી. આ ગરબા સ્પર્ધામાં ઈનામોની કેટેગરી રાખવામાં આવી હતી જેમાં..

(1) Best Dressing (2) Best Performance (3) Overall Performance

Best Dressingમાં

- પ્રથમ : કેના
- દ્વિતીય : અંકિતા
- તૃતીય : માલી સંતોષ

Best Performance માં

- પ્રથમ : મિશ્રવા કાનપરિયા
- દ્વિતીય : પ્રજ્ઞપતિ નિશા
- તૃતીય : શિલ્પા

આશ્વાસન ઈનામમાં

- પરમાર અર્પિતા
- રાવલ સંતોષ

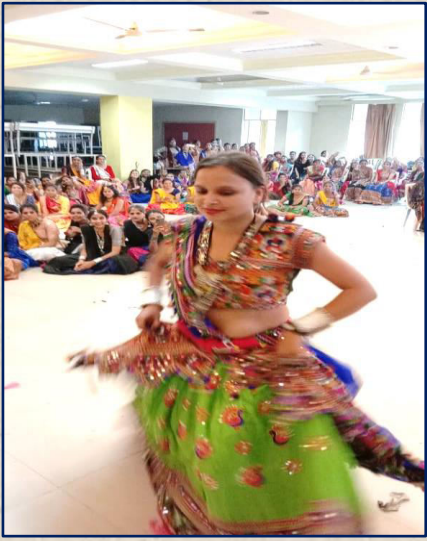
Overall Performance માં

- મિશ્રવા કાનપરિયા

આ સ્પર્ધામાં નિર્ણાયક તરીકે ડૉ. સ્મિતાબેન પટેલ, ડૉ. ધીરજ વાણકર અને ડૉ. ફાલ્ગુનીબેન રાજગુરુ એ સુંદર સેવાઓ આપી અને સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન ડૉ. અપેક્ષાબેન મહેતાએ કર્યું.

વર્ષના અંતે ફેબ્રુઆરી તા.7, 8 અને 9 મી તારીખે કોલેજમાં વિવિધ 'ડે' નું આયોજન કરવામાં આવ્યું. જેમાં, (1) સાડી ડે (2) ટ્રેડીશનલ ડે (3) બ્લેક એન્ડ વ્હાઈટ ડે (Black and White Day) માં સંસ્થાની વિદ્યાર્થીનીઓએ ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો હતો.

કોલેજમાં કરેલ વિવિધ દિવસોની ઉજવણી પર એક દૃષ્ટિ

વર્ષ દરમ્યાન કરેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પર એક નજર

નવા પ્રવેશ મેળવેલ સેમ. ૧ ના વિદ્યાર્થીનીઓ માટે ઓરિએન્ટેશન કાર્યક્રમ

નવા પ્રવેશ મેળવેલ સેમ. ૧ ના વિદ્યાર્થીનીઓ માટે ઓરિએન્ટેશન કાર્યક્રમ

આરોગ્ય જાગૃતિ કાર્યક્રમ

યુવા સહકારી શિક્ષણ વર્કશોપ

ડૉ.અચિતા યાજ્ઞિકનું વ્યાખ્યાન

આરોગ્ય જાગૃતિ કાર્યક્રમ

મહેંદી સ્પર્ધા

હિન્દી દિવસ રેલી

પોસ્ટર મેકિંગ સ્પર્ધા

COGENT પ્રવૃત્તિનો અહેવાલ

SSIP

કો-ઓર્ડિનેટર : (૧) ડૉ. સ્મિતા પટેલ (૨) ડૉ. અપેક્ષા મહેતા

તા. ૨૩.૦૮.૨૦૨૩ને બુધવારના રોજ SSIP (COGENT) અંતર્ગત એક દિવસીય 'મહેદી વર્કશોપ' નું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં વિદ્યાર્થીનીઓને મહેદી કોન કેવી રીતે બનાવવો ? મહેદી કોનમાં મહેદી કેવી રીતે ભરવી? મહેદીનો રંગ લાવવા માટે શું કરવું ? તે અંગે વ્યક્તિગત માર્ગદર્શન કુ. સોનલ સિંઘલ અને કુ. પૂજા જાદવ દ્વારા આપવામાં આવ્યું. મહેદી સ્પેશ્યાલિસ્ટ કુ. સોનલ સિંઘલ અને કુ. પૂજા જાદવે મહેદીની વિવિધ ડિઝાઈનનું નિદર્શન પણ કર્યું. આ 'વર્કશોપ'માં ૫૯ વિદ્યાર્થીનીઓ અને ૧૨ અધ્યાપકોએ ભાગ લીધો. વિદ્યાર્થીની અહેનોએ આ 'વર્કશોપ'માં ખૂબ જ ઉત્સાહભરે ભાગ લઈ સમગ્ર કાર્યક્રમને જીવંત બનાવ્યો.

તા. ૧૨.૦૯.૨૦૨૩ને મંગળવારના રોજ SSIP (COGENT) અંતર્ગત એક દિવસીય 'શૈક્ષણિક પ્રવાસ (Educational Tour) નું આયોજન કરવામાં આવેલ. આ ટૂર અંતર્ગત 'ધરોઈ ડેમ, તારંગા અને ઐતિહાસિક સ્થળ વડનગર' ની મુલાકાત લેવામાં આવી. વિદ્યાર્થીનીઓને ધરોઈ ડેમ વિશે માહિતી આપી. તારંગા ખાતે આવેલ વર્ષો જૂના જૈન મંદિરની મુલાકાત લીધી. ઐતિહાસિક સ્થળ વડનગરના વિવિધ સ્થળોની મુલાકાત લઈ તેના ઇતિહાસ વિશે જાણકારી આપી. ૫૩ વિદ્યાર્થીનીઓ અને ૫ અધ્યાપકો આ 'ટૂર'માં જોડાયા. વિદ્યાર્થીનીઓએ આ 'ટૂર'માં ખૂબ જ ઉત્સાહભરે જોડાઈને સમગ્ર શૈક્ષણિક પ્રવાસને જીવંત બનાવ્યો.

હર ઘર તિરંગા

કો-ઓર્ડિનેટર : ડૉ. મોહનભાઈ ચાવડા અને ડૉ. જયંતિલાલ બામણીયા

તા. ૨૨.૯.૨૦૨૩ ના રોજ હર ઘર તિરંગા પ્રવૃત્તિ અંતર્ગત રાષ્ટ્રપ્રેમ-રાષ્ટ્રધ્વજ-રાષ્ટ્રગીત વિશે આચાર્યશ્રી ડૉ. ધરમસિંહ દેસાઈ સાહેબની નિશ્રામાં ડૉ. રશ્મિકાન્ત ધ્રુવ સાહેબનું વ્યાખ્યાન યોજવામાં આવ્યું હતું. ડૉ. ધ્રુવ સાહેબે સંસ્થાની વિદ્યાર્થીનીઓને રાષ્ટ્રપ્રેમ અને રાષ્ટ્રધ્વજનું મહત્વ સમજાવ્યું હતું. તથા રાષ્ટ્રધ્વજના ત્રણ રંગો અને અશોકચક્ર વિશે માહિતી આપી હતી. આ કાર્યક્રમમાં કોલેજની ૪૬ વિદ્યાર્થીનીઓ તથા ૦૯ અધ્યાપકો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

સ્વચ્છ ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત

કો-ઓર્ડિનેટર : ડૉ. ધીરજ વણકર અને ડૉ. રશ્મિકાન્ત ધ્રુવ

તા. ૨૫.૦૯.૨૦૨૩ ના રોજ સ્વચ્છ ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત દિનની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી. આ કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના આચાર્યશ્રી ડૉ. ધરમશી દેસાઈ સાહેબે પ્રાસંગિક વ્યક્ત્ય આપ્યું હતું. જ્યારે મુખ્ય વક્તા તરીકે ડૉ. મોહનભાઈ ચાવડાએ સ્વચ્છતા રાખવા ઉપર ભાર મુક્યો, 'જ્યાં જ્યાં ગંદકી, ત્યાં ત્યાં માંદગી', 'સફાઈ મેં ખુદાઈ હે' જેવા ઉદાહરણો આપી સ્વચ્છતાનું મહત્વ સમજાવ્યું. આપણે ઘર કે જાહેર સ્થળો પર કંઈપણ ખાઈએ તો, તેનો કચરો કચરાપેટીમાં નાખીએ. બજારનું ખાવાનું બને તેટલું ટાળવું જોઈએ. આપણે તંદુરસ્ત હોઈશું તો દેશ તંદુરસ્ત રહેશે. ખરેખર સ્વચ્છતા શ્રેષ્ઠ ધન છે.

યોગ દિવસ

કો-ઓર્ડિનેટર : ડૉ. રશ્મિકાન્ત ધ્રુવ અને ડૉ. ધીરજ વણકર

તા. ૨૧.૦૯.૨૦૨૩ ના રોજ વિશ્વ યોગ દિનની ઉજવણી કરવામાં આવી. આ કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના યોગના જુદા-જુદા ફાયદા ગણાવ્યા. યોગ આપણી હજારો વર્ષો પ્રાચીન પરંપરા છે. ઋષિ મુનિયો દ્વારા આપણને આ અમૂલ્ય વારસો મળેલ છે. યોગથી અનેક બીમારીઓ દૂર કરી શકીએ છીએ. નિરામય આયુષ્ય જીવી શકીએ છીએ. મનુષ્યમાં રહેલ તણાવ, ડાયાબીટીસ, બ્લડપ્રેશર, શ્વાસ સંબંધી રોગને દૂર કરવામાં યોગ ખૂબ કારગત નીવડે છે. ડૉ. માલડે ઓડેદરાએ વ્યાયામનું મહત્વ સમજાવ્યું હતું. ડૉ. રૂપાબેન પટેલે વિવિધ આસનો દ્વારા યોગની માહિતી આપી હતી. અને વિદ્યાર્થીની કુ. વિદ્યા શર્માએ પણ વિવિધ આસનો વિદ્યાર્થીનીઓને દર્શાવ્યા હતા. આ કાર્યક્રમમાં ૫૯ વિદ્યાર્થીનીઓ અને ૧૪ અધ્યાપકો હાજર રહ્યા હતા.

સૂર્ય નમસ્કાર

કો-ઓર્ડિનેટર : (૧) ડૉ. રશ્મિકાંત ધ્રુવ (૨) ડૉ. ધીરજ વણકર

તા. ૧૭.૦૬.૨૦૨૩ ના રોજ સૂર્ય નમસ્કાર કાર્યક્રમની ઊજવણી કરવામાં આવી હતી. આ કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના આચાર્યશ્રી ડૉ. ધરમશી દેસાઈ સાહેબે પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન આપ્યું. ડૉ. ધીરજભાઈ વણકર સાહેબે યોગ નિષ્ણાંત તરીકે સૂર્ય નમસ્કારના જુદા-જુદા ફાયદા ગણાવ્યા. વહેલી સવારે સૂર્યનમસ્કાર કરવાથી આપણું આરોગ્ય સુખમય નિવડે છે. સૂર્ય નમસ્કારનું વૈજ્ઞાનિક મહત્વ પણ છે. વેદોમાં સૂર્ય નમસ્કારનો મહિમા વર્ણવાયો છે. સૂર્ય નમસ્કાર થકી ભારતીય સંસ્કૃતિનું નામ વિશ્વમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે. આ કાર્યક્રમનું સંચાલન ડૉ. અમિતભાઈ પટેલે કર્યું હતું. આ કાર્યક્રમમાં ૪૨ વિદ્યાર્થીનીઓ અને ૧૪ અધ્યાપકો હાજર રહ્યા હતા.

Electoral Literacy

કો-ઓર્ડિનેટર : (૧) પ્રા. બાબુભાઈ એસ. પટેલીયા (૨) ડૉ. જયંતિલાલ એલ. બામણિયા

તા. ૨૯.૦૯.૨૦૨૩ ના રોજ મતદાન જાગૃતિ અને કાર્ડ મેળવવાની માહિતી અંગેનો કાર્યક્રમ કરવામા આવ્યો હતો. આ કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના આચાર્યશ્રી ડૉ. ધરમશી દેસાઈ સાહેબે પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન આપ્યું હતું. ડૉ. રશ્મિકાંત ધ્રુવ સાહેબે મતદાન કેમ કરવું જોઈએ તથા યુવાનોમાં જાગૃતિ કેવી રીતે લાવી શકાય તે અંગે પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તથા પ્રા. બાબુભાઈ પટેલીયાએ કાર્ડ માટે ઓનલાઈન કે ઓફલાઈન કેવી રીતે ભરી શકાય તે અંગેની માહિતી આપી હતી. કોલેજની 56 વિદ્યાર્થીનીઓ તથા 10 અધ્યાપકોએ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો હતો. કાર્યક્રમનું સંચાલન પ્રા. બાબુભાઈ પટેલીયાએ કર્યું હતું.

Climate Change

કો-ઓર્ડિનેટર : (૧) ડૉ. ઉલુપી રાઠોડ (૨) ડૉ. રૂપા પટેલ

તા. ૧૭.૧૦.૨૦૨૩ ના રોજ Climate Change અંતર્ગત 'શું પ્લાસ્ટીકનો ન્યુનતમ ઉપયોગ ક્લાઈમેટ ચેન્જની નકારાત્મક અસરોને રોકી શકશે ?' વિષય પર વક્તૃત્વ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં પ્રથમ ક્રમાંક કુ. મેશ્વા કાનપરીયા અને દ્વિતીય ક્રમાંક કુ. પ્રાચી ભગતે પ્રાપ્ત કર્યો હતો.

Environment Protection

કો-ઓર્ડિનેટર : (૧) ડૉ. ઉર્વી ત્રિવેદી (૨) ડૉ. દિપાલી બ્રાહ્મણિયા

તા. ૨૭/૦૯/૨૦૨૩ ના રોજ પર્યાવરણ રક્ષણ અંગેની જાગૃતિ હેતુએ પેઈન્ટીંગ કોમ્પીટીશન નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ ચિત્ર હરિકાઈ નો વિષય 'પર્યાવરણ જાતન અને રક્ષણ' હતો. આ હરિકાઈમાં વિદ્યાર્થીનીઓ એ ઉત્સાહભરે ભાગ લઈ, પર્યાવરણ જાગૃતિ વિષયક સુંદર ચિત્રો બનાવ્યા. પર્યાવરણ સંબંધી સમસ્યાઓ તેમ જ પર્યાવરણ ની રક્ષા માટે કરવા લાયક ઉપાયો અને વિચારો વિદ્યાર્થીનીઓએ ચિત્રો દ્વારા રજૂ કર્યા. ડૉ. કવિતા પટેલ તથા ડૉ. ઉલુપી પટેલ આ સ્પર્ધાના નિર્ણાયક તરીકે સેવા આપી હતી. સ્પર્ધામાં પ્રથમ ક્રમાંક પ્રિયા પ્રજાપતિ, દ્વિતીય ક્રમાંક હર્ષના લેઉઆ તથા તૃતીય ક્રમાંક પાયલ પટેલ અને મુસ્કાન ઘાંચી એ પ્રાપ્ત કર્યો હતો.

Innovation club

કોઓર્ડિનેટર : (૧) ડૉ. પ્રજ્ઞા પરીખ (૨) ડૉ. સ્મિતા પટેલ

તા. ૨૩/૮/૨૦૨૩ બુધવાર ના રોજ Innovation club અંતર્ગત કોલેજનીજ બે વીદ્યાર્થીનીઓ હર્ષના લેઉવા આર. અને પરમાર કિંજલ દ્વારા Waste માંથી Best નું Innovation કઈ રીતે થઈ શકે તેનો Workshop રાખવામાં આવ્યો હતો. હર્ષના એ જૂની વેસ્ટ વસ્તુ માંથી પર્સ, પાઉચ, થેલા, થેલી અને મીણબત્તી જેવી વસ્તુ બનાવતા શીખવાડ્યું. પરમાર કીંજલે ભણવાની સાથે ઘણી બધી પરિક્ષાઓ આપી સરકાર માન્ય સર્ટી મેળવી કેવી રીતે કામ કરી શકાય તેની સરસ માહિતી આપી. આ Workshop માં કોલેજ ની ૬૯ વીદ્યાર્થીઓએ અને ૧૨ અધ્યાપકોએ ભાગ લીધો હતો. કાર્યક્રમનું સંચાલન કોઓર્ડિનેટર ડૉ. પ્રજ્ઞા પરીખે કર્યું અને આભારવિધિ કો-કોઓર્ડિનેટર ડૉ. સ્મિતા પટેલે કરી હતી.

Placement cell

કોઓર્ડિનેટર : (૧) ડૉ. પ્રજ્ઞા પરીખ (૨) ડૉ. જયંતિલાલ બામણિયા

Placement cell અંતર્ગત કારકિર્દી જોબ માર્ગદર્શન અંગે કો-ઓર્ડિનેટર ડૉ. પ્રજ્ઞાબેન અને સહસંયોજક ડૉ. ઉલુપીબેન, ડૉ. જ. એલ. બામણિયા દ્વારા એક વ્યાખ્યાન TSCFM રાખવામાં આવ્યું. Shahani group Initiative દ્વારા આટર્સના વિદ્યાર્થીઓ બેંકમાં જોબ કેવી રીતે મેળવી શકે, તેની વિસ્તૃત માહિતી સ્વાલીનખાન (એજ્યુ. કાઉન્સેલર) આવી બેંકમાં જોબ માટે પરીક્ષા કેવી રીતે આપવી અને શિષ્યવૃત્તિ કેવી રીતે મેળવવી વગેરેનું સારું માર્ગદર્શન આપ્યું. આ કાર્યક્રમમાં ૭૦ જેટલી વિદ્યાર્થીનીઓ અને ૧૨ અધ્યાપકોએ ભાગ લીધો હતો.

COGENT અંતર્ગત કરેલ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની ઝલક

SSIP મહેંદી વર્કશોપ

SSIP મહેંદી વર્કશોપ

Placement cell અંતર્ગત વ્યાખ્યાન

હર ઘર તિરંગા વ્યાખ્યાન

Innovation club અંતર્ગત વર્કશોપ

આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ કાર્યક્રમ

Climate Change અંતર્ગત વક્તૃત્વ સ્પર્ધા

G20 અંતર્ગત કાર્યક્રમ

COGENT અંતર્ગત ક્ષેત્ર વિવિધ પ્રવૃત્તિઓની ઝલક

Innovation club અંતર્ગત વર્કશોપ

Environment Protection અંતર્ગત ચિત્ર સ્પર્ધા

વિશ્વ યોગ દિનની ઉજવણી

સૂર્ય નમસ્કાર કાર્યક્રમ

વિશ્વ યોગ દિનની ઉજવણી

મતદાન જાગૃતિ કાર્યક્રમ

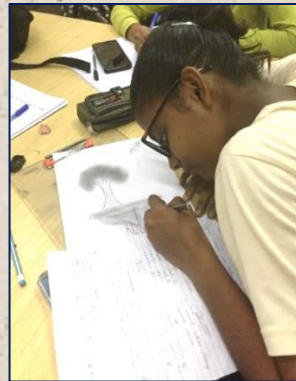
'સ્વચ્છ ભારત શ્રેષ્ઠ ભારત' અંતર્ગત વ્યાખ્યાન

Placement cell અંતર્ગત કાર્યક્રમ

Environment Protection અંતર્ગત ચિત્ર સ્પર્ધા

Climate Change અંતર્ગત વક્તૃત્વ સ્પર્ધા

Introduction:

NCC, the world's largest uniformed organization, holds the motto of 'Unity and Discipline' and plays a significant role in shaping the cadets. GLS (Sadguna & B.D.) College for Girls has a proud history of NCC achievements, and the tradition continues in the year 2023-24.

Activities:

1. International Yoga Day Celebration (21st May 2023): The year commenced with the celebration of International Yoga Day in the NCC unit. Cadets actively participated in this event, promoting the importance of yoga for physical and mental well-being.
2. Plantation Drive in surrounding areas of cadets' dwelling (8th August 2023): In an effort to contribute to the environment, cadets organized a plantation nearby areas of their house. They planted trees, aiming to enhance the green cover and raise awareness about the importance of conservation.
3. Kargil Vijay Diwas memory and Environment Conservation Pledge (26th July 2023): Cadets commemorated Kargil Vijay Diwas by organizing a special event with sharing their ideas on the true meaning of Patriotism. They delivered speeches, paying tribute to the brave soldiers who sacrificed their lives for the nation. Cadets along with other students of the college took oath to save and enrich the Environment with plantation, conservation and related activities
4. Rally on the theme of BETI BACHAO BETI PADHAO (13TH February 2024): A rally with various banners, was organized by the NCC unit of our college. College cadets participated with great enthusiasm. Their endeavour was to send a message to the society for the sensitization regarding women related issues.
5. In connection with International Women's Day NCC unit of the college organized a poster making and slogan writing event on the theme of Women and Women related topics.
6. Social Services: Cadets actively engaged in various social services, including cleaning the college premises, promoting adult education, and participating in tree plantation drives across different locations. These activities demonstrated their commitment to community welfare.
7. Training and Camps: Throughout the year, cadets underwent rigorous training in various disciplines, including drill, firing, map-reading, and field and battle craft. They also participated in camps organized by the battalion, further enhancing their skills and knowledge.
8. Certification Exams: Fifteen cadets appeared for the B certificate exam on 7th and 12th February, while twenty cadets appeared for the C certificate exam on 14th and 19th February 2023. These exams tested their proficiency and understanding of NCC principles.
9. NCC Unit is proud to declare Cdt. Vandana Rawat as the best NCC cadet for the year 2022-23. The unit feel more proud as Cdt. Vandana got the Best Student of the year. NCC unit congratulates to Cdt. Bhagat Prachi and Cdt. Pathak Nandini for getting gold medals for leadership during CATC, Law Garden.
  - B certificate Exam 20 Appeared 20 Pass 11 A Grade 09 B Grade
  - C certificate Exam 06 Appeared 03 Pass 01A Grade 02 B Grade (Vrunda Shah 'A' Grade, Vandana Ravat 'B' Grade, Pooja Yadav 'B' Grade)

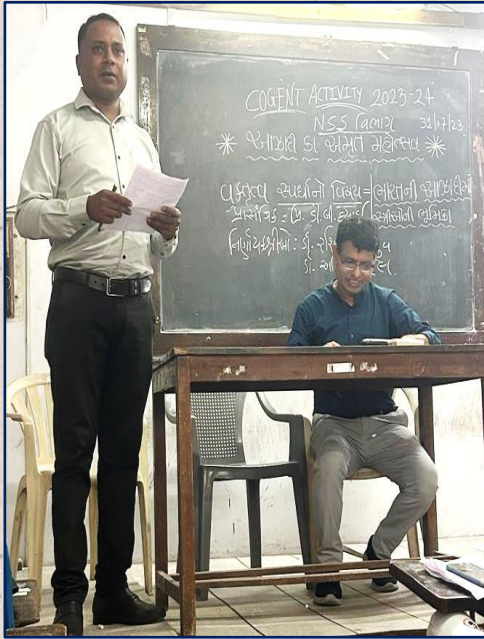
NCC પ્રવૃત્તિઓની ઝલક

NSS પ્રવૃત્તિઓ પર એક નજર

ડૉ.રશ્મિકાન્ત એસ. ધ્રુવ

- તા.૧૭/૦૬/૨૦૨૩ ના રોજ સૂર્ય નમસ્કાર કાર્યક્રમ કરવામાં આવ્યો. આચાર્યશ્રી ડી. બી. દેસાઈ સાહેબ, અધ્યાપકો અને સંસ્થાની વિદ્યાર્થીનીઓએ આ કાર્યક્રમમાં ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો. સૂર્ય નમસ્કારથી આરોગ્યને થતાં ફાયદા વિશે આચાર્યશ્રી અને ડૉ ધીરજભાઈ વણકરે પ્રસંગોચિત વ્યાખ્યાન આપ્યું. સૌએ સાથે મળી સૂર્ય નમસ્કાર કર્યા. સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન એન એસ એસ ઈન્ચાર્જ ડૉ રશ્મિકાન્ત ધ્રુવે કર્યું.
- તા.૨૧/૦૬/૨૦૨૩ ના રોજ 'વિશ્વ યોગ દિન' ની ઉજવણી કરવામાં આવી. યોગ ભારતની પ્રાચીન પરંપરા છે. આચાર્યશ્રી, અધ્યાપકો અને વિદ્યાર્થીનીઓએ આ કાર્યક્રમમાં ઉત્સાહથી ભાગ લીધો. આચાર્યશ્રી ડી.બી. દેસાઈ સાહેબે પ્રસંગોચિત વ્યાખ્યાન આપ્યું. ડૉ ધીરજભાઈ વણકરે પ્રાસંગિક ઉદ્બોધનમાં યોગથી વિવિધ બીમારીઓ દૂર કરી શકાય છે તે અંગે જણાવ્યું. આ પ્રસંગે ડૉ. રૂપા એન પટેલે વિવિધ યોગાસન કરીને તેના ફાયદાઓ જણાવ્યાં. આ કાર્યક્રમનું સંચાલન ડૉ રશ્મિકાન્ત ધ્રુવે કર્યું.
- આઝાદીનો અમૃત મહોત્સવ એ નિમિત્તે એન એસ એસ વિભાગ દ્વારા નિબંધ સ્પર્ધા અને વક્તૃત્વ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. જેમાં પ્રથમ નંબર ભગત પ્રાચી રામદાસ, દ્વિતીય નંબર પટણી હીના સુરેશભાઈ અને તૃતીય નંબર કાનપરિયા મિશ્રવા રમેશભાઈએ પ્રાપ્ત કર્યો હતો..

CWDC પ્રવૃત્તિની ઝલક

ડૉ. ઉલુપી રાઠોડ

- તા.૧૫.૦૮.૨૦૨૩ ના રોજ CWDC અંતર્ગત INDIAN BEAUTY INSTITUTE દ્વારા SELF GROOMING નો કાર્યક્રમ કરવામાં આવ્યો હતો. જેમાં મોટી સંખ્યામાં વિદ્યાર્થીનીઓ ઉપસ્થિત રહી હતી. કાર્યક્રમનું સંચાલન ના કો-ઓર્ડિનેટર ડૉ. ઉલુપી રાઠોડે કર્યું હતું.

દીપાર્ણવ

વર્ષ : ૨૦૨૩-૨૪

: સંપાદક :

ડૉ.ધીરજ વણકર   ડૉ. કવિતા પટેલ
ડૉ. મોહન ચાવડા   ડૉ.અમિત પટેલ

: પ્રકાશક :

ડૉ.ધરમશી બી દેસાઈ

જીએલએસ (સદ્ગુણ & બી.ડી.) કોલેજ ફોર ગર્લ્સ

દીનબાઈ ટાવરની સામે, સીટી કંપ્લેક્સ, લાલદરવાજા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧

ફોન : ૨૫૫૦ ૬૯૭૭

Email: glsgc2018@gmail.com Website: www.glsgc.org